اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

سه‌شنبه
• ۱۱ بهمن ۱۴۰۱
• ۹ رجب ۱۴۴۴
• ۳۱ ژانویه ۲۰۲۳

• سال سی‌ودوم شماره پیاپی ۳۵۷۶ • دوره جدید سال نهم شماره ۲۲۵۸ • ۱۶ صفحه • قیمت: ۵۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

ششمین همایش بین‌المللی سنگ آهن ایران

تجلیل از مدیرعامل شرکت سنگ آهن مرکزی ایران در بزرگترین همایش صنایع معدنی ایران

سرمقاله

راز موفقیت سیاست‌های اقتصادی
۲

گفت‌وگو

دریا بی‌آمایش تا کویر آمد
۶

گزارش‌های روز

تیغ بحران کم‌آبی برنده‌تر شد
۱۰

۵۰۲ بمب ساعتی در بازار تهران

فروریختن ساختمان‌های ناایمن؛ تنها در لحظه‌ای کوتاه و آواری که جمع‌کردن آن کاری است که روزها و حتی ماه‌ها زمان می‌برد. داغ اتفاقات تلخی که ساختمان‌های ناایمن رقم زده، هیچ‌گاه از ذهن‌ها پاک نمی‌شود. هر بار پس از اتفاقی تلخ مانند پلاسکو یا متروپل تب‌وتابی در مسئولان ایجاد می‌شود و نسبت به ساختمان‌های ناایمن که بمب‌های ساعتی شهر هستند واکنش نشان می‌دهند؛ هرچند در بیشتر موارد این واکنش‌ها در حد اخطارهای کتبی مبنی بر ناایمن بودن ساختمان، به صاحبان ملک است. پس از حادثه متروپل طی همین واکنش‌ها لیستی از ساختمان‌های ناایمن منتشر و پس از مدتی اعلام شد این لیست صحیح نیست. ازسوی دیگر شهردار تهران اعلام کرد اصلا دلیلی ندارد نام ساختمان‌های ناایمن در دسترس عموم قرار گیرد. سرانجام باوجود حرف‌وحدیث‌های بسیار شورای شهر برای انتشار لیست نهایی ساختمان‌های ناایمن مهلتی به شهرداری داد که حالا دیگر به پایان رسیده است. قصه به همین‌جا ختم نمی‌شود؛ تهران پر از بافت‌های فرسوده‌ای است که به‌لحاظ ایمنی در رده خطرناک‌ترین بمب‌های ساعتی قرار می‌گیرند و حتی خطر آنها می‌تواند بیشتر از ساختمان‌های ناایمن باشد.
۹

منفعت‌طلبی، مانع ساماندهی بازار

سود لاتاری خودرو به جیب چه کسانی می‌رود؟

تبدیل خودرو از کالایی مصرفی به کالایی سرمایه‌ای، فرآیند خریدوفروش این محصول را در سال‌های اخیر پرحاشیه کرده است. از چند ماه گذشته با هدف سروسامان دادن به روند خریدوفروش این محصول، عرضه خودرو در بورس کالا آغاز شد. عرضه خودرو در بورس الزامی برای ارزانی این محصول فراهم نمی‌کند، اما با این روند عرضه مشخص می‌شود که سود حاصل از فروش این محصول به جیب چه کسانی می‌رود. با این حال مدتی است که مخالفت‌هایی با عرضه خودرو در بورس کالا آغاز شده است. اما در شرایطی که راهکاری مطلوب‌تر وجود ندارد می‌توان با تکیه‌بر ظرفیت‌های بورس کالا، فرصت حذف دلالی و سودجویی‌های ویژه را از برخی افراد گرفت. چندی پیش به‌دنبال عرضه جدید خودرو در قالب فرآیند قرعه‌کشی برای خرید ۲۰ هزار خودرو، حدود ۱۰ میلیون نفر ثبت‌نام کردند که تفاوت قابل توجه میان بهای این محصول در بازار آزاد و درب کارخانه، محرک اصلی حضور در چنین قرعه‌کشی‌هایی است و سود اصلی حاصل از آن نه به جیب مردم بلکه به جیب دلالان می‌رود.
۳-۴-۱۲

افزایش ۲ برابری مالیات بر ارزش افزوده سیگار در بودجه ۱۴۰۲

کام سیگاری‌ها تلخ‌تر شد

۸-۱۴-۱۵-۱۶

عکس: صمت

«مناقصه عمومی»

ممدوح کار باختر

شرکت معدن‌کار باختر در نظر دارد بیمه‌نامه‌های یک‌ساله مربوط به ماشین‌آلات پیمانکاری، تمام خطر اموال (مهندسی)، آتش‌سوزی ساختمان اداری و آتش‌سوزی انبار واحدهای تابعه خود را از طریق مناقصه عمومی واگذار نماید. از متقاضیان محترم دعوت به عمل می‌آید پس از مراجعه به سایت www.madankarbakhtar.ir نسبت به دانلود اسناد مناقصه، تکمیل و تحویل آن حداکثر به مدت ۷ روز کاری پس از تاریخ درج آگهی به آدرس همدان - انتهای خیابان مهدیه - جنب بانک صادرات -کوچه توحید - بن‌بست کیانیان - درب دوم سمت راست واحد پشتیبانی آقای بابایی (شماره‌تلفن ۰۸۱۳۸۳۷۰۲۳۵ (داخلی ٤)) اقدام فرمایند.

شرکت معدن‌کار باختر (سهامی خاص)

Saman Insurance

گوشیتو بیمه کن، خیالتو راحت کن

بیمه موبایل سامان

خطرات تحت پوشش

شکستگی فیزیکی | آبخوردگی و نفوذ مایعات | نوسانات ولتاژ برق | سرقت با شکست حرز

بیمه موبایل و تبلت تا سقف ارزش دستگاه بیمه شده
درخواست و صدور بیمه نامه به صورت کاملا آنلاین
کیفیت و سرعت بالا در پرداخت خسارت

جهت محاسبه حق بیمه و خرید آنلاین بیمه نامه از طریق اسکن QR کد و یا لینک زیر اقدام نمایید
www.di.si24.ir

جهت کسب اطلاعات بیشتر و مشاوره رایگان می‌توانید به وب‌سایت شرکت بیمه سامانه به نشانی مراجعه یا با شماره تلفن ۸۹۴۳- ۰۲۱ تماس حاصل فرمایید.

HOSCO شرکت فولاد هرمزگان

شماره مزایده ۰۱۰۴۰۹

مزایده عمومی
شرکت فولاد هرمزگان جنوب

موضوع مزایده: فروش ضایعات تولیدی
مواد مورد مزایده به شرح جدول ذیل:

ردیف	شماره مزایده	شرح کالا	واحد	مقدار	مبلغ ضمانت شرکت در مزایده (ریال)
۱	۰۱۰۴۰۹	ضایعات نسوز	کیلوگرم	۶،۰۰۰،۰۰۰	۳،۰۳۵،۰۰۰،۰۰۰

نحوه شرکت در مزایده:
کلیه اشخاص حقوقی برای شرکت در مزایده می‌توانند جهت بازدید و دریافت اسناد مزایده مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال به حساب ۰۱۱۱۱۱۱۰۰۰۰۸ بنام شرکت فولاد هرمزگان جنوب، نزد بانک ملی شعبه گمرک بندرعباس واریز نموده و با ارائه فیش واریزی و درخواست کتبی در ساعت اداری (بجز روزهای پنجشنبه و ایام تعطیل) پس از هماهنگی به شرکت فولاد هرمزگان مراجعه نمایند و یا با ارسال فیش واریزی از طریق فکس به شماره ۳۳۵۳۰۰۵۵-۰۷۶ و یا آدرس ایمیل Nikhalat.m@hosco.ir اسناد را از طریق الکترونیکی دریافت نمایند.
ارائه معرفی‌نامه، داشتن مهر شرکت (اشخاص حقوقی) و رسید واریزی هزینه خرید اسناد جهت دریافت حضوری اسناد الزامی است.

محل دریافت اسناد:
بندرعباس، کیلومتر ۱۳ جاده اسکله شهید رجایی، شرکت فولاد هرمزگان جنوب، واحد خرید مواد مصرفی و فروش کالای مازاد.

جدول زمانی انجام مزایده:

تاریخ شروع فروش اسناد	تاریخ پایان فروش اسناد	آخرین مهلت ارائه پاکت‌های مزایده	تاریخ گشایش پاکت‌ها
۱۴۰۱/۱۱/۱۱	۱۴۰۱/۱۱/۱۹	۱۴۰۱/۱۱/۲۳ تا ساعت ۱۲:۰۰	۱۴۰۱/۱۱/۲۵

متقاضیان برای آگاهی بیشتر می‌توانند در ساعات اداری با شماره تلفن ۰۷۶-٤٤٨٤٨٨١٣ تماس حاصل فرمایند و یا به سایت فولادهرمزگان به آدرس www.hosco.ir مراجعه نمایند.
جهت حضور افراد در فولاد هرمزگان و بازدید از موضوع مورد مزایده، هماهنگی با شماره فوق (٤٨ ساعت قبل از حضور) الزامیست.
هزینه درج آگهی با برنده مزایده می‌باشد.

روابط عمومی شرکت فولاد هرمزگان جنوب

سر مقاله

راز موفقیت سیاست‌های اقتصادی

غلامعلی رموی
کارشناس اقتصاد

موضوع واردات خودرو با گسترش دامنه اختلاف شورای رقابت و بورس برای قیمت‌گذاری خودرو با ابعاد تازه‌ای مواجه شده است. وزیر صمت در تازه‌ترین اظهارنظرها گفت اعتبارات پیش‌بینی شده برای واردات خودرو در سال آینده بیشتر از امسال است.

سید رضا فاطمی‌امین درباره انتشار خبرهایی مبنی بر پیش‌بینی ۲ میلیارد دلار برای واردات خودرو در بودجه سال آینده، بیان کرد در بودجه این عدد وجود ندارد. وزیر صمت در عین حال بر بیشتر بودن اعتبار واردات خودرو در سال آینده نسبت به امسال تاکید کرده است. همچنین به‌تازگی اعلام شد براساس مصوبه کارگروه اقتصادی واردات خودرو، سود بازرگانی علی‌الحساب خودروهای وارداتی بین ۶ تا ۳۱ درصد خواهد بود.

مجموع این اخبار حکایت از اهمیت موضوع واردات خودرو دارد؛ موضوعی که اگر با نظارت و مدیریت دقیق انجام نشود می‌تواند منتج به بروز رانت‌های جدید در این بازار مستعد شود؛ بنابراین با آسیب‌شناسی سیاست واردات‌خودرو می‌توان در این مسیر گام برداشت.

از سال ۱۳۹۷ به‌دلیل محدودیت‌های ارزی، واردات خودرو ازسوی شورای هماهنگی اقتصادی سران قوا ممنوع شد و این ممنوعیت تا اردیبهشت ۱۴۰۱ همچنان ادامه داشت، اما با تصویب قانون ساماندهی صنعت خودرو این ممنوعیت پایان یافت.

خرداد ۱۴۰۱ قانون ساماندهی صنعت خودرو ازسوی رئیس مجلس به رئیس‌جمهوری ابلاغ شد و رئیس‌جمهوری این پیام را به وزیر صمت رساند.

با گذشت بیش از ۴ ماه از ابلاغ این قانون فرآیند واردات خودرو چنان به پیچیدگی و سختی دچار شده که تقریبا امیدها برای اجرایی شدن یا حداقل اثربخشی آن بسیار کمرنگ شده است.

هر روز یک موضوع و داستان درباره فرآیندهای اجرایی کار شنیده می‌شود؛ مشکلات ناشی از چگونگی تخصیص ارز، صلاحیت واردکنندگان، نوع و حجم موتور وارداتی، کشورهای واجد شرایط واردات و سایر مسائل که هر یک برای خود ماجرایی دارد. حال سوال این است که آیا برای موضوعی که همگان بر آن اتفاق‌نظر دارند باید این‌گونه تعلل و تاخیر وجود داشته باشد؟ چرا در اتخاذ راهکارهای اجرایی برای مسائل مهم این همه اتلاف زمان و انرژی از سیستم و کشور گرفته می‌شود؟ آیا دستگاه نظارتی نباید در فرآیند ارزیابی سیستم‌های اجرایی ورود و خسارات و هزینه‌های اجرا نشدن مناسب و به‌موقع قوانین را بررسی کند؟ آیا دستگاه‌های متولی توجه دارند که با این فرصت‌سوزی‌ها چه هزینه‌هایی بر جامعه و کشور تحمیل می‌شود؟

باتوجه به شرایط جاری کشور درحال‌حاضر مهم‌ترین کار دستگاه‌های اجرایی برای اقتصاد کشور می‌تواند تزریق امید و آرامش باشد و این دو فاکتور مهم تنها از طریق افزایش رضایتمندی جامعه و گسترش اعتماد به سیاست‌های دولت امکان‌پذیر است.

مگر نه این است که یکی از مهم‌ترین اهداف و وظایف دستگاه‌های اجرایی کشور تسهیل اجرای امور و رفع مشکلات جامعه برای گسترش رضایتمندی و توسعه عدالت اجتماعی است؛ پس چرا باید در موارد مختلف تصمیمات اجرایی با این همه اتلاف زمان و ناهماهنگی اخذ شود؟ شاید بتوان گفت این موضوع تفاوت مدیریت اجرایی کشور ما با کشورهای توسعه‌یافته را نشان می‌دهد.

متاسفانه در کشور ما تعدد و تکثر دستگاه‌های اجرایی، ساختار کشور را به بایگانی بزرگی تبدیل کرده که استخراج یک تصمیم یا عملیاتی شدن یک برنامه با سختی همراه است.

وجود دستگاه‌های متعدد و متناظر، نبود همکاری و هم‌افزایی و از همه مهم‌تر وجود تفکرات جزیره‌ای در این دستگاه‌ها همواره مانع تصمیم‌گیری خوب یا اجرای درست تصمیمات بوده است. در بررسی مقایسه‌ای سیاست‌های اجرایی کشورهای توسعه یافته و ایران به نکات قابل‌توجهی می‌رسیم.

در آسیب‌شناسی بروز مشکل در یک سازمان، نحوه مدیریت در دستگاه‌های دولتی نخستین مورد آن است که تمام اجزای یک سازمان خود را یک پیکره می‌بینند و هیچ یک از زیرمجموعه‌های یک سازمان نگاهی به‌عنوان یک مجموعه مجزا ندارد. در این صورت دیگر نیاز نیست مجموعه یا بخشی با تخریب دیگران خود را مبرا کنند.

دوم اینکه آنها موفقیت خود را در شکست دیگران نمی‌بینند تا بخواهند همدیگر را به چالش بکشند.

سوم اینکه هیچ یک از بخش‌ها با طرح موضوعات جنبی درصدد توجیه ناکارآمدی بخشی دیگر برنمی‌آید، بلکه هر بخش با به چالش کشیدن خود عملا خود را به سمت تعالی و بهبود فرآیندها سوق می‌دهد. همین الگو در زمینه رابطه سازمان با سازمانی دیگر نیز رعایت می‌شود.

در نگاهی آسیب‌شناسانه به سیاست اجرایی واردات خودرو به چند سوال کلیدی برمی‌خوریم.

آیا دست‌اندرکاران و متولیان واردات خودرو خود را بسان یک پیکره واحد برای حل معضل جامعه می‌بینند؟ آیا آنها به این موضوع توجه دارند که انجام کارها نه برای رفع تکلیف بلکه برای انجام وظیفه است؟

در نگاهی کلان‌تر آیا به این موضوع فکر می‌کنیم که ضرورت وجودی ما و دلیل اشتغال و فعالیت ما رفع نیاز سیستم و حل مشکلات مردم است؟

آیا به این فرهنگ متعالی رسیده‌ایم که هر سیستم خودش باید مهم‌ترین و اصلی‌ترین منتقد خود باشد تا امور به سامان برسد؟

تا زمانی که این بینش و نگاه متعالی در بین مدیران و کارشناسان ما نهادینه نشود، هزاران طرح و سیاست تکریم ارباب رجوع، حمایت از حقوق مصرف‌کننده و سایر واژه‌هایی از این دست فقط در حد شعار باقی خواهد ماند و خروجی ما از این همه هزینه و دستگاه‌های عریض و طویل همین خواهد بود.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار تولیدکنندگان، کارآفرینان و فعالان عرصه‌های دانش‌بنیان:

حل مشکلات محسوس معیشتی بدون رشد اقتصادی ممکن نیست

رهبر معظم انقلاب اسلامی صبح روز گذشته (دوشنبه) در دیدار صدها تن از تولیدکنندگان، کارآفرینان و فعالان عرصه‌های دانش‌بنیان، آینده روشن کشور را نیازمند رشد سریع و مستمر اقتصادی خواندند و با اشاره به اولویت پیشرفت اقتصادی توأم با عدالت در برنامه هفتم توسعه، به تبیین دلایل و الزامات رشد اقتصادی پرداختند و تاکید کردند: حل مشکلات محسوس معیشتی و دشواری‌های زندگی خانوارها، رشد اقتصادی را کاملا ضروری کرده است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با ابراز خرسندی از روحیه، نگاه امیدوارانه و فعالیت‌های ملموس فعالان عرصه تولید و کارآفرینی گفتند: همان‌گونه که بارها گفته شده، استعداد و ظرفیت رشد کشور باتوجه به منابع خدادادی، موقعیت جغرافیایی و بین‌المللی و سیاسی و به‌خصوص نیروی انسانی، بسیار بالا و در عرصه‌هایی استثنایی است و به همین علت، آینده ملت و دورنمای پیشرفت ایران بسیار روشن‌تر از پیش‌بینی‌های کنونی است.

ایشان، نام‌گذاری سال جاری به نام سال «تولید، دانش بنیان، اشتغال‌آفرین» را تا حدودی ناشی از دیدار سال گذشته با فعالان اقتصادی خواندند و افزودند: نمایشگاهی که دو روز قبل بازدید شد، نشان می‌داد کارهای نسبتاً خوبی در زمینه شعار سال انجام شده، ضمن اینکه سخنان فعالان اقتصادی در این دیدار درباره پیشرفت اقتصادی کشور، امیدها و نویدهای خوبی می‌دهد و شاخص‌های رسمی نیمه اول سال ۱۴۰۱ هم عمدتاً نشان‌دهنده حرکت و رشد است.

رهبر انقلاب به مسئولان دولتی حاضر در دیدار بخصوص معاون اول رئیس‌جمهور گفتند: برای پیگیری مطالب و حل گلایه‌ها و توقعات بحق فعالان اقتصادی در این دیدار، کارگروه‌هایی با حضور فعالان اقتصادی تشکیل دهید و با پیگیری مستمر، مشکلات را علاج کنید که در این صورت، رشد اقتصادی کشور هم محقق خواهد شد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به برخی توقعات تولیدگران از ایشان افزودند: البته روش بنده ورود به مسائل اجرایی نیست اما راه را نشان می‌دهم و با اصرار و تأکید، آنها را دنبال می‌کنم.

رهبر انقلاب در ادامه سخنانشان در دیدار با تولیدگران، کارآفرینان و فعالان عرصه های دانش بنیان به تبیین حرف اصلی و مهم خود یعنی ضرورت رشد اقتصادی سریع و مستمر پرداختند.

عقب‌ماندگی کشور در دهه نود و تعطیلی نسبی مسائل اقتصادی در برخی سالهای این دهه و در نتیجه شاخص‌های منفی در بخش‌های مختلف، واقعیت مهمی بود که ایشان در بیان ضرورت رشد سریع و مستمر اقتصادی، روی آن انگشت گذاشتند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ضعف‌های مدیریتی ومسائلی نظیر تحریم‌ها و تمرکز کشور بر مسئله هسته‌ای و در نتیجه شرطی شدن اقتصاد را از جمله علل مهم عقب ماندگی اقتصادی در دهه نود برشمردند.

رهبر انقلاب در تبیین چرایی نیاز به رشد سریع و مستمر اقتصادی، همه مسئولان دولتی و حاکمیتی، تولیدگران و فعالان اقتصادی را به تمرکز و دقت در ۴ دلیل عمده فراخواندند.

دلیل اول، مشکلات محسوس معیشتی مردم و دشواری های موجود در رفاه خانوارها بود.

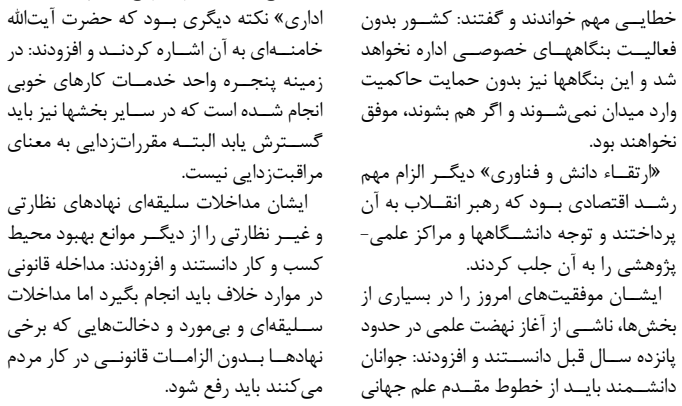
ایشان این مشکلات را دلیل بسیار مهمی برای درک ضرورت رشد سریع اقتصادی خواندند و گفتند: رفع فقر و مشکلات معیشتی مردم و تأمین رفاه و آسایش آنان، بدون رشد اقتصادی علاج‌پذیر نیست و همه مسئولان و افراد دارای توانایی‌های مدیریتی، فکری و مالی، در این زمینه مسئولیت سنگینی دارند.

ضرورت ارتقای جایگاه ایران در اقتصاد منطقه و جهان و ایجاد اشتغال برای میلیون‌ها فارغ‌التحصیل دو دلیل دیگری بود که رهبر انقلاب در این زمینه بیان کردند.

ایشان گفتند: وجود جوانِ متخصص تحصیل‌کرده افتخار است اما بیکاری او باعث سرافکندگی است.

جوان کارآمد تحصیلکرده از کشور، شغل و امکان پیشرفت علمی می‌خواهد و بدون ایجاد شغل برای آنان نباید بگوییم چرا مهاجرت می‌کنند و طبعاً ایجاد شغل برای این مجموعه عظیمِ متخصص و توانمندِ جوان، رشد سریع و مستمر اقتصادی می‌طلبد.

دلیل چهارم رهبر انقلاب در تبیین ضرورت رشد اقتصادی، وضع مبهم جمعیت کشور از لحاظ جوانی در آینده‌ای نه چندان دور بود.

ایشان گفتند: جمعیت جوان کشور بحمدالله اکنون خوب است اما با روند فعلی فرزندآوری، آینده جمعیتی از این لحاظ مبهم است. بنابراین باید با رشد سریع و مستمر، کشور را ثروتمند کنیم زیرا در روزی که جوان به اندازه کافی نداشته باشیم، ثروتمند شدن کشور ممکن نیست.

«وجود چشم انداز راهبردی و برنامه بلندمدت در دستگاه‌های اجرایی و حکومتی» الزام دیگری بود که رهبر انقلاب به آن اشاره کردند و گفتند: مسئولان معمولاً می‌گویند برنامه‌های دراز مدت دارند، اما اگر داریم نباید دچار روزمرگی و تغییر چند روزه حرفها باشیم، چرا که این روزمره‌گی به همه جا و همه چیز ضربه می‌زند.

«حمایت دستگاههای اجرایی از بخش خصوصی» ضرورت دیگری بود که ایشان به مسئولان حاکمیتی گوشزد کردند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این زمینه دولتی کردن همه کارها در اوایل انقلاب را خطایی مهم خواندند و گفتند: کشور بدون فعالیت بنگاههای خصوصی اداره نخواهد شد و این بنگاهها نیز بدون حمایت حاکمیت وارد میدان نمی‌شوند و اگر هم بشوند، موفق نخواهند بود.

«ارتقاء دانش و فناوری» دیگر الزام مهم رشد اقتصادی بود که رهبر انقلاب به آن پرداختند و توجه دانشگاهها و مراکز علمی-پژوهشی را به آن جلب کردند.

ایشان موفقیت‌های امروز را در بسیاری از بخش‌ها، ناشی از آغاز نهضت علمی در حدود پانزده سال قبل دانستند و افزودند: جوانان دانشمند باید از خطوط مقدم علم جهانی هم بگذرند و تحقق این آرزو را زمینه‌سازی کنند که پنجاه سال بعد اگر کسی خواست از تازه‌های علم با خبر شود، مجبور باشد زبان فارسی یاد بگیرد.

«افزایش بهره‌وری» در همه بخش‌ها از جمله در فعالیت نیروها و کارمندان دستگاه‌های دولتی و در چگونگی مصرف منابع طبیعی از جمله آب نیز در بحث الزامات رشد اقتصادی، مورد تبیین رهبر انقلاب قرار گرفت.

ایشان «رقابت‌پذیر کردن کالاها و خدمات» با افزایش کیفیت و کاهش قیمت محصول نهایی را از دیگر لوازم رشد اقتصادی کشور برشمردند و گفتند: این مسئله در عرصه صادرات اهمیت فراوانی دارد.

«بهبود محیط کسب و کار» ششمین الزام دستیابی به رشد اقتصادی بالا و پایدار بود که رهبر انقلاب چندمین بار بر آن تأکید کردند و گفتند: باید کاری کنیم که مردم بتوانند به راحتی، تولید و کسب و کار و داد و ستد کنند.

«علاج راه دراز و پر پیچ و خم فرآیندهای اداری» نکته دیگری بود که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به آن اشاره کردند و افزودند: در زمینه پنجره واحد خدمات کارهای خوبی انجام شده است که در سایر بخشها نیز باید گسترش یابد البته مقررات‌زدایی به معنای مراقبت‌زدایی نیست.

ایشان مداخلات سلیقه‌ای نهادهای نظارتی و غیر نظارتی را از دیگر موانع بهبود محیط کسب و کار دانستند و افزودند: مداخله قانونی در موارد خلاف باید انجام بگیرد اما مداخلات سلیقه‌ای و بی‌مورد و دخالت‌هایی که برخی نهادها بدون الزامات قانونی در کار مردم می‌کنند باید رفع شود.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، اهتمام به تأمین مالیِ فعالیت‌های بخش خصوصی را نیز مورد تأکید قرار دادند و خاطرنشان کردند: اساس تشکیل صندوق توسعه، برای کمک به بخش خصوصی بود اما از بدو تشکیل تاکنون، هر گاه کار دولتهای مختلف گره خورده و مجوز قانونی برای برداشت از صندوق نداشته‌اند، برای استفاده فراقانونی به بنده مراجعه می‌کنند که این کار، هم اشکال فنّی و هم اشکال نتیجه‌ای دارد.

رهبر انقلاب پس از برشمردن عوامل مؤثر در بهبود محیط کسب و کار، انضباط مالی در بودجه را الزام دیگری برای رشد اقتصادی خواندند و گفتند: بودجه دچار مشکلات ساختاری است و کسری بودجه یکی از مشکل‌سازترین مسائل برای اقتصاد کشور است که از جمله اهداف جلسه شورای‌عالی اقتصادی سران قوا حل همین مشکل بود اما هنوز برطرف نشده است.

ایشان افزودند: در مسئله کسری بودجه، موضوع تعهدات مالی بدون وجود منابع قابل اطمینان کاملا مؤثر است و باید متوقف شود. البته گاهی این تعهدات از طرف خود دولت داده می‌شود اما از آن بدتر خواسته‌های مجلس است که موارد زیادی تعهد بدون منابع مطمئن به دولت تحمیل می‌شود.

رفع موانع در واگذاری مدیریت‌ها به مردم، پرهیز بخش دولتی از رقابت با بخش خصوصی و جلوگیری از واردات بی‌رویه، سه الزام دیگری بود که رهبر انقلاب برای تحقق رشد اقتصادی به آنها اشاره کردند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در بخش پایانی سخنانشان سه تذکر بیان کردند: ۱- رقابت مثبت در بخش خصوصی پیش‌برنده است اما بنگاههای اقتصادی خصوصی عرصه رقابت را از همکاری به ویژه در کارهای اقتصادی خارج کشور جدا کنند و در کارهای بزرگ با یکدیگر هم‌افزایی کنند. ۲- دستگاه‌های دولتی، شرکت‌های کوچک و متوسط را که نقش زیادی در ایجاد اشتغال و ارزش افزوده دارند، مورد توجه قرار دهند و بنگاه‌های بزرگ در زنجیره تولید خود به آنها کمک کنند. ۳- مسئله تعاونی‌های تولید می‌تواند یکی از گره‌گشاترین کارها برای ایجاد اشتغال و بخصوص ایجاد عدالت اقتصادی در کشور باشد.

باید از نقد سازنده استقبال کنیم

رئیس قوه قضاییه گفت: باید از نقد سازنده استقبال کنیم و هیچ‌گونه نگرانی نسبت به انتقاد نداشته باشیم؛ چنانچه فردی دلسوزانه و خیرخواهانه نسبت به شخص ما یا دستگاه ما، نقد صحیحی را وارد آورد، باید از آن نقد استقبال کنیم.

به گزارش ایلنا، محسنی اژه‌ای، طی سخنانی در جلسه مشترک شورای‌عالی قوه قضاییه با شورای قضایی استان‌ها که به‌صورت ویدئو کنفرانسی با محوریت بررسی روند اجرای سند تحول قضایی و پیگیری اجرای فرامین و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری برگزار شد، با تبریک اعیاد رجبیه و ولادت امیرالمؤمنین علی (ع) و امام جواد (ع) و همچنین ایام‌الله دهه فجر، اظهار کرد: دهه مبارک فجر فرصت مغتنمی است تا یک ارزیابی و برآورد از میزان دقت و اهتمام خود و دستگاه‌مان در پیمودن مسیر متعالی انقلاب اسلامی داشته باشیم و سنجش کنیم که در کدام نقطه از این مسیر نورانی هستیم و در چه بخش‌هایی خدایی‌ناکرده غفلت کردیم یا با تندی و کندی مواجه بودیم.

رئیس قوه قضاییه در ادامه با اشاره به اهمیت اجرایی‌سازی تمام و کمال سند تحول قضایی در دوره تحول و تعالی، بیان کرد: ما در دستگاه قضایی در دوره تحول و تعالی مصمم هستیم امور را با برنامه‌ریزی و عقلانیت و حرکت جهادی به پیش ببریم تا بتوانیم به نحو مطلوب‌تری به مردم و نظام اسلامی خدمت کنیم.

شایسته سالاری از دیگر تاکیدات رئیس قوه قضاییه در این نشست بود؛ قاضی‌القضات در همین راستا گفت: شایسته سالاری و توجه به نیروهای کارآمد و کارآمدسازی نیروها در همه زمان‌ها امری لازم است اما در مقطع فعلی، ضروری‌تر است؛ باید نه در حرف بلکه در عمل، شایسته سالاری را به منصه ظهور برسانیم؛ بر همین اساس، مدیران دستگاه قضایی نسبت به شناسایی نیروهای کارآمد و سپردن امور خطیر و مهم به آنها اهتمام داشته باشند.

رئیس دستگاه قضا در ادامه خطاب به رؤسای کل دادگستری‌های سراسر کشور دستور داد نسبت به زیرمجموعه خودشان نظارتی مستمر و پویا و همه‌جانبه داشته باشند تا امور در دستگاه قضایی، بهتر، سریع‌تر و کم‌هزینه‌تر پیش روند.

عکس روز

۲ روز پس از زلزله خوی

عکس: مهر

ویژه تر از خبر

نگاه ویژه به توزیع عادلانه اعتبارات بین استان‌ها

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی، نگاه دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۲ را بهبود شرایط استان‌ها توصیف کرد و گفت: ایجاد و تقویت صندوق عدالت و پیشرفت نشان از عزم دولت برای رفع محرومیت زدایی و توزیع عادلانه اعتبارات دارد.

بهروز محبی نجم آبادی در گفت‌وگو با ایرنا درباره شاخص‌های بودجه ۱۴۰۲ گفت: با توجه به اینکه که کسری بودجه ۱۴۰۱ به حداقل رسید، بودجه ۱۴۰۲ که توسط رئیس جمهوری به مجلس ارائه شد از رویکرد درستی برخوردار است وتخصیص هزار میلیارد تومان به صندوق عدالت و پیشرفت در استانها طبق لایحه بودجه نشان از عزم دولت برای افزایش اختیارات مدیران استانی و تمرکززدایی در این حوزه دارد. عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس افزود: این رویکرد سبب خواهد شد تا ارتباط هدفمندی بین دولت با زیرمجموعه دستگاه‌های اجرایی صورت بگیرد. چرا که در گذشته ارتباط اعتباری بین مسوولان دولتی و دستگاه‌ها در شهرهای دیگر خیلی کم بود که به ضرر حاکمیت تمام می‌شد. اما اینکه صندوق عدالت و پیشرفت به درستی ایجاد و مدیریت شود و این صندوق را بر اساس اولویت نه چانه زنی در هر استان تقویت کنیم، قطعا اعتبارات لازم به هر استان خواهد رسید. وی با تاکید بر اینکه تلاش دولت در بودجه ۱۴۰۲ قابل وصول بودن اعتبارات در نظر گرفته شده است، گفت: دولت مسیر درستی را در لایحه بودجه ۱۴۰۲ برای حوزه اشتغال و تولید تدوین کرده است. البته در شیوه اجرا و هزینه‌هایی که باید برای لایحه بودجه انجام شود، مدیریت صحیح بسیار مهم است تا اشتغال و تولید واقعی رخ دهد. عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی دیپلماسی منطقه‌ای در بهبود صادرات را از مسائل مورد تاکید در لایحه بودجه عنوان کرد و اظهار کرد: دولت باید حتما مسیرهایی را باز کند تا صادرات تقویت شده وبه ارز آوری منجر شود که نتیجه آن ساماندهی شرایط اقتصادی و تورم کشور است. محبی نجم آبادی بزرگترین مشکل هر لایحه بودجه‌ای را کسری آن عنوان کرد و اظهار کرد: خوشبختانه با مدیریت صحیحی که دولت در لایحه بودجه نشان داد، کسری بودجه را رفع کرد تا استقراض مستقیم و غیرمستقیم از بانک مرکزی صورت نگیرد. نماینده مردم سبزوار در مجلس با اشاره به توجه دولت به تسهیل معیشت مردم، حوزه دارو و رفع گرانی در بودجه ۱۴۰۲ عنوان کرد: حل این مسائل می‌تواند به پویایی و ایجاد امید در کشور منجر شود. همچنین اختصاص ۲ میلیارد دلار به واردات خودرو از جمله نکات مثبتی است که در لایحه بودجه دیده شده تا چالش‌های این بخش تا حدودی کم شود.

این نماینده مجلس با تاکید بر اینکه در بررسی جزییات لایحه بودجه، حتما نظرات کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس و سایر دستگاه‌ها ونهادها گرفته خواهد شد، خاطرنشان کرد: دولت و مجلس به دنبال ارائه و تصویب بودجه‌ای در چارچوب قوانین بالادستی برای حل مسائل اساسی کشور است تادر نهایت رضایت مردم را جلب کنند.

گزارش خبری

خودرو در گرداب قیمت‌گذاری

گروه صنعت
editor@smtnews.ir

ورود دوباره شورای رقابت به قیمت‌گذاری خودرو، در صدر خبرهای چند هفته گذشته بود و به‌نوعی بر مشکلات آشفته‌بازار خودرو دامن زد. برخی معتقدند با ادامه عرضه خودرو در بورس کالا نیازی به ورود دوباره شورای رقابت به این عرصه نیست. برخی نیز تاکید دارند از آنجا که ورود خودرو به بورس کالا، جلوی بسیاری از رانت‌های خودرویی را گرفته و منجر به شفافیت قیمتی در این عرصه شده، دعواهای سهم‌خواهی از این بازار بالا گرفته است.

حدود یک سال از دومین حذف رسمی شورای رقابت از قیمت‌گذاری خودرو می‌گذرد. در این مدت، ستاد تنظیم بازار و سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان وظیفه شورای رقابت در تنظیم‌گری بازار را به عهده داشتند. حالا با افزایش نرخ خودرو در بازار و ناکارآمدی بورس کالا در ساماندهی بازار آزاد خودرو، زمزمه بازگشت این شورا از سوی مجلس و قوه قضاییه شنیده می‌شود. صمت در این گزارش به نظر موافقان و مخالفان بازگشت شورای رقابت به قیمت‌گذاری خودرو پرداخته است.

عکس: صمت

مکانیسم فروش خودرو در بورس کالا حالا با اختلاف‌نظرهایی میان دولت و مجلس مواجه شده و حتی پای سازمان بازرسی به‌عنوان نهاد زیرمجموعه قوه قضاییه را نیز به معرکه بازکرده است

اختلاف‌نظر در مکانیسم قیمت‌گذاری

مکانیسم فروش خودرو در بورس کالا حالا با اختلاف‌نظرهایی میان دولت و مجلس مواجه شده و حتی پای سازمان بازرسی به‌عنوان نهاد زیرمجموعه قوه قضاییه را نیز به معرکه بازکرده است. از سوی دیگر وزیر اقتصاد و سخنگوی وزارت صمت به این تحرکات واکنش نشان داده و گفته‌اند: «هیچ‌گونه مخالفتی برای عرضه خودرو در بورس کالا وجود ندارد و عرضه خودرو در بورس کالا بر اساس مصوبه شورای‌عالی بورس طبق روال گذشته ادامه می‌یابد.»

نرخ کارخانه‌ای خودرو طی امسال تغییر نداشته، اما خودروسازان به بهانه افزایش هزینه‌ها و تورم به دنبال افزایش نرخ هستند.

وزارت صمت، به‌عنوان نهاد بالادستی زیر بار افزایش نرخ خودرو نمی‌رود و برای اینکه بخشی از زیان انباشته خودروسازان را جبران کند، به آنها اعلام کرده که تا سقف ۳۰ درصد خودروها در بورس کالا با قیمتی بالاتر از نرخ کارخانه و پایین‌تر از نرخ بازار عرضه شود و ۷۰ درصد مابقی هم به شیوه قرعه‌کشی و با نرخ کارخانه فروخته شود.

هفته گذشته شورای رقابت در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: «با توجه به منقضی شدن مدت زمان شصت و سومین مصوبه شورای‌عالی هماهنگی اقتصادی مورخ ۲۸ مهر ۱۴۰۰ درباره تنظیم بازار خودرو، دستورالعمل تشکیل «کارگروه تخصصی خودرو» توسط شورای رقابت به تصویب رسید».

با اعلام این مصوبه، این تصور ایجاد شد که شورای رقابت عملا به تعیین دستورالعمل قیمت‌گذاری خودرو ورود پیدا کرده و دستورالعمل بازار خودرو که شامل تنظیم قیمت، مقدار و شرایط دسترسی آن است، توسط «کارگروه تخصصی خودرو» تدوین می‌شود.

با اینکه بلافاصله مدیر روابط عمومی شورای رقابت درصدد «اصلاح» این اطلاعیه برآمد. با این‌همه هنوز گام بعدی سیاست‌ها درباره قیمت‌گذاری خودرو مشخص نیست و این مهم همچنان محور اظهارات مقامات در نامه‌نگاری‌هاست.

اطلاعیه شورای رقابت چه می‌گوید؟

در تازه‌ترین اقدام شورای رقابت در اطلاعیه‌ای ضمن تاکید بر انحصاری بودن بازار خودرو، اعلام کرد که دو برنامه کوتاه‌مدت و بلندمدت در این حوزه دارد و به‌دنبال رفع التهابات و ایجاد آرامش در بازار خودرو است. گمانه‌زنی‌ها و اظهارات بعضا جهت‌دار کمکی به بهبود شرایط و منافع مصرف‌کننده نداشته و نظرات کارشناسی و نص صریح قانون مبنای عمل خواهد بود.

شورای رقابت در اطلاعیه‌ای ماحصل جلسه ۵۴۰ شورای رقابت درباره بازار خودرو را اعلام کرد. در اطلاعیه جدید شورای رقابت آمده است:

۱- ساختار بازار خودرو کشور به‌دلیل محدودیت‌های طرف عرضه (تولید، واردات)، قوانین و مقررات غیرضروری و بعضا مزاحم، شرایط تورمی مزمن در اقتصاد ایران، نوسانات ارزی و رویکرد سفته‌بازانه در بازارها از جمله بازار خودرو و مؤلفه‌های دیگر مرتبط با این بازار، در حال حاضر هیچ راه‌حل بهینه‌ای نداشته و بنابراین شورای رقابت تلاش می‌کند بهترین نسخه را برای مدیریت بازار خودرو، در شرایط کنونی، در دو مقطع کوتاه‌مدت و بلندمدت برنامه‌ریزی و عملیاتی کند.

در این راستا، برنامه کوتاه‌مدت شورای رقابت به‌دنبال برطرف کردن التهابات و ایجاد آرامش در بازار خودرو با در نظر گرفتن منافع تمام ذی‌نفعان و واقعیت‌های موجود در بازار و برنامه بلندمدت به‌دنبال انجام اصلاحات اساسی و نهادینه کردن فضای رقابتی در این بازار است.

۲- طبق ماده ۵۸ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و مطالعات انجام‌شده در مرکز ملی رقابت، بازار خودرو مصداق بازار انحصاری بوده و مشمول بند ۵ این ماده است. (بند ۵ ماده ۵۸ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی «تصویب دستورالعمل تنظیم قیمت، مقدار و شرایط دسترسی به بازار کالاها و خدمات انحصاری در هر مورد با رعایت مقررات مربوط» است.

۳- مبنای قیمت‌گذاری خودرو مدل هزینه تمام‌شده به اضافه سود عادله بوده و در این راستا از ظرفیت نهادهای تخصصی ذی‌ربط استفاده خواهد شد.

۴- شناسایی مصرف‌کنندگان واقعی به‌منظور تسهیل و دسترسی به بازار از طریق اعمال محدودیت‌های فنی و اعتباری امکان‌پذیر، انجام شود.

۵- به‌منظور توسعه فضای رقابتی و مدیریت بازار، واردات خودرو تسهیل خواهد شد.

۶- پیشنهادات لازم برای اصلاح قوانین و مقررات مزاحم و غیرضروری از سوی شورای رقابت ارائه می‌شود.

۷- پایش بازار خودرو به‌طور مستمر انجام و تعدیلات لازم به صورت پویا در متغیرهای مربوط به عرضه، قیمت، شیوه دسترسی و... اعمال شود.

دلال‌ها به بورس کالا هم ورود کردند

محمود نجفی، کارشناس خودرو بر این باور است که هرگونه تصمیم شورای رقابت در بازار خودرو باید بر مبنای مستندات باشد البته این چانه‌زنی‌ها از گذشته وجود داشته، اما نباید تصمیمات به زیان مصرف‌کننده شود.

وی ضمن بیان این مطلب افزود: زمانی که خودروسازان با قطعه‌سازان قراردادی را منعقد می‌کنند تمامی آنالیز قیمت‌ها را ارائه می‌دهند و دستمزدها را هم پایین‌تر از حد معمول تعیین و نرخ قطعه را به این طریق مشخص می‌کنند. در صورتی که خودروسازان هم بر همین مبنایی که با قطعه‌سازان برخورد می‌کنند با شورای رقابت برخورد کرده و براساس آنالیز قیمتی از محصولات خود دفاع کنند مسلما شورای رقابت هم بهتر می‌تواند تصمیم‌گیری کند.

نجفی درباره عرضه خودرو در بورس کالا نیز خاطرنشان کرد: اینکه امروز برخی می‌گویند عرضه خودرو در بورس کالا نتیجه مثبتی داشته به اعتقاد من چندان درست نیست، چراکه این موضوع از قبل هم قابل پیش‌بینی بود همان افرادی که در گذشته به‌عنوان دلال و واسطه‌گر از خودروساز خودرویی می‌خریدند امروز به‌گونه‌ای دیگر در بورس کالا فعالیت دارند. البته این‌بار و با این ابزار، بخشی از اختلاف نرخ بین بازار و خودروساز به جیب خودروساز هم رفته است.

این کارشناس خودرو در ادامه افزود: پیش از اینکه خودرو در بورس کالا عرضه شود، خودروها با دو روش در بازار عرضه می‌شدند؛ یک بخش عرضه از سوی کارخانه‌ها بود و بخش دیگر از سوی افرادی بود که این خودروها را از قبل از خودروسازان خریداری کرده بودند که این روش‌ها هم با انتقاداتی همراه بود.

نجفی ادامه داد: موضوع مهمی که در این خصوص وجود دارد عدم رقابت در بورس است. به‌عنوان مثال امروز در بخش مواد اولیه خود انجمن‌ها قیمت‌ها را تغییر می‌دهند و با توافقی که میان اعضا وجود دارد قیمت‌ها را شبیه هم اعلام می‌کنند و به نظر می‌رسد هر مسیری هم که امروز در مورد خودرو طی شود باز هم به زیان مصرف‌کننده نهایی خواهد بود. این کارشناس خودرو خاطرنشان کرد: هر چند این موضوع که برخی تاکید دارند که عرضه و تقاضا باید قیمت‌ها را در بازار تعیین کند درست است، اما این قضیه هم نیازمند شرایط خاص خودش است. باید در شرایط سلامت اقتصادی باشیم و زد وبندی هم نباشد و در شرایط رقابت سالم عرضه و تقاضا تعیین‌کننده نرخ نهایی شود. این در حالی است که درحال‌حاضر هیچ‌کدام از این شرایط در ایران وجود ندارد که عرضه و تقاضا تعیین‌کننده نرخ نهایی باشد.

هنوز گام بعدی سیاست‌ها درباره قیمت‌گذاری خودرو مشخص نیست و این مهم همچنان محور اظهارات مقامات در نامه‌نگاری‌ها است

انتقاد بورس از عملکرد پیشین شورای رقابت

مجتبی توانگر، عضو شورای‌عالی بورس نیز در واکنش به اطلاعیه شورای رقابت در نامه‌ای به رئیس این شورای ضمن تاکید بر لزوم عرضه خودرو در بورس، تصریح کرد که دوران افول صنعت خودرو از زمان قیمت‌گذاری شورای رقابت آغاز شد.

رئیس کمیته دانش‌بنیان و اقتصاد دیجیتال مجلس نامه‌ای خطاب به نورانی ضمن اشاره به وضعیت صنعت خودرو طی دهه ۹۰ و پس از حذف این شورا از فرآیند قیمت‌گذاری این محصول، نوشت: مشخص نیست بدون رأی جدیدی برای شورای رقابت به چه دلیل و با چه پشت پرده‌ای جناب‌عالی نسبت به انشا رأی و تصمیم‌گیری فردی اقدام کرده‌اید که زیان هنگفتی به برخی مشتریان بازار سرمایه وارد شده است؟ مستحضرید از زمان قیمت‌گذاری دستوری شورای رقابت در ابتدای دهه ۱۳۹۰ رکود و افول در صنعت خودروسازی به وجود آمده است.

در نامه توانگر آمده است: پیرو نامه شماره ۱۷۷۵-۰۱-۱۰ ص دوم بهمن جناب‌عالی درخواست جناب‌عالی مبنی بر خروج خودروهایی که با مصوبه امسال شورای‌عالی بورس در بورس عرضه شده‌اند نه مستند قانونی دارد و نه منطقی است.

از سوی دیگر، مشخص نیست بدون رأی جدیدی برای شورای رقابت به چه دلیل و با چه پشت پرده‌ای جناب‌عالی نسبت به انشا رأی و تصمیم‌گیری فردی اقدام کرده‌اید که زیان هنگفتی به برخی مشتریان بازار سرمایه وارد شده است؟ مستحضرید از زمان قیمت‌گذاری دستوری شورای رقابت در ابتدای دهه ۱۳۹۰ رکود و افول در صنعت خودروسازی به وجود آمده است. این صنعت قبل از ورود شورای رقابت سهم ۱۰ درصدی از تولید ناخالص داخلی داشت اما با سیاست غلط Price Cap که در تجربه جهانی و ادبیات پایه اقتصادی صرفا برای صنایع انحصار طبیعی توصیه شده است، سهم این صنعت به زیر ۲ درصد از تولید ناخالص داخلی رسید. این صنعت حتی در دهه ۱۳۹۰ حدود ۲۵ هزار نیروی انسانی خود را از دست داد. توانگر در بخش دیگری از این نامه نوشت؛ سیاست قیمت‌گذاری دستوری و قرعه‌کشی بدترین سیاست صنعتی بوده که در هیچ کشوری سابقه ندارد. متاسفانه، در یک قرعه‌کشی ملی برای حدود ۲۰ هزار خودرو از حدود ۲۰ میلیون واجد شرایط بیش از ۱۰ میلیون تومان متقاضی برای خودرو ثبت‌نام می‌کنند و این در حالی است که کل تولید خودرو در خوشبینانه‌ترین حالت در سال به یک میلیون دستگاه می‌رسد. این سیاست‌گذاری دستوری باعث شد مجموع زیان انباشته و بدهی دو خودروساز بزرگ کشور به بیش از ۱۵۰ و ۲۴۲ هزار میلیارد تومان برسد. سیاست سرکوب نرخ و قرعه‌کشی تنها نتیجه‌ای که داشته زیان به سهامداران، توسعه بازار غیررسمی کاهش تولید و سرمایه‌گذاری و افزایش نرخ بازار بوده است. این مقام مسئول ادامه داد: توجه به این نکته ضروری است که با وصول تقاضای واقعی در بورس سازکار حساب در اختیار و شناسایی مشتریان از طریق کارگزاری‌ها باعث شده سوءاستفاده دلالان و واسطه‌ها از معاملات خودرو به صورت جدی کاهش یابد و دلالان بزرگ‌ترین بازندگان این سیاست لقب گرفته‌اند.

از عرضه‌های انجام‌شده در بورس از محل فروش به مشتری نهایی و به نرخ واقعی و از طریق محاسبه درست مالیات بر ارزش‌افزوده حدود ۷۶۰ میلیارد تومان منابع مالیاتی بیشتر برای دولت به‌دست آمده است. برای تولیدکنندگان نیز ۸.۴ هزار میلیارد تومان منابع جدید به‌دست آمده مصرف‌کنندگان نیز توانسته‌اند خودرو را بسیار ارزان‌تر از بازار به‌دست آورند و در نتیجه رفاه یا سود تجمیعی مصرف‌کنندگان ۶.۶ هزار میلیارد تومان بوده است. این سیاست عملا نمونه‌ای از سیاست بهینه پارتو است که هم تولیدکننده و هم مصرف‌کننده منتفع می‌شوند و صدالبته که نفع بلندمدت در افزایش تولید و ارتقای کیفیت خودرو خواهد بود.

توانگر در نهایت پیشنهاد کرده شورای رقابت از فرصت به‌دست آمده از عرضه خودرو در بورس حداکثر استفاده را به عمل آورده و به جای قیمت‌گذاری دستوری با اعمال تنظیم‌گری هوشمند روی میزان عرضه تولید و کیفیت خودروهای عرضه‌شده در بورس تمرکز کند.

سخن پایانی

دی سال گذشته مرکز ملی رقابت اعلام کرد شورای‌عالی هماهنگی اقتصادی سران سه قوه در شصت‌وسومین جلسه خود مصوب کرد «مسئولیت تنظیم بازار خودرو از جمله تدوین و ابلاغ دستورالعمل‌های تنظیم نرخ این بازار فعلا بر عهده وزارت صنعت، معدن و تجارت و با هماهنگی ستاد تنظیم بازار است.» بنابراین شورای هماهنگی به درخواست دولت به‌طور رسمی شورای رقابت را از قیمت‌گذاری و تنظیم بازار خودرو کنار گذاشت. حالا بیش از یک سال از این تصمیم می‌گذرد. حال برخی به دنبال بازگشت شورای رقابت به این وظیفه هستند؛ به‌طوری که چند روز پیش از نامه‌ای رونمایی شد که ۱۱ تن از نمایندگان مجلس به شورای رقابت نوشتند. نمایندگان امضاکننده این نامه، ضمن اینکه رویه عرضه خودرو در بورس کالا را غیرقانونی و ضدرقابتی خواندند، از این شورا خواستند «از اختیارات قانونی خود غفلت نکرده و ضمن توقف فوری رویه ضدرقابتی کنونی عرضه خودرو در بورس کالا و مجازات مدیران متخلف، نسبت به سود عودت اضافه درآمد صورت‌گرفته در معاملات اخیر بورس کالا تدبیر لازم را اعمال کند.» این نامه در شرایطی از مجلس به شورای رقابت ارسال شده که عرضه و فروش خودرو در بورس کالا برای نخستین‌بار در خود مجلس و در طی بررسی طرح ساماندهی صنعت خودرو که بعدها به قانون تبدیل شد، مطرح شده بود. بااین همه بسیاری نیز عرضه خودرو در بورس را بهترین راهکار در شرایط فعالی دانسته و بر ادامه همین روند تاکید دارند.

ابلاغ شرایط واگذاری خودروسازی‌ها

معاون صنایع حمل‌ونقل وزارت صنعت، معدن و تجارت، شرایط واگذاری خودروسازان به بخش خصوصی را ابلاغ کرد. به گزارشی مهر، منوچهر منطقی در نامه‌ای به رئیس هیات عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، با توجه به سیاستگذاری جدید در بخش صنعت و تاکید بر دانش‌بنیان شدن صنعت خودرو، شرایط واگذاری خودروسازان به بخش خصوصی در بخش‌های سیاستی و مدیریتی را ابلاغ کرد. وی در این ابلاغیه، سیاست‌های مطرح در حوزه محصول، تیم مدیریتی، صادرات، استانداردهای زیست محیطی، ظرفیت تولید، واگذاری، رقابت‌پذیری و قیمت تمام‌شده محصولات را به‌عنوان پیش‌شرط واگذاری خودروسازان به بخش خصوصی تبیین کرد.

معاون صنایع حمل‌ونقل وزارت صنعت، معدن و تجارت در تشریح سیاست‌های حوزه محصول تاکید کرده است: طبق سیاستگذاری جدید وزارت صنعت، معدن و تجارت، خودروسازی باید بر مبنای استفاده از بن‌سازه (پلتفرم)های داخلی یا خارجی باشد. همچنین خریدار باید ۷۰ درصد محصول را بر مبنای همکاری با یکی از دو خودروساز داخلی برای بکارگیری پلتفرم آنها یا همکاری مشترک با یک خودروساز خارجی تولید کند.

منطقی افزوده است: میزان خودکفایی برای آغاز کار بالای ۵۱ درصد و زیرمجموعه‌های کلیدی محصول نیز باید جز اقلام بومی‌سازی شده یا تامین از سازندگانی باشد که دسترسی به آنها در همه شرایط سیاسی مقدور است.

وی این اقلام را قوای محرکه (موتور، گیربکس و سامانه تعلیق)، بدنه و مجموعه‌های حساس الکترونیکی عنوان کرد.

معاون صنایع حمل‌ونقل وزارت صنعت، معدن و تجارت اضافه کرد: ۳۰ درصد سبد محصول می‌تواند شامل خودروهایی باشد که به‌صورت قطعات منفصله وارد می‌شود. البته در سیاستگذاری جدیدی که مصوب خواهد شد، این خودروها شامل تعرفه‌های خودروهایی خواهد بود که به‌صورت کامل وارد می‌شوند.

منطقی همچنین تسلط روی مباحث کسب‌وکار خودرویی، مباحث مالی و اقتصادی، مباحث فناوری محصول، فرآیندهای تولید خودرو و ارتباطات بین‌المللی را از جمله صلاحیت‌های حرفه‌ای تیم مدیریتی خریداران اعلام کرده که باید به تایید وزارت صنعت، معدن و تجارت برسد.

وی در بخش دیگر این ابلاغیه خاطرنشان کرده است: طی ۳ سال از آغاز تولید، میزان صادرات محصول باید به ۲۰ درصد برسد.

معاون صنایع حمل‌ونقل وزارت صنعت، معدن و تجارت، مصرف سوخت سبد محصول تولیدی زیر ۵ لیتر در ۱۰۰ کیلومتر را نیز ازجمله استانداردهای زیست محیطی موردنیاز اعلام کرد.

منطقی در ادامه تاکید کرده است: شرکت‌های خودروسازی پس از واگذاری لازم است در یک سال به ۸۰ درصد ظرفیت اسمی سایت تولید برسند. وی تصریح کرد: شرکت‌های خودروسازی پس از واگذاری در ۱۰ سال آینده امکان واگذاری و فروش اراضی متعلق به سایت‌های تولید را ندارند و تنها پس از گذشت مدت مذکور و تحقق شرایط فوق‌الذکر، زمین‌ها به مالکیت قطعی درخواهد آمد.

معاون صنایع حمل‌ونقل وزارت صنعت، معدن و تجارت همچنین متذکر شده است: ۳ سال پس از واگذاری ضروری است تا محصولات خودروسازان قابلیت رقابت با محصولات خارجی را داشته باشد تا بر اثر کاهش تعرفه واردات، قادر به تداوم تولید در کشور باشند. منطقی در پایان اظهار امیدواری کرد با اجرای این سیاست‌ها، خصوصی‌سازی خودروسازهای بزرگ مصادف با ارتقای ارزش‌افزوده و اشتغال دانش‌بنیان این صنعت در کشور باشد.

ارتقای سطح کارآیی، بهره‌وری

از این‌رو در ۱۴ آذر، الزامات واگذاری در شرکت‌های ایران‌خودرو و سایپا به‌منظور تحقق هدف «ارتقای سطح کارآیی، بهره‌وری و نوآوری در صنعت خودرو کشور» و همچنین رعایت الزامات سند نهایی خروج دولت از تصدیگری صنعت خودرو در نشستی با حضور حسین قربان زاده معاون وزیر و رئیس کل سازمان خصوصی‌سازی، منوچهر منطقی معاون صنایع حمل‌ونقل وزارت صنعت، معدن و تجارت و علی نبوی معاون وزیر و رئیس هیات عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مورد توافق قرار گرفته بود.

در این صورتجلسه آمده بود:

۱- سند استراتژی صنعتی بلندمدت و باثبات صنعت خودرو (۱۰ساله) تا پایان بهمن سال ۱۴۰۱ با محورهای زیر از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه و به سازمان خصوصی‌سازی ارسال خواهد شد:

الف) بهبود فضای تولید و کسب‌وکار و ارتقای سطح رقابت‌پذیری و پیش‌بینی پذیری صنعت خودرو

ب) عدم‌مداخله دولت در بنگاه‌ها و تنظیم قواعدی که شرایط تحمیلی و ناعادلانه‌ای برای بنگاه ایجاد نکند، چنانکه برای همه فعالان صنعت خودرو، شرایط و اقتضائات حضور در این صنعت کاملا شفاف و قابل پیش‌بینی باشد.

ج) این سند باید در تاریخ یادشده برای اطلاع عموم مردم به‌طور وسیع منتشر شود.

۲- تا پایان سال ۱۴۰۱ همه محصولات ایران‌خودرو و سایپا از شمول قیمت‌گذاری دستوری خارج خواهد شد.

سازکار اجرایی این توافق تا پایان آذر ۱۴۰۱ توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت ارائه خواهد شد.

۳- تکالیف عرضه و فروش محصول خارج از قواعد بازار که منجر به کاهش درآمد (افزایش هزینه‌ها) برای خودروسازها شود، منوط به جبران منابع آن، قبل از اجرای تکالیف است.

۴- سهام تودلی (چرخه‌ای) ایران‌خودرو و سایپا تا پایان سال جاری واگذار خواهد شد.

۵- در صورت عدم‌واگذاری سهام چرخه‌ای (تودلی) در شرکت‌های ایران‌خودرو و سایپا از ابتدای ۱۴۰۲ به بعد، حق رأی ناشی از این سهام در مجامع این شرکت‌ها سلب خواهند شد.

یادداشت

چند و چون عرضه خودرو در بورس کالا

حسن کریمی‌سنجری
کارشناس صنعت خودرو

نمی‌توان بدون در نظر گرفتن شرایط اقتصادی و مدیریتی بازار خودرو و همچنین وضعیت عرضه و تقاضای خودرو موافق یا مخالف عرضه خودرو در بورس بود، اما آنچه مشخص است اینکه عرضه خودرو در بورس کالا، سابقه جهانی ندارد و اصولا خودرو کالایی نیست که ویژگی‌های آن با کالاهایی که در بورس کالا عرضه می‌شود، مطابقت داشته باشد. در واقع شرایط خرده‌فروشی کالایی که دارایی ثابت است و برای خرید آن، نیاز به تخصص برای راهنمایی و مشاوره شخص خریدار وجود دارد و معمولا به‌صورت مویرگی از طریق نمایندگی‌های فروش و با حق انتخاب خریدار عرضه می‌شود، فعلا در بورس کشور ما وجود ندارد و خودرو را با نرخ دستوری از طریق قرعه‌کشی به خریدار واگذار می‌کنیم. طبیعتا در این شرایط، عرضه خودرو در بورس کالا شرایط بهتری به‌وجود می‌آورد؛ یعنی فروش از طریق بورس در مقایسه با قیمت‌گذاری دستوری و فروش خودرو با روش قرعه‌کشی، روش مناسب‌تر و توصیه‌شده‌تری است.

نخستین نتیجه عرضه خودرو در بورس کالا این است که شرکت‌های خودروساز را از شرایط زیان خارج و به تامین نقدینگی آنها کمک می‌کند تا بتوانند تیراژ تولیدشان را افزایش دهند.

دومین تاثیر این اقدام این است که باتوجه به اینکه نرخ دستوری نیست و در مکانیسم بازار تعیین می‌شود، امکان دارد بخشی از متقاضیان سبد خودرو که صرفا برای استفاده از اختلاف نرخ خودرو در کارخانه و بازار ثبت‌نام می‌کردند، کنار بروند و قدری فشار تقاضا کم شود. این روند باعث می‌شود نرخ خودرو در کف بازار قدری متعادل شود.

در میان‌مدت، اگر اولا قیمت‌گذاری و قرعه‌کشی به‌طور کامل حذف شود و دوم اینکه واردات خودرو به همان شیوه‌ای که دولت اعلام کرده، سریع‌تر آزاد شود، به‌نظر می‌رسد نوسان نرخ ناشی از وجود شکاف بین عرضه و تقاضای خودرو از بین برود؛ یعنی دیگر نرخ خودرو در بازار تحت‌تاثیر کمبود عرضه در مقابل تقاضا نیست.

البته امکان دارد خودرو تحت‌تاثیر نرخ ارز یا جابه‌جایی شاخص‌های گوناگون اقتصادی گران شود، اما اگر دو اتفاق همزمان بیفتد، اول اینکه همه خودروها در بورس کالا عرضه شوند و از عرضه قطره‌چکانی پرهیز کنیم یعنی هر چه تولید می‌شود در بورس کالا عرضه شود و دوم اینکه واردات هم سریع‌تر عملیاتی شود، قدری شرایط بازار خودرو بهتر خواهد شد و دیگر افزایش قیمتی ناشی از اختلاف عرضه و تقاضا نخواهیم داشت.

در حال حاضر عرضه در بازار خودرو به‌ویژه بازار خودروهای خارجی، قدری نسبت به تقاضا تاخیر دارد و اختلاف نرخ در بازار زیاد است. نرخ خودروهای خارجی در بازار خیلی بالاست و حتی با تعرفه‌های بسیار بالا هم نمی‌توان بازار این خودروها را سامان داد؛ بنابراین دولت برای اینکه کشف نرخ کند و در واقع قدری هم سود ببرد تا کل این سود در اختیار دلالان قرار نگیرد، ناچار خودروها را در بورس کالا عرضه می‌کند.

اگر خودرو مستقیم در بازار عرضه شود، چون بازار خیلی تشنه عرضه خودرو است، قیمت‌ها بسیار بالا می‌رود؛ پس دولت به ناچار در بورس کالا، کشف نرخ می‌کند و براساس آن، نرخ نهایی خودرو می‌شود نرخ تمام‌شده با سود معقول؛ بنابراین می‌توان گفت قیمتی که با آن خودرو در بورس کالا به فروش می‌رسد، به مکانیسم بازار نزدیک‌تر است. به‌نظرم باوجود شرایطی که داریم بورس کالا بهترین راهکار برای سامان دادن به وضعیت بازار خودرو و قیمت‌گذاری است.

ابلاغ تعرفه‌های جدید واردات خودرو

گمرک ایران در بخشنامه‌ای، تعرفه‌های جدید واردات خودروهای مختلف با حجم موتور کمتر از ۱۲۰۰ سی‌سی تا ۲۰۰۰ سی‌سی که از ۶ تا ۳۱ درصد تعیین شد را ابلاغ کرد.

به گزارش مهر، در این بخشنامه آمده است: پیرو بخشنامه هیات وزیران درباره تغییرات و اصلاح سود بازرگانی، نامه وزیر صنعت، معدن و تجارت و کارگروه اقتصادی واردات خودرو سود بازرگانی علی‌الحساب خودرو با حجم موتور کمتر از ۱۲۰۰ سی‌سی تا ۲۰۰۰ سی‌سی از ۶ تا ۳۱ درصد تعیین شده است. در ادامه این بخشنامه آمده است: موارد مندرج در جدول به‌جای مأخذ سود بازرگانی ردیف‌های تعرفه مرتبط و متناظر جداول تعرفه منضم به آیین‌نامه اجرایی مقررات صادرات و واردات سال ۱۴۰۱ مبنای تعیین سود بازرگانی علی‌الحساب قرار می‌گیرد. درباره سایر خودروهای غیرمرتبط مانند خودروهای سواری، برقی هیبریدی یا با حجم موتور ۲۰۰۰ سی‌سی و بالاتر و... و بندهای متناظر در کتاب مقررات صادرات و واردات سال ۱۴۰۱ مبنای تعیین سود بازرگانی علی‌الحساب خواهد بود.

ضمنا با توجه به اینکه اعمال مأخذهای سود بازرگانی به‌دلیل قرار گرفتن دو یا بیش از دو مأخذ سود بازرگانی در یک ردیف تعرفه، در سامانه جامع گمرکی میسر نیست، برای اجرای مأخذهای سود بازرگانی جدول فوق مقتضی است برای مابه‌التفاوت مربوطه در خانه (۰۴۹) اظهارنامه معافیت و تخفیفات در گزینه «بخشودگی» یا گزینه «سایر» اقدام شود.

عکس: صمت

بازی پیچیده قیمت‌گذاری در زمین خودرو

اختلاف‌نظرها درباره عرضه خودرو در بورس، بازگشت شورای رقابت به عرصه قیمت‌گذاری و ادامه روند تصاعدی قیمت خودرو در بازار همچنان خبر از نابسامانی بازار خودرو در کشورمان می‌دهد. صمت در این گزارش به بررسی دلایل اختلاف‌آرا در زمینه شیوه قیمت‌گذاری خودرو پرداخته و نظر کارشناسان حوزه خودرو را در این باره جویا شده که در ادامه می‌آید. با صمت همراه باشید.

شهناز صفایی
editor@smtnews.ir

هدف رضایت مصرف‌کننده واقعی باشد

سعید مدنی، کارشناس حوزه خودرو درباره علت اختلاف‌نظرها درباره قیمت‌گذاری خودرو به صمت گفت: قیمت‌گذاری در صنعت خودرو در شرایط نابسامانی است؛ به‌دلیل اینکه از یک سو راهکار اساسی در این زمینه ارائه نشده و از سوی دیگر، نهادهای متولی و مسئولان امر توجهی به تجارب گذشته ندارند. تا زمانی که مشکلات حوزه تولید و قیمت‌گذاری، تغییرات پی‌درپی نرخ ارز و همچنین واردات قطره‌چکانی ادامه دارد، شرایط کنونی بر بازار و صنعت خودرو حاکم خواهد بود. نظام قیمت‌گذاری در مجموع نه‌تنها باعث کنترل قیمت‌ها نمی‌شود، بلکه در بازه‌های کوتاه‌مدت باعث جهش بسیار زیاد و غیرمنطقی قیمت کالاها خواهد شد.

مدنی اظهار کرد: مشکل قیمت در بازار خودرو باید از سوی دولت، یک بار برای همیشه حل شود. دولت قبل در این زمینه موفق نشد و در دولت کنونی هم تاکنون شاهد موفقیتی در این زمینه نبوده‌ایم و به‌طبع این نابسامانی ادامه‌دار خواهد بود. واقعیت این است که اگر هدف را رضایت مصرف‌کننده واقعی در نظر بگیریم، هیچ فرقی بین قیمت‌گذاری در بورس و قرعه‌کشی نیست. قبلا خودرو فقط دارای ۲ قیمت کارخانه و بازار آزاد بود که مابه‌التفاوت آن به جیب برنده قرعه‌کشی می‌رفت. در حال حاضر خودرو سه‌قیمته شده؛ یعنی قیمت کارخانه، بازار آزاد و بورس. اغلب متقاضیان خودرو برای حفظ ارزش پول خود، وارد این بازار شده و از فاصله بین قیمت خودرو در بورس و بازار سود می‌برند. در این میان، آنچه در عرضه خودرو در بورس، التیام‌بخش خواهد بود، این است که بخشی از سود عرضه خودرو در بورس به جیب خودروساز می‌رود که خودروساز تا حدی راضی است و بخشی هم به جیب دولت، اما در نهایت هزینه تمام اینها را مصرف‌کننده واقعی می‌پردازد.

تقاضای غیرواقعی

این کارشناس حوزه خودرو ادامه داد: از زمانی که خودرو در بورس عرضه شد، کاهشی در قیمت خودروها در بازار آزاد ندیدیم و عملا رانتی که وجود داشت، بین خودروساز و دولت تقسیم شد و ضرر آن هم به مصرف‌کننده واقعی رسید. وقتی قرار است ۲۰ هزار خودرو در بورس عرضه شود و ۹ میلیون تقاضای خودرو وجود دارد، یعنی یک جای کار اشکال دارد، چون در واقعیت ۹ میلیون تقاضای انباشته نداریم. این تقاضا فقط به‌دلیل حاشیه سود عرضه خودرو ایجاد شده است.

مدنی در پاسخ به این پرسش که آیا بازگشت شورای رقابت به عرصه قیمت‌گذاری خودرو به نفع مصرف‌کننده است یا خیر، اظهار کرد: بازگشت این شورا به نفع مصرف‌کننده نیست. عملا طی ۷، ۸ سال گذشته چندین بار وظیفه قیمت‌گذاری خودرو بین شورای رقابت و سازمان حمایت جابه‌جا شده است. واقعیت این است که شورای رقابت وظیفه قیمت‌گذاری ندارد. وظیفه این شورا تضمین اجرای قوانین و رویه‌ها و جلوگیری از ایجاد کارتل‌ها و تراست‌هاست تا انحصاری ایجاد نشود و مانع از تبانی چند خودروساز برای تعیین قیمت خودرو شود. اصولا نظام قیمت‌گذاری چه ازسوی شورای رقابت و چه سازمان حمایت، خود باعث ایجاد انحصار می‌شود و به‌خاطر اینکه خودروسازان مجبورند، خودروهای تولیدی خود را طبق دستورالعملی که دولت به آنها ابلاغ کرده، بفروشند، انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی به‌وجود نمی‌آید که در صنعت خودرو در ایران سرمایه‌گذاری کنند؛ یعنی انحصاری ایجاد می‌شود که در آن خودروسازها، مصرف‌کنندگان، سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، بانک‌ها و قطعه‌سازان هیچ‌کدام سودی نمی‌برند و تمام سود این بازار در قالب رانت جمع‌آوری می‌شود و به جیب دلالان بازار خودرو می‌رود. در کل، نظام قیمت‌گذاری، چه توسط شورای رقابت و چه هر نهاد دیگری، عملا به اقتصاد آسیب می‌زند. این کارشناس حوزه خودرو افزود: در عرضه خودرو در بورس مسئله سهم‌خواهی مطرح است. باید بخش عمده سود، نصیب خودروساز در بازار آزاد یعنی در قالب نظام عرضه و تقاضا می‌شد که به‌ازای آن هم باید خودروساز به دولت برنامه می‌داد. خودروساز باید آزاد باشد و محصول تولیدی خود را با قیمت نظام عرضه و تقاضا به فروش برساند تا سود آنی از بین برود. در این میان، دولت به ازای سودی که خودروساز می‌برد باید از او درباره مسائلی چون «چه زمانی می‌تواند تولید خود را افزایش دهد»، «کیفیت محصولاتش را بالاتر ببرد»، «صادرات داشته باشد»، «توسعه محصول بدهد» و... برنامه بگیرد. اگر این اتفاق‌ها رخ دهد یعنی ظرفیت تولید افزایش یابد، کیفیت محصولات بالاتر برود و صادرات داشته باشیم، قیمت تمام‌شده خودرو کاهش می‌یابد و در آن صورت خودبه‌خود تورم کمتر می‌شود و خودروساز هم مجبور است با قیمت پایین‌تر خودرو تولیدی خود را به فروش برساند؛ شرایطی که در همه جای دنیا رقم می‌خورد.

بازار را می‌توان بسامان کرد

مدنی در ادامه اظهار کرد: با کمک افراد باتجربه و قدری مطالعه و بررسی می‌توان به اختلاف‌نظرها درباره قیمت‌گذاری خودرو پایان داد. در این موضوع، مسئله همان سهم‌خواهی است. من معتقدم در خودروسازی‌ها شاید برخی ناهنجاری‌ها را شاهد باشیم، اما مافیایی وجود ندارد یا در مقایسه با مافیایی که خارج از خودروسازی‌ها وجود دارد، خیلی کمتر است. اگر متولیان امر به‌طورجدی بخواهند، می‌توانند بازار خودرو را بسامان کنند؛ کما اینکه در سال ۹۱ که افزایش قیمت داشتیم، محصولات به حاشیه بازار رفت و نرخ پراید ۹ میلیون تومانی کارخانه در بازار ۲۲ میلیون تومان بود. قیمت پراید را که ۱۸ میلیون تومان تعیین کردیم، قیمت آن در بازار هم ۱۸ میلیون تومان ماند و عملا بسیاری از سرمایه‌های سرگردانی که به‌دنبال حفظ ارزش‌شان بودند از این بازار خارج شدند؛ یعنی با این اقدام به‌نوعی تقاضای کاذب را در این بازار کم کردیم. در حال حاضر هم یک راهکار برای بسامان کردن بازار خودرو، کاهش تقاضای کاذب است. حال آنکه به‌نظر می‌رسد تقاضای کاذب، انگیزه‌ای شده برای بالا رفتن قیمت که در نهایت مصرف‌کننده واقعی باید تمام این هزینه‌ها را پرداخت کند. این کارشناس حوزه خودرو گفت: در اغلب کشورهای دنیا، به‌ویژه بعد از جنگ جهانی، هدف عمدتا افزایش تولید، برای کاهش قیمت تمام‌شده بود. در آلمان و ژاپن بعد از جنگ جهانی باتوجه به اینکه تولید کم و تقاضا زیاد بود، عملا اعلام شد هر بنگاه اقتصادی می‌تواند کالایی را که دارد با قیمت بازار آزاد بفروشد، اما با نظارت کافی دولت تا از این تفاوت قیمت و سود کلان ایجادشده، اگر ازسوی بنگاه اقتصادی صرف افزایش سرمایه و توسعه نمی‌شود، مالیات پرداخت شود. بنگاه‌های اقتصادی مانند تویوتا، توشیبا و... از این فرصت بازار استفاده کردند و سودهای کلانی که به‌دست آوردند را صرف افزایش سرمایه و توسعه کارشان کردند. این توسعه کار باعث شد قیمت تمام‌شده کالاها به‌تدریج پایین بیاید و تورم کاهش یابد و عملا مشکلاتی که داشتند برطرف شد و دولت هم در سایه این افزایش تولیدی که وجود داشت، مالیات ارزش‌افزوده می‌گرفت و بهره می‌برد. وی افزود: در حال حاضر، دولت از یک میلیون خودرویی که در کشور تولید می‌شود، فقط مالیات ارزش‌افزوده می‌گیرد و چون سودی عاید خودروسازان نمی‌شود، نمی‌تواند از آنها مالیات بر سود بگیرد. حال اگر خودروساز با قیمت‌های بازار آزاد، ۲ میلیون دستگاه تولید کند، اولا درآمد دولت از محل ارزش‌افزوده به‌علاوه سود، به‌قدری بالا خواهد رفت که به‌دنبال سهم‌خواهی از بورس نباشد؛ یعنی عملا با یک مکانیسم سالم مواجه خواهیم شد که در آن رانتی وجود ندارد و خودروساز سودی اقتصادی می‌برد، دولت بر این روند نظارت دارد و طبیعتا به منافع خودش هم خواهد رسید و دوما سرمایه‌های سرگردان، به‌جای اینکه در صف خرید کالا قرار بگیرند، چون در نظام آزاد قیمت‌گذاری، سود سهام خودروسازی‌ها بالا خواهد رفت، صرف خرید سهام این خودروسازها می‌شوند. تمام همت اقتصاددان‌های جهان در کشورهای گوناگون بر این است که مردم سهام بنگاه‌های اقتصادی را خریداری کنند، نه کالاها را. وقتی کارخانجات سودآوری دارند، مردم سهام آنها را خریداری می‌کنند، سود می‌برند و برای حفظ ارزش پول در صف خرید کالا قرار نمی‌گیرند. در کشور ما در حال حاضر خودروسازی در زیان است و سرمایه‌گذار سهام آنها را خریداری نمی‌کند و به صف خرید کالا می‌رود. هدایت مردم از صف خرید کالا به صف بازار سرمایه می‌تواند سروسامانی به وضعیت اقتصادی کشور در سطح کلان بدهد که متاسفانه به‌دلیل اینکه یا سواد و تجربه کافی وجود ندارد یا اینکه سواد و تجربه هست، اما منافع عده‌ای مانع انجام این روند می‌شود، در کشور ما چندان این رویه دنبال نمی‌شود و شاهد نابسامانی اقتصادی هستیم.

> اگر هدف را رضایت مصرف‌کننده واقعی در نظر بگیریم، هیچ فرقی بین شیوه‌های گوناگون قیمت‌گذاری نیست

قیمت‌گذاری در کل بازار باشد؛ نه فقط درب کارخانه

مرتضی زمانیان، عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی امیرکبیر درباره اختلاف‌نظرها در قیمت‌گذاری خودرو و عرضه آن در بورس به صمت گفت: تعیین قیمت، موضوع چالش‌برانگیزی در بازار خودرو است که بارها درباره این موضوع اظهارنظرهای گوناگونی مطرح شده است. یک استدلال مهم طرفداران قیمت‌گذاری دستوری در بازار خودرو، این است که چون در این صنعت با پدیده انحصار مواجهیم باید قیمت‌گذاری انجام شود؛ به‌عبارتی بنگاه اقتصادی انحصاری نمی‌تواند کالایی که تولید کرده را به قیمت بازار به فروش برساند. این کلیتی است که ازسوی افراد طرفدار قیمت‌گذاری دستوری به آن استناد می‌شود.

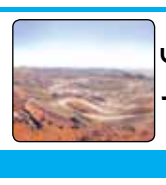
زمانیان ادامه داد: من از طرفداران عرضه خودرو در بورس هستم. استدلال موافقان عرضه خودرو در بورس این است که انحصاری بودن دلیل بر این نمی‌شود که حتما قیمت‌گذاری درب کارخانه انجام شود. اگر شورای رقابت یا هر نهادی امکان قیمت‌گذاری دارد، این کار را باید در بازار کلی خودرو در کشور انجام دهد؛ یعنی اگر معتقد است بازار انحصاری است و این امر موجب افزایش قیمت خودرو در کشور شده، باید در کل بازار یعنی در سایت‌ها، نمایشگاه‌ها و... اقدام به قیمت‌گذاری کند. وقتی نهاد متولی، توانایی قیمت‌گذاری خودرو در بازارهای مختلف را ندارد و فقط قیمت‌گذاری محدود به درب کارخانه می‌شود، طبیعتا رانت و ثروت بادآورده‌ای که ایجاد می‌شود طی روند قرعه‌کشی در اختیار عده معدودی قرار می‌گیرد، به همین دلیل اگر توان کنترل کل بازار وجود ندارد، بهتر است همان قیمت‌گذاری درب کارخانه هم انجام نشود و این امکان فراهم شود که قیمت نهایی در یک فرآیند مزایده‌ای در بورس تعیین شود، اما اگر استدلال این است که مسئله انحصار در کل بازار خودرو موضوع بحث نیست و فقط مشکل این است که خودروساز سود انحصاری به‌دست می‌آورد، دولت می‌تواند آن سود را در قالب عوارض، تعرفه یا مالیات از خودروساز دریافت کند تا آن سود بادآورده برای خودروساز ایجاد نشود.

این کارشناس اقتصاد افزود: هدف از عرضه خودرو در بورس، شفافیت قیمت‌گذاری و کنترل تقاضای سوداگرانه بود. واقعیت این است که نه‌تنها در بازار خودرو، بلکه در تمام بازارها، موضوعی که قیمت را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد، تقاضاست. حالا وقتی کالایی مانند خودرو، درب کارخانه قیمت‌گذاری می‌شود و میلیون‌ها نفر با انگیزه سوداگرانه متقاضی خرید آن می‌شوند، یک تقاضای بزرگ در بازار به‌وجود خواهد آمد و بسیاری از خودروهای عرضه شده توسط کارخانه ازسوی این قشر خریداری می‌شود. این افراد احتمالا تا مدتی خودرو را نگه می‌دارند تا علاوه بر اتمام محدودیت‌های زمانی مبادله، بتوانند در زمان مناسب خودرو را با قیمت بالاتر در بازار به فروش برسانند. همین امر خود می‌تواند بر حجم عرضه خودروهای نو در بازار موثر باشد.

در حالی که تجربه هفته‌های اخیر نشان داد با عرضه در بورس حجم تقاضا کاهش جدی نیز پیدا کرد و قیمت خودرو روی قیمت پایه قرار گرفت که اتفاقا کمتر از قیمت بازار آزاد بود.

سخن پایانی

بنا به گفته برخی کارشناسان و فعالان بازار، اگر خودرو مستقیم به بازار عرضه شود، چون بازار تشنه عرضه است، قیمت‌ها بالا می‌رود. پس دولت به ناچار در بورس کالا، کشف قیمت می‌کند و براساس آن، قیمت نهایی خودرو می‌شود قیمت تمام‌شده با سود معقول؛ بنابراین قیمتی که با آن خودرو در بورس کالا به فروش می‌رسد، به مکانیسم بازار نزدیک‌تر است. به‌نظر باوجود شرایطی که داریم، بورس کالا، بهترین راهکار برای سامان دادن به وضعیت بازار خودرو و قیمت‌گذاری است، هرچند همچنان در صف مخالفان و موافقان عرضه خودرو در بورس تعداد زیادی از کارشناسان و فعالان این بازار دیده می‌شوند و همچنان اختلاف‌آرا در این بازار قابل مشاهده است که گویا فعلا نقطه پایانی هم ندارد.

دریا، بی‌آمایش تا کویر آمد

لرزه‌های ریز و درشت به جان صنعت فولاد

سود لاتاری خودرو به جیب چه کسانی می‌رود؟

معادن در تنگنای بهره‌برداری

در شرایط فعلی حمایت از معدن جزو ضروری‌ترین موضوعات اقتصادی به‌حساب می‌آید.
به‌عبارت‌دیگر این بخش نیازمند کمک و مساعدت دولت برای توسعه، سرمایه‌گذاری و ارزآوری است و دولت باید به این منظور بسیاری از کارها را تسهیل کند.
در گزارش امروز صمت از منظر بهرام شکوری رئیس انجمن مس ایران و حمیدرضا فولادگر، رئیس هیات‌مدیره شرکت صنعتی و معدنی گل‌گهر به‌مرور برخی از این چالش‌ها پرداختیم.

عکس: صمت

مقابله بدون عقلانیت

بهرام شکوری رئیس انجمن مس ایران در یادداشتی که در معدن نامه منتشرشده است به بررسی تنگناهای بهره‌برداری پرداخته و آورده است: برخی از فعالیت‌های معدنی به مرحله اکتشاف و استخراج می‌رسند، اما دچار وقفه در بهره‌برداری می‌شوند؛ زیرا در فضای مجازی موجی به وجود می‌آید که آن معدن اجرام سمی وارد آب کرده یا اینکه باعث اختلال زیست‌محیطی شده‌اند و اگر معدن خاصی تحت این سوءظن قرار بگیرد، دیگر به‌سختی می‌توان افراد را متوجه کرد که بهره‌برداری از آن معدن، رویکردهای ضد محیط‌زیست ندارد.

به گفته این فعال معدنی امریکا ما را تحریم کرده و تولید و صادرات ما هدف قرارگرفته است. حال ما می‌خواهیم بدون عقلانیت، با آن مقابله کنیم که امکان‌پذیر نیست. به‌عنوان‌مثال امروزه که هیچ شرکتی اجازه همکاری با ما را ندارد، یکی از شرکت‌هایی که سال‌هاست با ما همکاری می‌کند اعلام کرد اگر به‌صورت رسمی نشان ندهیم تجهیزات موردنیاز خود را از آنها خریداری می‌کنیم، می‌توانند به همکاری خود با ما ادامه دهند، اما مسئولان ما اصرار دارند هر کالایی که نیاز به واردات آن داریم را ثبت سفارش کنیم، یعنی اطلاعات فروشنده همکارمان را افشا کنیم. این در حالی است که وقتی ما اطلاعات را به‌صورت رسمی ثبت کنیم، تحریم‌کنندگان نیز متوجه آن اطلاعات ارزشمند می‌شوند. وی تاکید کرده است که وقتی شرایط اضطراری و تحریمی برای ما پیش‌آمده باید این نکته‌ها را رعایت کنیم.

شکوری مثال دیگری ذکر کرده و آورده است: یکی از ملزومات تولید فولاد الکترود گرافیکی است که در لیست تحریم‌ها قرارگرفته است. تولیدکننده‌ای اقدام به واردات این کالا کرد اما سه ماه تمام اجازه ترخیص آن را نداشت. درنهایت می‌خواستند او را مجبور کنند گواهی مبدا داده و توضیح دهد که کالا از کجا واردشده است.

▣ مواد چینی، استاندارد اروپایی

رئیس انجمن مس پرسیده است: در شرایطی که بانک‌ها نمی‌توانند تسهیلات بدهند و اروپایی‌ها تجهیزات نمی‌فروشند، تنها کشوری که با ما همکاری می‌کند چین است، که آن‌هم جنس باکیفیت ارائه نمی‌دهد و در این صورت معدندار ایرانی چطور باید استانداردهای اروپا را رعایت کند؟

▣ مانعی به نام تضاد منافع

شکوری در یادداشت خود به موضوع تعارض منافع هم اشاره‌کرده و آورده است: یکی دیگر از معضلات معدنکاری در کشور این است که بنا بر رویه‌های قانونی، وقتی معدنداری به منابع رادیواکتیو برسد، سازمان انرژی اتمی قرارداد آن معدن را تبدیل به قرارداد دوجانبه می‌کند. وقتی سازمان انرژی اتمی هم یک شرکت معدنی را وادار به امضای قرارداد می‌کند، بعد از ثبت مجوز و شروع به کار دوجانبه، بر اساس تحریم‌های بین‌المللی آن شرکت تحریم‌های شرکت‌های معتبر تجهیزاتی قرار می‌گیرد. همچنین قادر به صادرات هم نخواهد بود و مدیران عالی آن شرکت نیز در لیست تحریم‌ها قرارگرفته و نمی‌توانند از ایران خارج شوند.

شکوری در پایان این یادداشت پرسیده است که: باید این مسئله را مطرح کنیم که رادیواکتیو سود بیشتری از زیان‌های آن دارد؟ به‌هرحال مسئله استخراج آن، موضوع سلامت بوده و مهم است. ما باید حد اقتصادی تعیین کنیم و مجلس می‌خواهد در قانون جدید این عمل را انجام دهد و حد اقتصادی تعیین کند تا درصورتی‌که حد اقتصادی وجود داشت، معدن در اختیار انرژی اتمی قرار گیرد. مسئله دوم نیز این است که اگر در معدنی هم اورانیوم و هم ماده معدنی وجود داشت، سازمان انرژی اتمی باید ابتدا اجازه دهد ما مواد معدنی را استخراج‌کنیم و بعد معدن را در اختیار آنها بگذاریم یا بالعکس.

تامین پایدار سنگ آهن

حمیدرضا فولادگر، رئیس هیات‌مدیره شرکت صنعتی و معدنی گل‌گهر: مهم‌ترین چالش آینده صنایع معدنی ما تامین پایدار سنگ‌آهن و ذخایر روبه‌زوال معادن است که نیاز به اکتشافات جدید داریم.

به گزارش خبرنگار خبرگزاری صداوسیما فولادگر افزود: تولید ناخالص داخلی کشور ما در حوزه صنایع معدنی یک و ۳دهم درصد است و از ۶۰ میلیارد تن مواد معدنی با ۶۰ عنصر معدنی، سهم ما با تمام سرمایه‌گذاری‌ها و ظرفیت‌سازی‌های که صورت گرفته، حدود ۵ - ۶ درصد است.

وی به چالش‌های آینده حوزه معدنی اشاره کرد و گفت: نخستین چالش آینده صنایع معدنی ما تامین پایدار سنگ‌آهن و ذخایر روبه‌زوال معادن است که اکنون ذخایر سنگ‌آهن ماه ۳ و سه میلیارد تن است که نیاز به اکتشافات جدید داریم.

▣ شجاعت در تصمیم‌گیری و اجرا

رئیس هیات‌مدیره شرکت صنعتی و معدنی گل‌گهر افزود: یکی دیگر از مهم‌ترین چالش‌هایی که صنایع ما با آن روبه‌رو هستند موضوع محدودیت‌های انرژی نظیر آب، برق و گاز است که باید راه‌حلی برای این مشکلات پیدا کنیم.

وی گفت: چه در بحث خوراک و چه در زمینه محدودیت انرژی در حوزه صنایع معدنی با مشکل مواجه شده‌ایم به‌طوری که مهم‌ترین فولادی‌های ما هفته گذشته یا خط تولیدشان خاموش شدند یا زیر ظرفیت کار می‌کردند، مردم و جامعه کمترین ضرر و آسیب را از کمبود انرژی می‌بینند، اما صنایع با مشکلات و چالش‌هایی برای تولید روبه‌رو می‌شوند و بیشترین آسیب را می‌بینند.

فولادگر افزود: مشکل زیرساختی دیگر در صنایع معدنی موضوع حمل‌ونقل است که در این خصوص با تفکر دولتی به هیچ جای نمی‌رسیم و موفق نمی‌شویم. در این حوزه زیرساخت‌های قانونی فراهم است و خلا قانون‌گذاری وجود ندارد، اما خلا تصمیم‌گیری و شجاعت اجرای داریم.

وی ادامه داد: باید زمینه سرمایه‌گذاری در صنایع فراهم شود، البته صنعت کشور برای سرمایه‌گذاری در زمینه حمل‌ونقل ریلی آمادگی دارد.

▣ جای خالی تکنولوژی روز آمد

رئیس هیات‌مدیره گل‌گهر با بیان اینکه سنگ‌آهن پایدار نیاز به زیرساخت مناسب دارد گفت: تأمین پایدار سنگ‌آهن و ورود تکنولوژی‌های جدید نیز از اقدامات دیگری است که باید در صنعت فولاد کشور انجام شود، چرا که این دو چالش از جمله چالش‌های اساسی شرکت‌های فولادساز است.

وی با بیان اینکه هنوز هم سند ملی توسعه معدن و صنایع معدنی نداریم، افزود: در برنامه هفتم توسعه که هم‌اکنون در حال تدوین است باید اقدامات لازم برای تجمیع پیشنهادهای صنایع لحاظ شود.

ساماندهی مجوزها، توازن در زنجیره، مدیریت هوشمند کالای واسطه‌ای، مدیریت هوشمند انرژی، ساماندهی معافیت‌های مالیاتی، متناسب‌سازی حقوق دولتی و استفاده از آن برای توسعه معادن باید بررسی دقیق‌تر و بیشتری شود تا شرایط تولید برای صنایع به‌ویژه صنعت فولادی کشور هموار شود.

فولادگر گفت: همه معادن و صنایع معدنی باید خودشان را برای قیمت‌های واقعی انرژی آماده کنند و باید دیر یا زود به این سمت حرکت کنیم.

سخن پایانی

می‌گویند هر فرد از صبح که چشم‌باز می‌کنند تا شب که می‌خوابد، ده‌ها ماده معدنی را به مصرف می‌رساند. این موضوع به‌تنهایی نشان‌دهنده نقش و اهمیت معدنکاری و تولید محصولات معدنی است. اهمیت این حوزه از صنعت در کشور ما دوچندان است زیرا بخش بزرگی از درآمد ناخالص ملی کشور را تامین می‌کند. پس بی‌شک، حیات امروزه کشور ما در گرو فعالیت‌های معدنی است.

ایجاد ۸۸ فرصت شغلی جدید در شرکت فولاد امیرکبیر کاشان

فولاد امیرکبیر کاشان

مدیرعامل شرکت فولاد امیرکبیر کاشان با اشاره به جذب ۸۸ نیروی انسانی جدید در این شرکت، به اهمیت منابع انسانی به‌عنوان یکی از سرمایه‌های اصلی شرکت اشاره کرد و گفت: نیرویی انسانی کارآمد و پویا موتور محرک تولید است.

به گزارش صمت، و به نقل از روابط‌عمومی شرکت فولاد امیرکبیر کاشان، شهرام عالی‌وند مدیرعامل شرکت فولاد امیرکبیر کاشان به شعار سال ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری و اجرای سیاست‌های کلان هلدینگ فولاد مبارکه اصفهان اشاره کرد و افزود: با عنایت به نامگذاری سال ۱۴۰۱ به عنوان سال «تولید، دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین» از سوی رهبر معظم انقلاب، این موضوع بیش از پیش از سوی مسئولان کشور خصوصا مدیران هلدینگ فولاد مبارکه مورد توجه و در دستور کار قرار گرفت. نیروی انسانی جوان، پویا، کارآمد و با انگیزه به‌عنوان مهمترین پشتوانه تولید می‌باشد و تولید پایدار از مهم‌ترین مولفه‌های قدرت و موجب توسعه روزافزون کشور محسوب می‌گردد.

وی افزود: شرکت فولاد امیرکبیر کاشان در همین جهت و در راستای فرامین مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب، اقدام به جذب و بکارگیری تعداد ۸۸ جوان مستعد از طریق برگزاری آزمون کتبی و شفاهی نموده است.

عالی‌وند ادامه داد: شایسته‌گزینی و جذب نیروی انسانی توانمند، مهمترین سرمایه‌گذاری بلندمدت این شرکت در جهت کسب موفقیت‌ها و تحقق ماموریت‌های سازمان می‌باشد و فولاد امیرکبیر کاشان هم‌راستا با مسئولیت‌های اجتماعی، نظام جذب خود را بصورت علمی، قاعده‌مند و مبتنی بر شایستگی، رعایت عدالت و ایجاد فرصت برابر طراحی و در رقابتی علمی، عادلانه و بی‌طرفانه با هدف تناسب شغل و شاغل، توسط یکی از مراکز معتبر دانشگاهی کاشان برگزار نموده است.

سپس علی بخارایی مدیر منابع انسانی این شرکت با بیان اینکه به لطف پروردگار متعال «اشتغال‌زایی پایدار» یکی از اهداف مهم فولاد امیرکبیر کاشان می‌باشد، افزود: برای جذب ۸۸ نفر از جوانان تحصیلکرده و دارای دانش و تخصص در مقاطع تحصیلی دیپلم، فوق‌دیپلم و لیسانس از طریق برگزاری آزمون کتبی (دانشی) و سپس ارزیابی مهارتی و مصاحبه (برای مشاغل اپراتوری)، ارزیابی شایستگی (برای مشاغل کارشناسی) و معاینات طب صنعتی و گزینش، طبق ضوابط قانون کار و تامین اجتماعی اقدام گردید.

وی ادامه داد: امیدوارم همکاران جدیدالاستخدام با حضور خود در جمع خانواده بزرگ فولاد امیرکبیر کاشان و در کنار همکاران باتجربه و متخصص فعلی این شرکت، موجبات بالندگی سازمان را بیش از پیش فراهم سازند.

گفتنی است که تعداد ۱۲ نفر از نیروهای پیمانکار تامین نیروی انسانی این شرکت که دارای شرایط احراز مورد نظر بوده و در آزمون کتبی و مصاحبه‌های مربوطه موفق به کسب نمره قبولی گردیده‌اند، تبدیل وضعیت شده و به استخدام شرکت فولاد امیرکبیر کاشان درآمده‌اند.

ایران ذوب

آگهی تمدید مهلت استفاده از حق‌تقدم خرید سهام

شرکت صنعتی و تولیدی ایران ذوب (سهامی عام)

پیرو آگهی مندرج در روزنامه صمت مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۱۶ در مورد استفاده از حق‌تقدم خرید سهام شرکت، بدینوسیله به اطلاع کلیه سهامداران محترم **شرکت صنعتی و تولیدی ایران‌ذوب** (سهامی‌عام) به شماره ثبت ۴۱۴۷ و شناسه ملی ۱۰۲۶۰۲۵۲۹۹۴ که تاکنون موفق به استفاده از حق‌تقدم خرید سهام افزایش سرمایه (از مبلغ ۶۰ میلیارد ریال به مبلغ ۲،۴۴۰ میلیارد ریال از محل آورده نقدی) نشده‌اند می‌رساند، مهلت استفاده از حق‌تقدم خرید سهام از تاریخ **۱۴۰۱/۱۱/۱۶** تا تاریخ **۱۴۰۲/۰۱/۱۷** تمدید می‌گردد.

ضمنا شماره حساب ۶۵۳۰۷۳۲۱۶ بانک تجارت اعلام شده در گواهی حق‌تقدم جهت واریز وجوه تعیین گردیده است.

هیات‌مدیره شرکت صنعتی و تولیدی ایران ذوب (سهامی عام)

یادداشت

عمده مشکلات داخلی است

سیامک حاج سیدجوادی
کارشناس و فعال معدن

اگر بخواهیم فهرست چالش‌های بخش معدن را تهیه کنیم، نخستین و اصلی‌ترین چالش این بخش، کمبود تجهیزات و ماشین‌آلات سنگین معادن است.

ماشین‌آلات و تجهیزاتی که در حال حاضر در کشور مورداستفاده قرار می‌گیرند، بین ۲۰ تا ۳۰ سال از عمرشان می‌گذرد و کاملا فرسوده و مستهلک هستند.

شاید بهتر است، بگوییم معادن کشور به قبرستان ماشین‌آلات سنگینی تبدیل شده‌اند که نمی‌توان روی آنها نامی جز آهن‌پاره گذاشت.

به‌این‌ترتیب، معدندار ناچار است برای تهیه ماشین‌آلات دست‌دوم بیش از ۴ برابر نرخ اصلی هزینه کند. علاوه بر این، هزینه استهلاک، تعمیر و نگهداری آنها نیز ۳ تا ۴ برابر نرخ واقعی است و این مسئله بهای تولید را به‌شکل سرسام‌آوری افزایش داده و معدنکار را تحت‌فشار فراوانی قرار داده است و بسیاری از معادن که توانایی سرمایه‌گذاری برای تامین ماشین‌آلات موردنیاز خود را ندارند، تن به تعطیلی می‌دهند یا بسیار کمتر از ظرفیت اصلی خود کار می‌کنند.

این سیاست اشتباه است که برای حمایت از یک تولیدکننده داخلی معدنداران را موظف کنند، ماشین‌آلات موردنیاز خود را از آن کارخانه تهیه کنند، در حالی که شاید بتوان گفت این تولیدکننده تاکنون بیش از ۵۰ دستگاه تولید نکرده است و در برخی بخش‌های معدنی شاید این عدد به ۲۰ دستگاه برسد، در حالی که معادن کشور به بیش از ۲هزار دستگاه نیاز دارند.

چالش دیگر معدنکاری در کشور مسئله حقوق دولتی است که به‌صورتی نامتعادل و نامتوازن تنظیم شده است. در جایی باید از رقمی که تاکنون در نظر گرفته شده، بیشتر باشد، اما در جایی دیگر بسیار بالا است. این مشکل هم هزینه سرباری است که توان معدنکار را می‌گیرد و بسیاری از مواقع تولیدکننده از پس پرداخت این هزینه برنمی‌آید و توجیه اقتصادی تولید و استخراج معدن از بین می‌رود.

پس فرمول محاسبه حقوق دولتی که برمبنای ظرفیت پروانه‌های استخراجی صادرشده نادرست است. بعضی معادن بیش از ظرفیت و برخی دیگر کمتر از ظرفیت تولید می‌کنند، که باید آن را موردمطالعه و بررسی قرار داد و اصلاح کرد.

چالش بعدی مسئله عوارض صادراتی است. حضور در بازارهای هدف باید دقیق و درست سیاست‌گذاری شود و کاملا آگاهانه باشد،اما متاسفانه این قوانین در کشور ما به‌طور ناگهانی و بی‌مقدمه تغییر می‌کند که به استراتژی و سیاست‌هایی که معدندار براساس آن تصمیم می‌گیرد، صدمه می‌زند و این هم باید کاملا کارشناسی شود. در نهایت، موضوع تحریم‌های ظالمانه‌ای مطرح است که در عمل جلوی صادرات را گرفته و مانعی برای معدنکاران به‌ویژه در بخش صادرات است.

به‌نظر من، ۲ چالش اولی که از آنها نام برده شد، یعنی موضوع حقوق دولتی و تامین ماشین‌آلات، کاملا منشأ داخلی دارند و مربوط به ضعف قوانین، استراتژی و ساختارهای موجود هستند و با مدیریت درست می‌توان آنها را برطرف کرد.

البته تحریم‌های سخت و دشوار بین‌المللی شرایط پیچیده‌ای به‌وجود آورده است. بیشترین تاثیر این تحریم‌ها را در چند حوزه می‌توان مشاهده کرد. یکی در زمینه صادرات محصولات معدنی، که سخت‌تر از قبل شده، اما باز هم انجام‌شدنی است، البته در بعضی از حوزه‌های جغرافیایی امکان فعالیت وجود ندارد،اما بازارهای هدف دیگری هم هستند که می‌توان با آنها ارتباط برقرار کرد. مشکل دیگر نقل و انتقالات ارز صادراتی است. می‌توان تحریم‌ها را دور زد، اما این کار هزینه‌های زیادی دارد و مشکلات عدیده‌ای برای معدنکار و صادرکننده ایجاد می‌کند. به‌عبارت‌دیگر، هزینه انتقال ارز از کانال شرکت‌های واسطه که در کشورهایی مثل ترکیه، دوبی، عمان و امثال آن قرار دارند، هزینه‌های سرباری دارد که سهم زیادی از سود صادرات معدندار می‌گیرد.

بخش دیگری که تحریم‌ها بر آن تاثیر گذاشته‌اند، واردات ابزار، ماشین‌آلات و اقلام مصرفی است و هزینه تامین واردات بالاتر رفته، البته همان‌طور که گفته شد، تاثیر آنها بیش از ۳۰ درصد نیست و ۷۰ درصد دیگر مشکلات معدنداری کشور مربوط به مسائل مدیریت داخلی است.

پس برای رفع چالش‌های کشور باید همگام با تلاش برای حل مشکلات خارجی، چالش‌های داخلی را هم برطرف کنیم، در غیر این صورت نمی‌توان تولید را بالا برد، معدن و معدنکاری را پویا کرد و هزینه‌ها را کاهش داد.

کره‌جنوبی در واردات زغال‌سنگ رکورد زد

هزینه واردات زغال‌سنگ و گاز کره‌جنوبی به‌دلیل جهش نرخ جهانی انرژی در سال گذشته میلادی به بالاترین رقم خود رسیده است.

به‌گزارش معدن‌نیوز، آخرین داده‌های وزارت تجارت، صنعت و انرژی کره‌جنوبی گزارش داد که هزینه واردات زغال‌سنگ و گاز این کشور به‌دلیل افزایش نرخ جهانی انرژی در سال گذشته میلادی به بالاترین رقم خود رسیده است.

براساس محاسبات پولی، واردات گاز کره‌جنوبی در سال ۲۰۲۲ شاهد جهش بود و به ۵۶.۷ میلیارد دلار رسید که بالاترین میزان از سال ۱۹۵۶ یعنی زمانی که دولت این کشور ثبت داده‌ها را آغاز کرد، محسوب می‌شود. رکورد قبلی ۳۶.۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۴ بود. ارزش واردات زغال‌سنگ این کشور نیز به بالاترین حد خود یعنی ۲۸.۱ میلیارد دلار رسید و رکورد قبلی ۱۸.۳ میلیارد دلاری را که ۱۱ سال پیش ثبت شده بود، بالاتر برد. واردات نفت کره‌جنوبی در سال گذشته میلادی به ۱۰۵.۸ میلیارد دلار افزایش یافت که کمی کمتر از رکورد قبلی ۱۰۸.۳ میلیارد دلاری در سال ۲۰۱۲ بود. مجموع واردات انرژی کره‌جنوبی که برای برطرف کردن نیازهای خود در این بخش به واردات وابسته است، با بیش از ۴۰ درصد افزایش به ۱۹۰۸ میلیارد دلار رسید که رکورد دیگری در تاریخ محسوب می‌شود. براساس این گزارش، رشد بی‌سابقه در ارزش واردات انرژی کره‌جنوبی در بحبوحه جهش قیمت‌های جهانی انرژی به‌دست آمد که با افزایش تقاضای مربوط به آمادگی برای فصل سرما و همچنین اختلالات عرضه، شاهد افزایش بود. پس از آغاز عملیات نظامی روسیه در اوکراین در سال گذشته میلادی، نرخ انرژی در سراسر جهان در نتیجه تحریم‌های ایالات‌متحده و اتحادیه اروپا و متحدان آنها از جمله کره‌جنوبی، علیه روسیه که یکی از تولیدکنندگان برتر حامل‌های انرژی است، افزایش یافت.

گفت‌وگو

گفت‌وگوی صمت درباره پیش‌نیازهای توسعه معدن

دریا، بی‌آمایش تا کویر آمد

گیتا جاودانی
editor@smtnews.ir

با همه فراز و فرودهایی که پشت‌سر گذاشتیم، معدن و صنایع‌معدنی در آستانه سالی دیگر است، هرچند صاحب‌نظران این حوزه معتقدند که برنامه‌ریزی برای معدن و صنایع وابسته باید درازمدت باشد و هیچ تحول شگرفی در طول یک سال اتفاق نخواهد افتاد، اما همزمانی مجدد برنامه هفتم توسعه با آغاز سال ۱۴۰۲ می‌تواند زمینه مناسبی برای یک شروع تازه با افق ۵ ساله باشد.

در گفت‌وگوی امروز صمت از محمدحسین بصیری، دانش‌آموخته دوره دکتری اقتصاد معدن در دانشگاه ناتینگهام انگلستان پرسیدیم چه بخش‌هایی باید در اولویت قرار گیرد تا رشد و توسعه معدن و صنایع معدنی سرعت گیرد.

از آنجایی که هم در سند توسعه و هم در سخنان رئیس‌جمهوری در جلسه دفاع از بودجه بر موضوع آمایش سرزمین تاکید شده بود، گفت‌وگوی خود را بااشاره به این موضوع آغاز کردیم.

عکس: صمت

وقتی در صنعت با قطعی برق و گاز روبه‌رو هستیم و صنایع دچار ضرر و زیان‌های هنگفتی می‌شوند، دیگر رغبتی به سرمایه‌گذاری جدید باقی نمی‌ماند و پیش‌بینی می‌کنم به‌این‌ترتیب با افت شدید سرمایه‌گذاری روبه‌رو شویم

◉ در سند توسعه هفتم که به مجلس ارائه شده بر تکمیل آمایش سرزمین و علاوه بر این، در سخنان رئیس‌جمهوری هم بر این نکته تاکید دوباره شد. نظر شما درباره ضرورت توجه به این موضوع چیست؟

خیلی خوشحالم که یکی از کارهای دولت موضوع آمایش سرزمین است، البته این موضوعی است که جزو دغدغه‌ها و برنامه‌های دولت‌های قبل هم بوده،اما تاکنون به‌سرانجام نرسیده و متاسفانه هیچ‌گاه به دستاوردهای آن هم توجه نشده است،زیرا در طرح آمایش پیش‌بینی می‌شود که چگونه همه‌چیز را باید به‌صورت بهینه موردمصرف قرار داد. اگر جایی معدن دارد، باید کل زنجیره را باتوجه به شرایط و موقعیت فیزیکی در نظر گرفت و محل استقرارها مطالعه شود که کمترین هزینه حمل مواد را داشته باشد و نزدیک به منابع آب باشد، اما متاسفانه درگذشته، بحث آمایش سرزمین مطرح بوده و در بودجه به آن توجه می‌شده است، اما در عمل اتفاق خاصی رخ نداد، بنابراین کارخانه‌های فولادی را می‌بینیم که باید نزدیک آب باشند و چون میلیون‌ها مترمکعب آب مصرف دارند، اما بیشتر در نقاط کویری احداث شده‌اند.

در حالی که کارخانه‌های فولاد باید نزدیک دریا یا رودخانه‌های بزرگ باشند. به‌جای اینکه ما کارخانه‌ها را نزدیک دریا ببریم، به‌دلیل بی‌توجهی به مطالعات موضوع آمایش سرزمین؛ دریا را داریم به کنار کارخانه‌ها منتقل می‌کنیم. یکی دیگر از دلایل این نوع اقدامات، فشار نماینده‌های مجلس بوده است که به‌دلیل تلاش برای خدمت کردن به منطقه خودشان فشار می‌آوردند تا کارخانه‌ها به‌ویژه فولاد در منطقه خودشان احداث شود و می‌توان از روی محل کارخانه‌های فولاد متوجه شد که نماینده‌های تاثیرگذار در زمان احداث این کارخانه‌ها چه کسانی بوده‌اند؟

◉ نظرتان درباره انتقال آب خلیج‌فارس چیست؟

به‌گمان من، انتقال آب خلیج‌فارس اقدامی ناگزیر است، اما نگرانی اینجا است که آیا مطالعات اکوزیستی هم انجام شده است یا خیر؟

متاسفانه شنیده‌ها حاکی از آن است که مطالعاتی انجام نگرفته است؛ درست همان‌طور که ما ابتدا سدی احداث می‌کنیم، اما بعد متوجه می‌شویم یک کوه نمک در بستر سد وجود دارد.

درخواست من از مسئولان این پروژه این است که حداقل مطالعات اکوزیستی هم انجام بدهند.

آمایش سرزمین تا امروز رعایت نشده و امیدواریم با جدیت دولت، جزو ضرورت‌های فعالیت‌های صنعتی باشد و حمایت و نظارت کنند تا توجه به دستاوردهای مطالعات آمایشی مدنظر قرار گیرد و دوباره سرمایه ملی به‌هدر نرود.

◉ وقتی طرح‌های کلان بدون مطالعات آمایش آغاز می‌شود و به‌انجام می‌رسد، چطور می‌توان آن را تصحیح کرد و آسیب واردشده چگونه جبران خواهد شد؟

این آسیب‌ها هرگز جبران نمی‌شود و باعث می‌شود هزینه‌های کشور افزایش پیدا کند و نرخ تمام‌شده محصولات تولیدی بالا برود، اما کسی به این موضوع توجه نمی‌کند.

مثل این است که شما ماشینی داشته باشید که باوجود همه هزینه‌های تعمیراتی و پول بنزین و... با ۱۰ کیلومتر سرعت حرکت کند، در مقایسه با اتومبیلی پیشرفته و به‌روز که هم هزینه تعمیر آن کمتر است و هم سرعتش قابل‌مقایسه با خودرو ما نیست.

هزینه آسیب‌هایی مثل نابودی ذخیره‌های آب زیرزمینی را نمی‌توان با عدد و رقم محاسبه کرد. صنعت ما بسیار هزینه‌بر است و دولت هم برای جبران بخشی از این هزینه‌ها یارانه پرداخت می‌کند.

◉ امروزه که دچار مشکل تامین سوخت و انرژی ایجادشده‌ایم، سرنوشت این صنایع به کجا می‌رسد؟

متاسفانه در چند سال اخیر ما در زمینه تامین سوخت و انرژی با مشکل روبه‌رو شده‌ایم و دولت باید به‌طورحتم فکری به حال آن کند تا صنایع کشور از این کمبود متضرر نشوند و از مزیت بزرگ انرژی، که جز کشورهای عربی کمتر کشوری از آن برخوردار است، محروم نشوند.

دولت باید فکری به حال این موضوع کند، چرا که اگر به‌همین ترتیب ادامه پیدا کند، در کل، صنایع، توجیه اقتصادی و سوددهی را از دست می‌دهند و دیگر رغبتی برای سرمایه‌گذاری در صنعت باقی نمی‌ماند.

◉ با این شرایط، تامین انرژی و افزایش هزینه‌های معدنکاری و صنایع وابسته چشم‌اندازتان برای سال آینده چیست؟ آیا پیش‌بینی‌هایی که برای رشد و توسعه انجام گرفته، دست‌یافتنی هست یا خیر؟

اگر فکری به حال حل مشکلات نشود و ریتم کارها به‌همین ترتیب باشد، وضعیت ما در سال آینده بسیار دشوارتر خواهد شد، مگر اینکه به‌سرعت و به‌صورت اورژانسی فکری برای تامین زیرساخت‌ها از جمله تامین انرژی، حمل‌ونقل و... بکنند و سرمایه‌گذاری‌های جدید انجام شود.

◉ کدام‌یک از زیرساخت‌ها باید در اولویت قرار گیرد؟

کشور در تامین انرژی، گاز، برق و حمل‌ونقل هوایی، دریایی و ریلی بسیار ضعیف است. این یکی از نگرانی‌های بزرگ من است، زیرا وقتی در صنعت با قطعی برق و گاز روبه‌رو هستیم و صنایع دچار ضرر و زیان‌های هنگفتی شوند، دیگر رغبتی به سرمایه‌گذاری جدید باقی نمی‌ماند و پیش‌بینی می‌کنم که به‌این‌ترتیب با افت شدید سرمایه‌گذاری روبه‌رو خواهیم بود.

در واقع بزرگ‌ترین چالش پیش‌روی صنعت و تولید تامین زیرساخت است. در واقع، سال‌های سال است که برای توسعه و بهبود کیفیت آنها اقدام قابل‌توجهی انجام نگرفته و بعضی از امکانات‌مان بسیار کهنه و فرسوده شده است.برای مثال، حمل‌ونقل ریلی حداقل مربوط به ۵۰ سال پیش است. همه این معضلات باعث می‌شود نرخ تمام‌شده محصولات افزایش پیدا کند و جذابیت سرمایه‌گذاری از بین برود.

◉ امسال تسهیلاتی برای واردات ماشین‌آلات در نظر گرفته شد، آیا این اقدام کمکی به حل مشکل ماشین‌آلات کرده است یا خیر؟

وقتی با این تحریم‌های ظالمانه مواجهیم ، دیگر باید خودتحریمی را کنار بگذاریم و مسیر را هموار و بتوانیم نیازهای ضروری فعالیت را تامین کنیم.

بخش خصوصی به این بلوغ رسیده است که بداند باید چه ماشین‌آلاتی وارد کند که صرفه اقتصادی داشته باشد. دولت نباید در این زمینه مداخله کند و بگوید من تشخیص می‌دهم. باید این ماشین‌آلات این‌قدر عمر داشته باشند و تولید فلان سال باشند و در این غیر این صورت، اجازه ورود نمی‌دهیم.

به‌نظر من، دولت باید دست از تصدیگری بردارد و بیشتر نقش صیانتی، حمایتی و نظارتی خود را ایفا کند.

◉ شورای سیاست‌گذاری زنجیره معدن می‌تواند گرهی از مشکلات این بخش را باز کند یا خیر؟

هر اقدامی که موجب شود اهالی یک حرفه دور هم جمع شوند و منجر به گسترش ارتباطات، همفکری و هم‌افزایی شود، به‌خودی‌خود می‌تواند راهگشا باشد، زیرا وقتی تجربیات با هم ردوبدل کنند و ایده‌ها را به اشتراک بگذارند، راه‌های نرفته‌ای، پیش‌پای افراد باز می‌شود.

◉ نقش دولت در ایجاد بستر مناسب چیست؟

اگر بخواهیم مناسبات دولت را از یک‌سو با مردم و از سوی دیگر، با بخش تولید و صنعت بررسی کنیم، چاره‌ای جز مقایسه نیست، البته در این مقایسه دوره خاصی مدنظر قرار نگرفته و کلیت مناسبات دولتی ملاک مقایسه است.

تجربه دوران دانشجویی در یکی از کشورهای اروپایی، توجه من را به نکته‌ای مهم و حیاتی جلب کرد. سیاست‌های کلی در این کشور بر این اساس تنظیم می‌شد که چه‌کار باید کرد تا مصرف‌کننده نهایی خوشحال شود و احساس رضایت کند. به‌تعبیر دیگر یعنی چطور باید جنس ارزان و باکیفیت را به‌دست مصرف‌کننده رساند. دولت برای تحقق این هدف، رقابتی سازنده میان تولیدکننده‌ها ایجاد می‌کرد تا در نهایت مصرف‌کننده نهایی منتفع شود.

برای مثال به یاد دارم رقابتی میان چند شرکت تولیدکننده برق ایجاد شده بود و آنها ناگزیر باید برای جلب‌نظر مشتری و جذب تعداد بیشتری از مصرف‌کنندگان، تعرفه‌های خود را کاهش می‌دادند و پیشنهادهای بهتر و جذاب‌تری ارائه می‌کردند. این رقابت تنگاتنگ در همه وجوه معیشت و زندگی، از خوراک گرفته تا دیگر محصولات و خدمات، برقرار بود.

در چنین سیستمی دولت در جایگاه یک تنظیم‌کننده یا رگلاتور عظیم قرار می‌گیرد که اجازه انحصارطلبی را نمی‌دهد و جلوی آن می‌ایستد.

به‌اعتقاد من، اگر هر دولت این سیاست را پیشه کند، موفق خواهد شد. جایگاه رفیع دولت ایجاب می‌کند که نقش رگلاتور را برعهده بگیرد، نه اینکه خود وارد بازار شود، کسب‌وکاری راه بیندازد تا از آن بهره‌برداری کند.

اما همان‌طور که اشاره شد، مهم‌ترین وظیفه دولت‌ها در زمینه ایجاد رقابت، جلوگیری از انحصاری شدن بازار است. انحصار یا منوپل در حوزه تولید به این معنا است که شخص یا سرمایه‌گذاری ویژه، کنترل حوزه خاصی از تولید یا خدمات را در دست بگیرد و عرصه ورود رقبای دیگر چنان تنگ شود که هیچ چشم‌اندازی برای شکسته شدن حلقه انحصار دیده نشود.

در حال حاضر بسیاری از عرصه‌های تولید در کشور ما به‌صورت انحصاری یا منوپلی درآمده است. در نتیجه، بی‌کیفیت‌ترین تولیدات این صنایع به نرخ بهترین محصولات خارجی به‌دست مصرف‌کننده می‌رسد.

فرقی نمی‌کند که این رقابت داخلی باشد یا با شرکت‌های خارجی ایجاد شود. برای مثال واردات خودرو هوشمندانه انجام پذیرد، به‌گونه‌ای که هم منافع مصرف‌کننده را تامین کند، هم خودروسازی داخلی را از بین نبرد.

به‌نظر من، اگر هوشمندانه بودن تصمیمات بیشتر موردتوجه قرار گیرد، جهت‌گیری‌ها تخصصی‌تر انجام می‌شود.

اگر استراتژی «قرار دادن مصالح مردم در درجه اول اهمیت»، اولویت همه طرح‌ها و برنامه‌های‌مان باشد، شرایط کشور در بخش تولید به‌گونه دیگری رقم خواهد خورد.

بدیهی است، یکی از مهم‌ترین وظایف دولت‌ها حمایت از تولیدکننده است، اما اگر در تصمیم‌گیری‌های کلان خود اصالت را به مردم بدهد و همواره از خود بپرسد که ادامه مسیر چگونه باید باشد، در پایان زنجیره تولید، هم مردم منتفع و دلشاد می‌شوند و هم تولید رشد می‌کند.

◉ در زمینه اکتشاف چه اقداماتی مغفول مانده است؟

در بحث اکتشافات باوجود همه زحماتی که کشیده شده، اما همچنان جای خالی بسیاری برای کار وجود دارد و منابع بسیاری کشف‌نشده باقی مانده است. برای جبران این عقب‌ماندگی، باید کارهای زیربنایی انجام شود.

به‌گمان من، هزینه‌هایی که دولت برای سرمایه‌گذاری در این بخش‌ها انجام می‌دهد، خود نوعی سرمایه‌گذاری است. به‌عبارت‌دیگر، دولت هرچه برای رفاه مردم هزینه کند، در واقع سرمایه‌گذاری انجام داده است. نیاز به گفتن نیست که ظرفیت ذخایر معدنی در کشور ما بسیار بالا است و از نظر تنوع ذخایر در دنیا کم‌رقیب هستیم.

اگر دولت بدون نگاه درآمدی و تلاش برای راه‌اندازی بنگاه اقتصادی دیگری، در حوزه اکتشاف سرمایه‌گذاری کند و تمهیداتی بیندیشد و تسهیلاتی در نظر بگیرد تا بخش خصوصی بتواند اکتشافات در کشور را گسترش دهد، اقدام بزرگی انجام گرفته است و به‌این‌ترتیب ذخایر جدیدتری کشف می‌شود و هرکدام از این ذخایر می‌توانند زنجیره عظیمی از تولید، ایجاد اشتغال و افزایش ارزش‌افزوده را کلید بزنند.

> جایگاه رفیع دولت ایجاب می‌کند که نقش رگولاتور را برعهده بگیرد، نه اینکه خود وارد بازار شود و کسب‌وکاری راه بیندازد تا از آن بهره‌برداری کند

گسترش
تجارت
روزنامه صبح اقتصاد ایران
سه‌شنبه
۱۱ بهمن ۱۴۰۱
۹ رجب ۱۴۴۴
۳۱ ژانویه ۲۰۲۳
شماره ۲۲۵۸
پیاپی ۳۵۷۶
www.Tejaratdaily.com

فرش قرمز بازار برای قاچاق دخانیات

۵۰۲ بمب ساعتی در بازار تهران

تیغ بحران کم‌آبی برنده‌تر شد

اعلام آمادگی صندوق توسعه ملی برای همکاری در راه‌اندازی مکران

ظرفیت‌های بالقوه مکران بالفعل می‌شوند؟

گروه تجارت
editor@smtnews.ir

برنامه‌ریزی برای بهبود و تقویت خطوط ساحلی و تجهیز بنادر، یکی از ارکان توسعه تجارت بوده و در این راستا، دولت‌ها در ادوار گذشته برنامه‌ها و طرح‌های مختلفی را برای مناطق مختلف جنوبی کشور مانند چابهار و مکران تدوین کردند. نکته قابل توجه آنجاست که هیچ یک از برنامه‌های تدوین شده طی حداقل یک دهه اخیر، در رابطه با تجهیز و توسعه خطوط ساحلی جنوبی کشور به نتیجه نرسیده و تنها شاهد راه‌اندازی پروژه‌ها و عدم بهره‌وری آن‌ها بودیم. جلیل اسلامی، معاون امور بندری سازمان بنادر و دریانوردی اواخر آبان امسال خبر از هدف‌گذاری برای احداث مگابندر در سواحل مکران خبر داد. اعلام این برنامه‌ها در نگاه نخست مناسب بوده و می‌توان از آن‌ها پشتیبانی کرد اما بررسی‌های دقیق‌تر نشان می‌دهد سایر پروژه‌های بندری چه در خطوط شمالی و چه جنوبی، سرانجام موفقی نداشته‌اند. علاوه بر آن، برنامه‌ریزی برای ایجاد یک مگابندر در سواحل مکران، در شرایطی که هنوز بندر چابهار تجهیز نشده و سرنوشت آن مشخص نیست، در اصطلاح زخمی کردن کار بوده که به دفعات شاهد این نوع رویکرد از سوی مدیران دوره‌های مختلف هستیم. در راستای آغاز اجرای برنامه‌های توسعه سواحل مکران، اواخر هفته گذشته پیش‌نشست «چهارمین همایش ملی توسعه سواحل مکران» با موضوع تامین مالی و فرصت سرمایه‌گذاری در توسعه سواحل مکران، با همکاری صندوق توسعه ملی و اندیشکده دیپلماسی اقتصادی دانشگاه امام صادق(ع) برگزار شد. صمت در این گزارش، به بررسی رویکردهای مربوط به راه‌اندازی سواحل مکران برای فعالیت‌های اقتصادی و تجاری بین‌المللی پرداخته است.

گنج‌های پنهان مکران

از برنامه ششم توسعه، توجه و سرمایه‌گذاری در سواحل مکران بیشتر مورد توجه قرار گرفت. در طی این سال‌ها دیده شده کشورهای مختلفی همچون چون هند، کره‌جنوبی و چین برای سرمایه‌گذاری در مکران وارد شده‌اند.

ظرفیت‌های توسعه صنعتی همچون صنایع پتروشیمی و تولیدی و فراهم‌سازی بستری مناسب برای بلوغ اقتصادی در منطقه جنوب شرقی کشور، از ظرفیت‌های سواحل مکران است.

علاوه بر آن، از جمله ظرفیت‌های اصلی نهفته در دل منطقه مکران، ظرفیت‌های کلان این منطقه در حوزه کشاورزی و شیلات است. اقتصاد مبنی بر کشاورزی و شیلات، در این منطقه، قدمتی چند صد ساله و حتی شاید چند هزار ساله دارد. زمین‌های وسیع و حاصل خیز منطقه و نیز وجود سواحل زیبای دریای عمان، جملگی ویژگی‌های منحصر به فردی را برای سواحل مکران رقم زده است که با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری درست و با جذب و هدایت سرمایه‌ها می‌توان این ظرفیت را به یک ثروت فعال ملی تبدیل کرد.

علاوه بر تمام موارد مطرح شده، فرصت مکران برای رشد و توسعه فعالیت‌های تجاری نیز شایان توجه است. کارشناسان معتقدند از ساحل مکران به عنوان یکی از قطب‌های مهم منطقه‌ای برای حمل‌ونقل و مرکز اصلی کریدور بین‌المللی ترانزیت نام برد. در این راستا بندر جاسک واقع در جنوب شرقی ایران، یکی از گذرگاه‌های اصلی کریدور جنوبی تجارت ایران و کشورهای حوزه ساحل مکران است. ساحل مکران جاسک، این ظرفیت را دارد که به منطقه‌ای ایده‌آل برای توسعه سرمایه‌گذاری، تولید و صادرات محصولات مورد نیاز بازارهای مصرف منطقه‌ای تبدیل شود.

توجه صندوق توسعه ملی به بازدهی طرح‌ها

در پیش‌نشست «چهارمین همایش ملی توسعه سواحل مکران» مهدی غضنفری، رئیس هیات عامل صندوق توسعه ملی با اشاره به سرمایه‌گذاری ۱.۱ میلیارد دلاری این صندوق در سواحل مکران گفت: در صورت ایجاد نظام یکپارچه و تحقق فاکتورهای اقتصاد دریامحور و دیپلماسی اقتصادی، شاهد توسعه سواحل مکران خواهیم بود. به گزارش تسنیم، مهدی غضنفری در این‌باره اظهار کرد: صندوق توسعه ملی افتخار دارد تاکنون بیش از یک میلیارد دلار در توسعه زیرساخت‌ها و در پروژه‌های صنعتی سواحل مکران سرمایه‌گذاری داشته است.

در صورت موافقت دولت با تاسیس صندوق سرمایه‌گذاری مکران، صندوق توسعه ملی نیز آمادگی خود را برای عضویت اعلام و از آن حمایت خواهد کرد. حمایت از توسعه سواحل مکران مثبت ارزیابی شده و می‌توان آن را یکی از اهداف صندوق توسعه ملی عنوان کرد. به‌طور حتم حمایت از پروژه‌های با بازدهی بالا، همواره مدنظر صندوق توسعه ملی بوده است و در اولویت قرار دارد.

خروج از تله‌های حکمرانی

رئیس هیات عامل صندوق توسعه ملی، دغدغه همگانی نسبت به تلاش‌های کشورهای همسایه و همتایان آن‌ها در استفاده از ظرفیت‌های بالای سواحل و دریا را امری طبیعی دانست و گفت: به‌منظور حفظ منافع ملی، ایران نباید در رقابت تنگاتنگ بهره‌گیری از سواحل جنوبی کشور، از همسایگان خود عقب بماند؛ بلکه باید در این راستا پیشتاز بوده و دستیابی به این امر، مستلزم روشن‌بینی بیشتر و گریز از تله‌های حکمرانی است.

درباره اهمیت این مسئله باید گفت ممکن است شرایط استفاده از فرصت‌های تولید و تجارت و در نتیجه توسعه برنامه‌ها و طرح‌های تجاری همیشه فراهم نباشد. این اتفاق در حوزه‌هایی همچون تشکیل هاب هوایی، هاب لجستیک زمینی و دریایی رخ داده و فرصت و بستر تحقق این نوع اهداف، همواره در دسترس نیست. غضنفری، ضمن تاکید بر استفاده از تجارب ارزشمند شرکت‌های موفق و بنام داخلی، افزود: با یک نگاه چندبعدی و استفاده از دیپلماسی خارجی بر اساس تعامل و گفت‌وگو با همسایگان و دیگر کشورها، می‌توانیم همزمان از تجارب متخصصان خارجی بهره بگیریم و راه را برای ورود سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی هموار کنیم.

اهمیت اقتصاد دریامحور

غضنفری با تاکید بر خودداری از تصور توهم بیکرانگی منابع صندوق توسعه ملی ادامه داد: منابع صندوق توسعه ملی نیز همانند هر بانک و صندوق دیگری محدود بوده و از این رو تصور استفاده از منابع صندوق در تمام بخش‌ها و به‌جای بودجه جاری و عمرانی نادرست است. ادامه این رویکرد، وضعیت صندوق توسعه ملی را به سرنوشت صندوق ذخیره ارزی دچار می‌کند که اتفاق نامناسبی است.

از سویی دیگر در برخی مواقع نیز انبوه منابع خدادادی، ثروت فرض می‌شود در حالی که این مواهب در عمل سرمایه بوده و باید در خدمت فعالیت‌های مناسب به کار گرفته شود تا در نهایت ثروت‌آفرینی کنند. رئیس هیات عامل صندوق توسعه ملی ادامه داد: در مورد سواحل مکران بحث بهره‌برداری از آن نیز باید نکات مهمی را مد نظر قرار داد. نخست آنکه باید از سواحل مکران به‌عنوان موهبت خدادادی یاد کرد و آن را سرمایه‌ای در جهت توسعه دانست.

با این رویکرد می‌توان برنامه‌ریزی‌های صحیح برای توسعه سواحل مکران و بهره‌گیری از فرصت‌های اقتصادی آن داشت. غضنفری، ایجاد زیرساخت‌های کافی اعم از امکان سکونت و تعادل ثروت در منطقه مکران را ضروری دانست و گفت: صندوق توسعه ملی با افتخار این آمادگی را دارد که در منطقه مهم مکران، ژئواستراتژیکی سرمایه‌گذاری کند. به‌طور حتم در صورت ایجاد نظام یکپارچه و تحقق فاکتورهای موثر در موفقیت آن اعم از اقتصاد دریامحور و دیپلماسی اقتصادی، شاهد رشد اقتصادی سواحل مکران خواهیم بود. وی در پایان تاکید کرد: توسعه سواحل مکران نیازمند یک وحدت رویه، وحدت کلمه، مدیریت و هماهنگی همه‌جانبه است. تنها در این صورت به رشد و بالندگی اقتصادی و تجاری منطقه مکران دست خواهیم یافت.

غفلت از توسعه دریامحور

محمدجواد دانش، معاون سرمایه‌گذاری داخلی صندوق توسعه ملی با اشاره به وجود بیش از هزار و ۸۰۰ کیلومتر نوار ساحلی در جنوب کشور، گفت: با وجود ظرفیت‌های ساحلی و دریایی مناسب در مناطق جنوبی کشور، به توسعه دریامحور توجه چندانی نشده است.

تعادل منطقه‌ای به‌معنای ایجاد توازن ثروت در آن منطقه است؛ به‌گونه‌ای که در منطقه‌ای با بالاترین درآمد سرانه، نباید مشکلات اقتصادی وجود داشته باشد.

درحال‌حاضر وجود ضعف زیرساختی، تفرق مدیریتی، فقر چندبعدی، نگرانی‌های امنیتی و ضعف نهادی و کالبدی با فضای سرزمینی و فراسرزمینی در مناطق جنوبی به‌ویژه محدوده‌های ساحلی به‌وضوح دیده شده و برای دست‌یابی به توسعه سواحل مکران در وهله نخست باید زیرساخت‌های مورد نیاز آن آماده شود. باید توازن ثروت در این منطقه جاری شده و بسترهای اقتصادی، فرهنگی و تجاری برای توسعه سواحل مکران فراهم شود.

معاون سرمایه‌گذاری داخلی صندوق توسعه ملی، با اشاره به برنامه‌ریزی‌های صورت‌گرفته برای تبدیل مکران به قطب ترانزیت و تجارت کشور، اضافه کرد: به‌ازای جابه‌جایی هر یک میلیون تن سالانه بار، برای ۲۰ هزار نفر شغل ایجاد می‌شود.

با وجود ۲۰ میلیون تن ظرفیت ترانزیت در کشور، در زمان حاضر فقط از ۵ میلیون تن آن استفاده می‌شود و ۱۵ میلیون تن ظرفیت ترانزیت خالی است.

بنابراین در این بخش کمبود وجود دارد. دانش با اشاره به طراحی الگوی استقرار فعالیت در جاسک و میناب و مکران اضافه کرد: در صورت عدم ایجاد نظام سکونتگاهی مناسب، بیشتر سرمایه‌گذاری‌ها منجر به ایجاد گسل شدید بین فقیر و غنی در این منطقه خواهد شد.

ضمانت سرمایه‌گذاران خارجی

وی در ادامه سخنان خود، عدم تدوین شاخص برای تحلیل نتایج، ضعف در پایبندی به برنامه راهبردی، نبود نهاد مدیریت و هماهنگی، نبود برنامه اجرایی منسجم منطبق با برنامه راهبردی، ضعف تامین مالی و مشکلات زیرساختی را از مهم‌ترین حلقه‌های مفقوده در سیاست‌های کلان این بخش دانست.

دانش همچنین درباره الزامات تحقق برنامه و نقش صندوق در آن توضیح داد: مشارکت در ایجاد صندوق توسعه مکران طبق سیاست‌های صندوق توسعه ملی، ایجاد ظرفیت لجستیک، انبارداری پیشرفته، خدمات مالی و شرکت حمل‌ونقل بین‌المللی و زیرساخت‌های انتقال انرژی و صنایع بزرگ فلزات اساسی و پتروپالایشگاه‌ها از مهم‌ترین اقدامات صندوق توسعه ملی برای راه‌اندازی سواحل مکران خواهد بود.

همچنین از سویی دیگر ارائه تضامین لازم به سرمایه‌گذاران خارجی، مهم ارزیابی می‌شود. در این راستا صندوق توسعه ملی می‌تواند درباره ارائه تضامین برای ورود سرمایه‌گذاران خارجی اقدام کند.

برنامه‌ریزی برای احداث مگابندر

پیش از این، جلیل اسلامی، معاون سازمان بنادر و دریانوردی از برنامه‌ریزی برای احداث بندر بزرگ تجاری در خوزستان و بزرگترین بندر تجاری ایران در سواحل مکران خبر داده بود. به گزارش تسنیم، این مقام مسئول درباره جزییات پروژه‌های سواحل جنوبی اظهار کرد: یکی از رویکردهای سازمان بنادر و دریانوردی، توسعه زیر ساخت‌های حمل‌ونقل دریایی است، از این رو بحث توسعه بنادر موجود و ایجاد بنادر جدید در دستور کار سازمان بنادر و دریانوردی قرار دارد. یکی از مهم‌ترین این برنامه‌ها، ساخت بزرگترین بندر تجاری کشور در سواحل مکران و در محدوده کوه مبارک شهرستان جاسک است.

وی ادامه داد: این مگابندر در ۳ فاز و با ظرفیتی بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلیون تن ایجاد خواهد شد. به منظور اجرای موفقیت‌آمیز این هدف، سازمان بنادر و دریانوردی با تشکیل یک کارگروه داخلی متشکل از مدیران و کارشناسان خبره، موضوع را به عنوان یک پروژه ملی در دستور کار خود قرار داده است. وی بیان کرد: در این رابطه ضمن بررسی و انجام اقدامات حقوقی درباره نحوه تملک اراضی و انجام بازدیدهای میدانی، با مدنظر قراردادن موقعیت کوه مبارک به عنوان «پیشران توسعه صادرات و تقویت حلقه ترانزیت و سوخت‌رسانی به کشتی‌های تجاری»، افزایش سهم کشور از بازار بانکرینگ رخ خواهد داد و در نهایت شاهد توسعه فضای کسب‌وکار در ایران در مقایسه با کشورهای رقیب خواهیم بود. به گفته معاون امور بندری و اقتصادی سازمان بنادر و دریانوردی، در عین حال ایجاد صنایع پایین دستی در حوزه نفت و گاز در منطقه مکران می‌تواند علاوه بر اشتغال، از خام فروشی جلوگیری کرده و صنایع با ارزش افزوده بالا توسعه یابند. این مسئله را می‌توان به عنوان مزیت بالقوه سواحل مکران یاد کرد.

سخن پایانی

یکی از فرصت‌سوزی‌های ایران در بهره‌گیری از ظرفیت‌های بندری، سواحل مکران است. توجه به این منطقه، از الزامات محسوب می‌شود اما باید دید دولت پیش از این تا چه میزان در اجرای سایر برنامه‌های توسعه‌ای خود محقق بوده است. اهداف ایجاد بندر و تقویت زیرساخت‌های تجاری برای خطوط ساحلی، تا به امروز برای مناطق مختلفی تدوین شده اما شاهد ثمربخش بودن آن‌ها نبودیم.

به‌ازای جابه‌جایی سالانه هر یک میلیون تن بار، برای ۲۰ هزار نفر شغل ایجاد می‌شود، اما با وجود ۲۰ میلیون تن ظرفیت ترانزیت در کشور، در زمان حاضر فقط از ۵ میلیون تن آن استفاده می‌شود و ۱۵ میلیون تن از این ظرفیت خالی است

چشم‌انداز

نگرانی مالیاتی تولیدکنندگان

اتاق بازرگانی ایران در جدیدترین تحلیل خود از لایحه بودجه ۱۴۰۲ به بررسی درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده در این حوزه پرداخته و نگرانی‌های تولیدکنندگان را مطرح کرده است. به گزارش ایسنا، در گزارش اتاق بازرگانی به ابعاد مختلف مشکلات تولیدکنندگان در سال‌های گذشته، تحت تاثیر مشکلات داخلی پرداخته و سوالاتی درباره سیاست‌های مالیاتی دولت پرسیده شده است. در حالی که بر اساس برخی از بندهای مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ از جمله بند (ت) تبصره ۶ مبنی بر کاهش نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری در فعالیت‌های تولیدی حداکثر تا معادل هفت واحد درصد (۷ درصد) و بند (هـ) تبصره ۲ مبنی بر مشمول مالیات شدن با نرخ صفر سودهای تقسیم نشده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس، قرار است با هدف حمایت از تولید و تشویق سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس، میزان مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی کاهش یابد. در برخی دیگر از بندها از جمله بندهای ل (توقف کاهش نرخ‌های مالیاتی)، ن (حذف معافیت مالیاتی صادرکنندگان مواد خام و نیمه‌خام) و ث (محدود کردن برخورداری واحدهای صنعتی و معدنی از معافیت سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته) تبصره ۶، افزایش میزان مالیات بر درآمدهای اشخاص حقوقی به صورت مستقیم و یا از طریق محدود کردن معافیت‌های موجود دنبال شده و بنابراین اثر منفی بر تولید و اعمال فشار مضاعف بر بخش خصوصی ایجاد خواهد کرد. اتاق ایران انتقاد خود را این طور مطرح کرده که در شرایط فعلی اقتصاد ایران، فعالیت‌های تولیدی رسمی که در چمبره‌ای از کژکارکردی‌های نظام مالیاتی، کمبود تقاضای مؤثر، بی‌ثباتی متغیرهای قیمتی کلیدی به ویژه افزایش نرخ انرژی (به‌ویژه نرخ گازطبیعی در صنایع انرژی‌بر)، نرخ ارز و نرخ بهره، کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش، قطعی مکرر گاز طبیعی در زمستان و برق در تابستان و... گرفتار شده‌اند باید فشار اصلی تامین مالی منابع عمومی دولت را بر دوش بکشند و بیش از پیش در خط مقدم مالیات‌ستانی قرار گیرند. افزایش ۱۲۸ درصدی مالیات بر درآمد شرکت‌های غیردولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ که قرار است نسبت به سایر انواع مالیات‌ها، بیشترین میزان از کل درآمد مالیاتی لایحه بودجه را تامین کند (سهمی در حدود ۳۰.۹ درصد)، به‌تنهایی گواه این مدعا است. بخشی از رشد ۱۲۸ درصدی مورد اشاره، ناشی از نرخ تورم بالای اقتصاد در امسال است. باید توجه داشت اخذ «مالیات تورمی»، توان تجهیز واقعی بنگاه‌های اقتصادی را کاهش خواهد داد و این مورد در کنار افزایش نرخ نهاده‌های وارداتی (به دلیل افزایش نرخ ارز) و افزایش نرخ نهاده‌های داخلی (به دلیل تورم)، کاهش توان تولیدی بنگاه‌ها را رقم خواهد زد. به این ترتیب با تخلیه این منابع به دلیل مالیات‌ستانی، نیاز به تامین منابع با استقراض از بانک‌ها (که وضعیت مطلوبی ندارند) افزایش خواهد یافت. مشکل دیگری که از ناحیه رشد ۱۲۸ درصدی مالیات بر درآمد شرکت‌های غیردولتی و در یک کلام بیش‌برآوردی مالیاتی برای بنگاه‌های تولیدی ایجاد خواهد شد، اعمال فشار مضاعف از سوی ماموران وصول مالیات بر بخش خصوصی و نامناسب‌تر شدن محیط کسب‌وکار است. با توجه به عدم گسترش پایه‌های مالیاتی و کاهش معافیت‌های مالیاتی در قوانین مرتبط در سال‌های اخیر و عدم توان جلوگیری از فرار مالیاتی بدلیل عدم ایجاد زیرساخت مناسب اطلاعاتی از فعالیت‌های اقتصادی؛ رشد ۱۲۸ درصدی مورد اشاره و افزایش درآمدهای مالیاتی موردنظر در لایحه بودجه، می‌تواند از طریق اعمال فشار بیشتر مودیان شناسنامه‌دار و شفاف فعلی به انواع و اقسام روش‌ها، توسط ماموران وصول مالیاتی، محقق شود و این به مفهوم تنگنای اقتصادی بیشتر برای فعالان اقتصادی بخش خصوصی آن هم در شرایط رکود اقتصادی است. این انتقادات در حالی مطرح شده که دولت پیش از این در چند نوبت تاکید کرده که افزایش درآمد مالیاتی را در حوزه هایی که تاکنون کمتر زیر ذره بین بوده و فرار مالیاتی داشته‌اند پیگیری می‌کند و برای تولیدکنندگان تسهیلات مالیاتی جدیدی در نظر گرفته است.

یادداشت

کنترل قاچاق با مدیریت ورود و خروج کالاها

حسن رادمرد ـ معاون اسبق توسعه بازرگانی داخلی وزیر صنعت، معدن و تجارت

ورود کالای قاچاق و بازار پررونق آن در برخی از اقلام، یکی از چالش‌های مهم فعلی بازار است و باید راهکارهای مناسبی برای مدیریت آن اجرایی کرد. برخی کارشناسان بر این باور هستند که مدیریت ورودی و خروجی کالاها از انبار می‌تواند راهکار مناسبی برای مدیریت قاچاق باشد. در این راستا، یکی از بسترهایی که می‌توان از آن در راستای کنترل و جلوگیری از ورود کالای قاچاق بهره گرفت، اجرای برنامه‌هایی مانند اعطای کد رهگیری و شناسه یکتا برای کالاها است. مدیر فناوری اطلاعات شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران چندی پیش اعلام کرد کلیه کالاهای تجاری وارداتی به انبارهای عمومی باید شناسه یکتا قبض انبار سامانه جامع تجارت را اخذ کنند. در توضیح عملکرد این سامانه مناسب است تا به پیشینه آن توجه داشت؛ از سال ۱۳۸۸ به بعد بدنه دولت و سازمان‌های مرتبط با بحث ساماندهی تجارت داخلی و خارجی مانند وزارت بازرگانی در آن زمان (پیش از ادغام وزارت بازرگانی و وزارت صنایع و معادن) هدف ایجاد سامانه‌ای برای تنظیم و کنترل فعالیت‌های عمومی انبارها را دنبال کردند. سامانه جامع انبارها زیرمجموعه سامانه جامع تجارت است و با ایجاد آن، ورود و خروج کالاها در انبارها شفاف و از تخلفاتی مانند قاچاق و احتکار جلوگیری می‌شود، بنابراین هدف غایی ایجاد سامانه جامع انبارها در کشور، بهبود و تنظیم فعالیت‌های تجارت خارجی (مانند واردات و صادرات) و تجارت داخلی و توزیع کالاها عنوان می‌شود. بنا بود با ایجاد سامانه جامع انبارها، اطلاعات کامل موجودی انبارها، میزان ورودی و خروجی کالاها و سایر موارد این‌چنینی در دسترس نهادهای دولتی قرار گیرد. در این شرایط مسئولان می‌توانند برنامه‌ریزی‌های دقیق برای فعالیت‌های تجاری انجام دهند و در زمانی که بازار نیاز به کالا دارد، توزیع را به بهترین شکل انجام دهند. برای ایجاد سامانه جامع انبارها، دستگاه‌های نظارتی و دولتی مختلفی اعم از وزارت بازرگانی، سازمان اطلاعات، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز و نیروی انتظامی با یکدیگر همفکری و هم‌افزایی کردند. در سال ۱۳۹۲، سامانه جامع انبارها به‌طورتقریبی کامل شد، اما از آنجایی که زیرساخت‌های الکترونیکی و فنی برای اتصال این سامانه به سایر سامانه‌های الکترونیکی فراهم نبود، اهداف و برنامه‌های از پیش تعیین‌شده محقق نشدند.

همان‌طور که پیش‌تر عنوان شد، سامانه جامع انبارها نتوانست به سایر سامانه‌ها و بسترهای الکترونیکی دولت متصل شود و بانک اطلاعاتی خود را گسترش دهد. این مسئله را می‌توان مهم‌ترین دلیل عملکرد ضعیف این سامانه طی دهه گذشته عنوان کرد. در حال حاضر دولت سیزدهم به‌دنبال بروزرسانی و تکمیل سامانه‌های الکترونیکی از جمله سامانه جامع انبارها است. بر این اساس، اعلام شده کلیه کالاهای تجاری وارداتی به انبارهای عمومی باید شناسه یکتا قبض انبار سامانه جامع تجارت را اخذ کنند. دولت در تلاش است تا زیرساخت‌های فنی و اطلاعاتی سامانه‌های الکترونیکی موجود را بهبود بخشد تا از نظر تکنیکی و آماری، فعالیت‌های تجاری و اقتصادی ساماندهی شوند. به‌منظور تحقق این هدف، مسیر درستی در پیش گرفته شده و اگر اقدامات فعلی به‌ثمر بنشینند، می‌توانند وضعیت اقتصادی کشور را بهبود دهند. افزایش شفافیت فرآیندهای تجاری، میزان دقیق ورود و خروج کالاها از انبارها، دپوی اقلام در انبار و به‌طورکلی ایجاد بستر مناسب برای برنامه‌ریزی نظام توزیع کالا و رفع خلأهای تجارت داخلی از مهم‌ترین ابعاد مثبت عملکرد صحیح سامانه‌های الکترونیکی زیرمجموعه سامانه جامع تجارت مانند سامانه جامع انبارها هستند.

بنابر اعلام نهادهای دولتی مبنی بر الزام صدور قبض الکترونیکی انبار برای کالاها، به‌نظر می‌رسد هدف، رسیدگی به دپو، احتکار و جلوگیری از ورود کالای قاچاق به بازار است، چرا که براساس روند گفته‌شده، کالا پس از ورود به کشور به انبارهای عمومی وارد می‌شود،اما بدون شناسه یکتا به‌هیچ‌عنوان قبض انبار آن کالا صادر نخواهد شد، بنابراین کشور مبدا، فرد واردکننده، محل انبار کالا و زمان خروج کالا از انبار به‌طوردقیق مشخص می‌شوند و به این ترتیب افراد متخلف مجالی برای وارد کردن کالای قاچاق نخواهند داشت.

دام آیفون‌های کپی قاچاق

گوشی‌های آیفون ۱۴ فیک یا کپی که به‌طورمعمول به‌صورت قاچاق وارد کشور می‌شوند، شماره سریال آنها جعلی بوده و فروش آنها غیرقانونی است. به‌گزارش ایسنا، مهدی محبی، رئیس اتحادیه صنف دستگاه‌های مخابراتی و ارتباطی و لوازم‌جانبی استان تهران درباره وجود گوشی‌های آیفون فیک در بازار گفت: به‌طورمعمول آیفون‌های ۱۴ کپی به‌صورت قاچاق وارد کشور و سریال‌های آن هم جعل می‌شوند و فروش آنها هم غیرقانونی است.

وی با بیان اینکه در زمینه نظارت بر آیفون‌های ۱۴ کپی، اگر شکایت به ما اعلام شود، حکمش را می‌دهیم و فروش آن را تخلف می‌دانیم، تاکید کرد: آیفون‌های ۱۴ کپی به‌دلیل اینکه به‌صورت قاچاق وارد می‌شوند، رجیستری آنها هم جعلی است.

به‌عبارتی، این گوشی‌ها از راه قانونی وارد کشور نمی‌شوند و غیرقانونی هستند؛ چون حق گمرک گوشی اپل از ارزش قانونی آن کالا بیشتر است و به‌همین دلیل قانونی وارد نمی‌شود و کالای فیک هم که اجازه ندارد به‌جای اصلی وارد شود، زیرا تخلف محسوب می‌شود.

وی گفت: ممکن است گوشی فیک و قاچاق، قطع شود و هر اتفاقی برایش رخ دهد، چون قانونی، وارد کشور نشده و رجیستری که به‌احتمال‌زیاد روی آن خورده است هم، غیرقانونی است، بنابراین اگر محل فروش آیفون‌های کپی شناسایی شود، نامه تخلف آن واحد به سازمان صمت ارسال خواهد شد.

مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار ۲برابر شد

فرش قرمز بازار برای قاچاق دخانیات

برنامه‌های بی‌ثبات برای کاهش قاچاق سیگار

ملیکا انصاری
editor@smtnews.ir

بحث مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار، از موضوعات پرچالش میان فعالان اقتصادی، دولت و همچنین کارشناسان سلامت است. دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۲،افزایش درآمدهای حاصل از مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار را در نظر گرفته است. براساس لایحه بودجه، از ابتدای سال ۱۴۰۲ مالیات برای خرده‌فروشی هر نخ سیگار تولید داخل با نشان ایرانی مبلغ ۵۰ تومان و سیگار تولید داخل با نشان بین‌المللی ۱۰۰ تومان اخذ خواهد شد. این رقم به‌معنای دوبرابر شدن میزان مالیات بر سیگار نسبت به برنامه بودجه ۱۴۰۱است. براساس لایحه بودجه ۱۴۰۲، به نرخ خرده‌فروشی هر بسته ۵۰ گرمی تنباکوی قلیان داخلی ۲۰ هزار تومان به‌عنوان مالیات و همچنین هر نخ سیگار وارداتی ۸۰۰ تومان، هر بسته ۵۰ گرمی تنباکو قلیان وارداتی ۳۵ هزار تومان به‌عنوان حقوق ورودی دریافت می‌شود تا مطابق ردیف‌های این قانون برای بخش سلامت و ورزش همگانی و بانوان هزینه شود.

در این میان، بخشی عقیده دارند افزایش مالیات بر دخانیات می‌تواند مصرف این کالای اعتیادآور و زیانبار را کاهش دهد و خرید این کالا را از صرفه اقتصادی خارج کند، اما در مقابل مخالفان بر این باور هستند که افزایش مالیات سیگار نه‌تنها مصرف آن را کم نمی‌کند، بلکه سبب حذف تولیدکنندگان داخلی از بازار دخانیات می‌شود. افزایش اقبال مردم از دخانیات قاچاق به‌دلیل ارزان‌قیمت بودن، یکی از پیامدهای جدی این مسئله است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت. تجارت پرسود سیگار، سنگ‌بنای اقتصاد بسیار مهمی در بازارهای جهانی است و از این‌رو نباید نگاهی سطحی در برابر آن داشت. صمت در این گزارش، در بررسی تاثیر افزایش مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار در لایحه بودجه ۱۴۰۲ و همچنین راهکارهای کنترل قاچاق کالاهای دخانی، با کارشناسان امر به گفت‌وگو پرداخته است.

عکس: صمت

با افزایش میزان مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار، تولیدات داخلی بازار را به‌طورکامل به کالاهای قاچاق واگذار کنند که نتیجه مثبت نیست

اصلاح ساختار، نیاز شرکت دخانیات

در حال حاضر سیگارهای رسمی در ایران، به ۲ شکل تولید می‌شوند یا سیگارها با برندهای ایرانی و مواد اولیه داخلی تولید و به بازار عرضه می‌شوند یا شرکت‌های خارجی، کارخانه تولید در ایران دارند و مواد اولیه از سایر کشورها برای بسته‌بندی نهایی و عرضه وارد ایران می‌شوند. در این راستا، شرکت دخانیات یکی از شرکت‌های مهم متولی تولید و ساماندهی بازار دخانیات از دهه‌های گذشته تا به امروز شناخته می‌شود. حدود ۲ هفته پیش، هادی عیسی‌زاده، رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی گفته بود که شرکت دخانیات در حال فروپاشی است. طبق گفته‌های این نماینده مجلس، شرکت دخانیات حدود ۴۵ میلیارد تومان زیان انباشته دارد و نمی‌تواند به کار خود ادامه دهد. شرایط نابسامان شرکت دخانیات در حالی است که باوجود تقاضای بالا برای سیگار، تولیدات داخلی کفاف نیاز بازار را نمی‌دهد و سیگارهای با برند بین‌المللی و همچنین قاچاق، بخش زیادی از بازار را تحت‌پوشش قرار داده‌اند.

به‌گزارش ایسنا، محمدرضا تاجدار، رئیس انجمن تولیدکنندگان صادرکنندگان و واردکنندگان محصولات دخانی در رابطه با لزوم اصلاح مدیریت شرکت دخانیات گفت: دولت‌ها طی ادوار گذشته، بدهی انباشته‌ای به شرکت دخانیات داشته‌اند و از این‌رو دولت در حال حاضر باید برای اصلاح ساختار به این شرکت کمک کند. بعد از اصلاح ساختار، اگر قرار باشد شرکت دخانیات ایران در حوزه رقابت بازار باقی بماند، باید به بخش خصوصی واقعی واگذار شود.

تاجدار در ادامه صحبت‌های خود به سهم تولیدات دخانیات داخلی در بازار سیگار اشاره کرد و گفت: در حال حاضر ۶۰ درصد بازار سیگار در اختیار برندهای بین‌المللی و ۲۰ تا ۲۵ درصد در اختیار برندهای ایرانی است که یکی از این شرکت‌ها، شرکت دخانیات ایران است و باقی بازار در اختیار سیگارهای قاچاق قرار دارد.

رصد بازار دخانیات با سامانه الکترونیک

دغدغه بسیاری از کارشناسان اقتصاد، رشد بازار قاچاق سیگار در پی افزایش مالیات بر ارزش‌افزوده این کالا است. در این راستا، حمیدرضا دهقانی‌نیا، سخنگوی ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در گفت‌وگو با صمت، خبر از طراحی شدن سامانه الکترونیکی به‌منظور کاهش و مدیریت قاچاق دخانیات داد و در این‌باره اظهار کرد: به‌منظور پیشگیری و کنترل قاچاق دخانیات، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و همچنین دستگاه‌های ذی‌ربط، روند قاچاق دخانیات را آسیب‌شناسی کرده‌اند. در این زمینه فرآیند اقتصاد دخانیات از حلقه‌های ابتدای تولید تا جایگاه‌های توزیع بررسی شده و اطلاعات به‌دست‌آمده در قالب یک سامانه جامع الکترونیکی سازماندهی شدند، بنابراین در حال حاضر سامانه‌ای باهدف مدیریت قاچاق دخانیات و رصد بازار آن تدوین و طراحی شده که باید با همکاری وزارت صمت، به مرحله اجرا برسد. سخنگوی ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ادامه داد: سامانه مذکور نه‌تنها قابلیت اجرا دارد، بلکه می‌تواند پیامدهای مثبتی را در صورت عملیاتی شدن به‌همراه داشته باشد. سامانه الکترونیک مدیریت بازار دخانیات، مستند به ماده ۱۳ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و تحت‌عنوان رصدپذیرکردن تولید و توزیع دخانیات مرسوم است. براساس ماده ۱۳ این قانون، به‌منظور شناسایی و رهگیری کالاهای خارجی که با انجام تشریفات قانونی وارد کشور می‌شوند و تشخیص آنها از کالاهای قاچاق یا فاقد مجوزهای لازم از قبیل کالای جعلی، تقلبی، غیربهداشتی و غیراستاندارد، ترخیص کالای تجاری منوط به ارائه گواهی‌های دریافت شناسه کالا، شناسه رهگیری، ثبت گواهی‌ها و شماره شناسه‌های فوق توسط گمرک است. در هر حال، توزیع و فروش کالاهای وارداتی در سطح بازار خرده‌فروشی منوط به نصب این ۲ شناسه است و در غیر این صورت، کالاهای مذکور قاچاق محسوب می‌شوند.

به‌منظور پیشگیری و کنترل قاچاق دخانیات، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز با همکاری وزارت صمت، روند قاچاق دخانیات را آسیب‌شناسی کرده و در نهایت، اطلاعات به‌دست‌آمده در قالب یک سامانه جامع الکترونیکی سازماندهی شده‌اند

همت وزارت صمت نیاز است

دهقانی‌نیا اجرای موفقیت‌آمیز سامانه الکترونیک رصد تولید و بازار دخانیات را مشروط بر همکاری نهادهای ذی‌ربط دانست و در این‌باره توضیح داد: پیش‌تر به مزایای اجرا و بهره‌برداری از سامانه الکترونیک رصد تولید و بازار دخانیات اشاره شد، اما نتیجه‌بخش بودن سامانه، نیازمند همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط و همچنین توزیع‌کنندگان به‌عنوان حلقه‌های مهم بازار است. اگر سامانه الکترونیک و روند درنظرگرفته شده برای آن اجرایی شود، فرآیند قاچاق کالاهای دخانی به‌ویژه سیگار کنترل می‌شود و میزان خریدوفروش این نوع کالاها، شیب نزولی پیدا خواهد کرد. در حال حاضر امکان اجرای سامانه مذکور و اقدام وزارت صمت برای به‌نتیجه رساندن آن وجود دارد. تنها مشکل فعلی، کم‌توجهی دستگاه‌ها و نهادهای مربوطه به راه‌اندازی سامانه و بهره‌برداری از آن است.

از بین‌رفتن مزیت با افزایش مالیات

آرمان خالقی، فعال حوزه صنعت در گفت‌وگو با صمت، به تاثیر افزایش میزان مالیات سیگار بر رشد قاچاق در بازار این کالا اشاره کرد و گفت: دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۲، افزایش درآمدهای حاصل از مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار را در نظر گرفته است. برخی معتقدند افزایش میزان مالیات سیگار، می‌تواند منجر به رشد و رونق بازار قاچاق این کالا شود که تا حدی می‌توان آن را درست توصیف کرد. در ابتدا باید گفت سهم مالیات سلامت از مالیات بر ارزش‌افزوده برخی کالاها، سال‌ها است جزو مباحث جدی بوده‌اند و سیگار نیز یکی از کالاهایی است که مالیات بر ارزش‌افزوده آن، به‌عنوان بخشی از مالیات سلامت معرفی می‌شود. دسته‌ای از افراد معتقدند افزایش مالیات بر دخانیات، منجر به کاهش استفاده از آن در سطح عمومی می‌شود، اما افزایش و اخذ مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار، در شرایطی دارای ابعاد مثبت فرهنگی و سلامتی است که بسترهای مناسب مالیات‌ستانی فراهم شده باشد. وی توضیح داد: از ابتدای اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده، بارها کارشناسان عنوان کردند که این قانون ضعف‌های جدی دارد و هنوز این خلأها برطرف نشده است، چرا که کالای قاچاق از مبادی مختلف وارد می‌شود و در عرصه‌های مختلفی قابلیت عرضه بدون ردگیری دارد. این کالای قاچاق بدون پرداخت مالیات و خارج از شبکه رسمی، خرید و فروش شده و فاکتوری برای تجارت داخلی و خارجی آن وجود ندارد، بنابراین از سایر تولیدات مشابه داخلی یا حتی کالاهایی که از مبادی رسمی وارد کشور می‌شوند، ارزان‌قیمت‌تر هستند. این رویه برای تمامی کالاها اعم از پوشاک، لوازم‌خانگی و حتی اقلام دخانی حاکم است که باید به آن توجه کرد.

دست کوتاه تولیدکنندگان داخلی از بازار

خالقی سنگین‌تر کردن هزینه‌های مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار را به ضرر تولیدات داخلی دانست و در این‌باره توضیح داد: در حال حاضر سیگار تنها از مراکز فروش رسمی مبادله نمی‌شود و خارج از واحدهای صنفی، به شیوه‌های مختلفی خریدوفروش می‌شود. در این صورت، فضا برای تبادل سیگار قاچاق نیز فراهم است و نمی‌توان از آن جلوگیری کرد. با افزایش مالیات بر ارزش‌افزوده سیگار، تولیدات داخلی بازار را به طور کامل به کالاهای قاچاق واگذار کرده که نتیجه مثبتی نیست، چرا که حتی اگر نرخ تمام‌شده تولید سیگار خارجی با سیگارهای داخلی را برابر در نظر گیریم، به‌دلیل وضع مالیات‌های سنگین بر تولیدات داخلی، کالای قاچاقی که مالیات نمی‌پردازد، نرخ پایین‌تری دارد و در نهایت مصرف‌کننده خرید آن را ترجیح خواهد داد. این کارشناس صنعت ادامه داد: در حال حاضر تنها حداکثر ۲۵ درصد بازار سیگار در دست تولیدکنندگان داخلی است و اگر سیگارهای قاچاق مزیت رقابتی بیشتری پیدا کنند، تولیدکنندگان ایرانی همین سهم را هم از دست خواهند داد. پس از آغاز روند تغییرات ساختارها و حرکت کشور به‌سمت خصوصی‌سازی، انحصار در تولید سیگار شکسته شد و شرکت‌های خصوصی اجازه تاسیس کارخانه‌های تولید سیگار را پیدا کردند، اما طی سال‌های گذشته به‌دلیل وجود سیاست‌های مختلف کشت، تولید و پرورش توتون و تنباکو در کشور کاهش چشمگیری پیدا کرد. در این راستا، کارخانجات مجبور به واردات مواد اولیه تولید سیگار خارج از کشور شدند که این امر هزینه تولید آنها را افزایش داد. در چنین شرایطی بدیهی است، سیگارهای قاچاق مزیت رقابتی بیشتری نسبت به تولیدات داخلی داشته باشند.

مخاطرات بهداشتی دخانیات قاچاق

خالقی علت اصلی حضور کم تولیدات داخلی در بازار سیگار را کمبود تولید و عرضه دانست و در این‌باره گفت: همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، سیاست‌های مربوط به کشاورزی سبب شد تا توتون و تنباکوی موردنیاز تولید سیگار، کشت زیادی در کشور طی سال‌های گذشته نداشته باشد. این کمبود ماده اولیه را می‌توان از دلایل اصلی کمبود تولید سیگار داخلی اعلام کرد. در سال‌های اخیر، سیاست‌های کشاورزی به‌سمت کشت محصولات مهم و دارای اولویت رفته و حمایت از کشاورزان توتون و تنباکو بسیار کمرنگ شد.

در نهایت، نه‌تنها تولید این بخش کاهش چشمگیری یافته، بلکه کارخانه‌های فرآوری توتون در کشور نیز تعطیل شده‌اند، از این‌رو بخش زیادی از ماده اولیه سیگارهای تولید داخل، از طریق واردات تامین می‌شود. این کارشناس اقتصادی در ادامه صحبت‌های خود به سیاست‌های مربوط به ورود برندهای خارجی سیگار اشاره کرد و گفت: به‌منظور توسعه و بهبود روند تامین سیگار و جلوگیری از واردات کالای نهایی در این بخش، طی دهه‌های گذشته اجازه ورود برخی برندها به ایران و احداث کارخانه توسط آنها داده شد.

برخی از برندهای مهم جهانی در داخل ایران حضور دارند، اما ماده اولیه آنها وارداتی است و تنها در ایران بسته‌بندی و عرضه می‌شوند، در این میان بسیاری از برندهای پرطرفدار جهانی وجود دارند که به‌طوررسمی و قانونی وارد ایران نشده‌اند و شاهد بازار پررونق قاچاق این برندهای سیگار هستیم. وی خاطرنشان کرد: یکی از معایب رشد اقتصاد بازار قاچاق را می‌توان به کاهش نظارت بر سلامت و کیفیت کالای ردوبدل‌شده در این بستر عنوان کرد. فروش و عرضه سیگارهای تقلبی و تنباکوهای آلوده در بازار قاچاق غیرقابل ردیابی و کنترل است و همین مسئله می‌تواند پیامدهای ناگواری را برای مردم به‌همراه داشته باشد، بنابراین دولت باید از اتخاذ تصمیماتی که به رونق بازار قاچاق دامن می‌زند، خودداری کند.

سخن پایانی

مسئله واردات و قاچاق دخانیات که در رأس پرمصرف‌ترین آنها سیگار قرار دارد، سال‌ها است سازمان‌های مختلف دولتی را درگیر کرده و نهادهای مردمی نیز خواستار رسیدگی به آن هستند. بنا بر آمار ارائه‌شده، میزان قاچاق سیگار به کشور سالانه ۲۰ میلیارد نخ است، هرچند برای میزان دقیق قاچاق سیگار در کشور هنوز آمار رسمی وجود ندارد، اما به‌طورکلی مشاهدات، سهم مهم برندهای خارجی غیرقانونی در بازار سیگار ایران را نشان می‌دهند.

افزایش ۱۰۰ درصدی نرخ مبل

علیرضا عباسی، رئیس اتحادیه صنف درودگران ضمن اشاره به افزایش بالای ۱۰۰ درصدی نرخ مبلمان گفت: مواد اولیه به‌دلیل دلال‌بازی‌ها با نرخ واقعی به‌دست تولیدکننده نمی‌رسد و باید بر این بخش نظارت جدی صورت گیرد. اگر روی کار تامین‌کنندگان مواد اولیه نظارت صورت گیرد و قیمت‌ها کنترل شود تا مواد اولیه با یک سود منصفانه به‌دست تولیدکننده برسد، تولید در بخش مبلمان رونق می‌گیرد و قیمت‌ها نیز کاهش می‌یابد.

به گزارش مهر، رئیس اتحادیه صنف درودگران و مبل‌سازان تهران افزود: در حال حاضر مواد اولیه با نرخ واقعی به‌دست تولیدکنندگان محصولات نهایی نمی‌رسد و تولیدکننده به‌ناچار مجبور است محصولات تولیدی خود را با نرخ بالاتری بفروشد. وی ادامه داد: نکته دیگر اینکه گرچه تولیدکننده، مواد اولیه را از کارخانجات می‌خرد اما دلال‌بازی بسیار زیاد است و به همین دلیل مواد اولیه گران به‌دست تولیدکننده می‌رسد. عباسی اضافه کرد: در حال حاضر بازار وضعیت مناسبی ندارد، زیرا قدرت خرید پایین آمده و فروش به اندازه کافی صورت نمی‌گیرد. رئیس اتحادیه صنف درودگران و مبل‌سازان تهران درباره میزان افزایش نرخ مبلمان نیز گفت: افزایش نرخ مبلمان امسال نسبت به سال گذشته بالای ۱۰۰ درصد بوده است. عباسی اضافه کرد: واردات مبلمان ممنوع است و تولیدکنندگان توانایی پوشش‌دهی نیاز بازار را دارند اما باید بر عملکرد تامین‌کنندگان مواد اولیه مبلمان نظارت جدی صورت گیرد تا مواد اولیه با نرخ واقعی و مناسب به‌دست تولیدکننده برسد.

وی تاکید کرد: علت گرانی مبلمان هزینه مواد اولیه این محصول است، زیرا با واسطه‌گری و دلال‌بازی قیمت‌ها را بالا می‌برند.

کیمیا ملکی
editor@smtnews.ir

عکس: آیدا فریدی

وجود چاه‌های جذبی بازار تهران را تهدید می کند

۵۰۲ بمب ساعتی در بازار تهران

فروریختن ساختمان‌های ناایمن؛ تنها در لحظه‌ای کوتاه و آواری که جمع‌کردن آن کاری است که روزها و حتی ماه‌ها زمان می‌برد. داغ اتفاقات تلخی که ساختمان‌های ناایمن رقم زده، هیچ‌گاه از ذهن‌ها پاک نمی‌شود. هر بار پس از اتفاقی تلخ مانند پلاسکو یا متروپل تبوتابی در مسئولان ایجاد می‌شود و نسبت به ساختمان‌های ناایمن که بمب‌های ساعتی شهر هستند واکنش نشان می‌دهند؛ هرچند در بیشتر موارد این واکنش‌ها در حد اخطارهای کتبی مبنی بر ناایمن بودن ساختمان، به صاحبان ملک است. پس از حادثه متروپل طی همین واکنش‌ها لیستی از ساختمان‌های ناایمن منتشر و پس از مدتی اعلام شد این لیست صحیح نیست. ازسوی دیگر شهردار تهران اعلام کرد اصلا دلیلی ندارد نام ساختمان‌های ناایمن در دسترس عموم قرار گیرد. سرانجام باوجود حرف‌وحدیث‌های بسیار شورای شهر برای انتشار لیست نهایی ساختمان‌های ناایمن مهلتی به شهرداری داد که حالا دیگر به پایان رسیده است. قصه به همین‌جا ختم نمی‌شود؛ تهران پر از بافت‌های فرسوده‌ای است که به‌لحاظ ایمنی در رده خطرناک‌ترین بمب‌های ساعتی قرار می‌گیرند و حتی خطر آنها می تواند بیشتر از ساختمان‌های ناایمن باشد. صمت در این گزارش به بررسی وضعیت بافت فرسوده بازار و خطرات احتمالی آن پرداخته است.

> خطری بزرگ بازار قدیمی و تاریخی تهران را تهدید می‌کند، اما جالب است که هیچ‌یک از مسئولان مربوطه واکنشی نسبت به آن نشان نمی‌دهند

بازار تهران؛ آتش زیر خاکستر

مدت‌هاست که بازار تهران، یکی از مهم‌ترین بناهای تاریخی شهر تهران از درد فرسودگی رنج می‌برد؛ فرسودگی که باوجود زیبایی خطرناک است. بازار تهران دارای مساحت ۱۱۲ هکتاری است که ۶۰ هزار واحد صنفی در آن فعالیت می کنند و ۵۲ درصد عمده‌فروشی‌ها، ۵ درصد خرده‌فروشی‌ها و ۷ درصد کارگاه‌های تولیدی شهر تهران در آن مستقر هستند. روزانه ۱.۵ تا ۲ میلیون نفر به بازار تهران مراجعه می کنند که قطعا این آمار در روزهای پایانی سال چند برابر می‌شود. علاوه بر این حدود ۲۰۰ هزار موتورسیکلت در این محدوده رفت‌وآمد دارند. با این وصف بازار بزرگ تهران آتشفشانی خاموش است که اگر روزی به هر دلیلی فوران کند، فاجعه‌ای بزرگ رخ خواهد داد. هرچند فرسودگی درد کهنه بازار تهران است اما این بنای تاریخی خطر بالقوه دیگری در دل خود دارد که در صورت پیامدهای آن جبران‌ناپذیر خواهد بود؛ ۵۰۲ چاه جذبی که می‌توان گفت ۵۰۲ بمب ساعتی هستند که هیچ‌کس در راستای ایمن‌سازی آنها اقدامی نکرده است. چاه جذبی گودالی زیر سطح زمین است برای انتقال آب‌های سطحی به لایه‌های زیرین خاک یا دفع فاضلاب در مناطقی که خاک آن به میزان کافی شن و ماسه یا خرده‌سنگ داشته باشد. ایجاد چاه جذبی یکی از روش‌های سنتی دفع فاضلاب انسانی است که کماکان در مناطق دارای زمین آبکش و سطح آب‌های زیرزمینی پایین مورد استفاده قرار می گیرد و حداقل عمق این چاه‌ها به ۲۵ تا ۳۰ متر می‌رسد. اما نکته مهم درباره بازار تهران این است که فضایی با این وسعت و ازدحام جمعیت چرا یک اورژانس مستقر برای امدادرسانی در زمان وقوع حوادث احتمالی ندارد؟ نکته مهم‌تر اینکه هیچ راه فرار اضطراری در این بازار بزرگ تعبیه نشده تا هنگام وقوع حادثه بتوان امیدی به رسیدن نیروهای امدادرسان داشت. این در حالی است که پدیده فرونشست در کشور ما به یک بحران جدی تبدیل شده که شدت آن سالانه در حال افزایش است. این پدیده در ۳۱ استان کشور جز گیلان دیده می‌شود و در حال حاضر ۶۰۹ دشت کشور را تحت تاثیر قرار داده و ۲۸ میلیون نفر از جمعیت ایران در مناطق دارای "خطر جدی فرونشست" زندگی می کنند!

بازار تهران ۵۰۲ چاه جذبی دارد که می‌توان گفت ۵۰۲ بمب ساعتی هستند

۵۰۲ چاه جذبی در بازار وجود دارد

بهزاد یعقوبی، یکی از ۳ منتخب بازار تهران با اشاره به خطراتی که بازار تهران را تهدید می کند به صمت گفت: وسعت بازار تهران ۱۱۰ هکتار و متشکل از ۶۰ هزار واحد صنفی است و حدود ۵۰۰ سرا، پاساژ و تیمچه در آن واقع شده‌اند. با این حجم بار بازار تهران، اکنون ۵۰۲ چاه جذبی در این منطقه وجود دارد که این تعداد چاه جذبی باتوجه به وصل نشدن سپتیک (سیستم تصفیه فاضلاب زیرزمینی) شناسایی شده است. وی ضمن تاکید بر اینکه خطر اصلی که بعد ازسیستم برق بازار را تهدید می‌کند، وجود چاه‌های جذبی است، افزود: باتوجه به مسئله یادشده نکته مثبت، متصل نبودن بازار بزرگ تهران به شبکه گاز است که به همین دلیل تاکنون اتفاقی رخ نداده است؛ وگرنه قطعا اتفاقی بسیار فاجعه‌بارتر از پلاسکو برای بازار ایجاد می‌شد.

■ ثبت جمعیت ۵ میلیون و ۷۰۰ هزار نفری در بازار

یعقوبی با اشاره به بی‌توجهی مسئولان نسبت به مشکلات بازار تهران گفت: ۶۰ هزار واحد صنفی در بازار تهران مستقر هستند که اگر در هر واحد حداقل ۵ نفر مشغول کار باشند چه جمعیتی را در بر می‌گیرد؟ این در حالی است که ثبت جمعیت در روزهای پایانی سال در بازار ۵ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر است. مدیریت بحران این جمعیت کجاست؟ درباره مشکلات و خطراتی که بازار را تهدید می‌کند از طریق جامعه انجمن‌های اسلامی اصناف و بازار مکاتباتی را با دستگاه‌های مربوطه انجام دادیم؛ در نتیجه این تکلیف از شانه ما برداشته شده و باقی آن با مسئولان است.

■ یک فرد مقصر نیست

یکی از ۳ منتخب بازار تهران در پاسخ به این سوال که چه نهادی مقصر این وضعیت است، اظهار کرد: وسعت و حجم زیاد افرادی که روزانه وارد بازار می‌شوند به‌حدی است که باید مشکلاتش در سطح حاکمیت حل شود؛ پس در این زمینه نمی‌توان یک سازمان یا فرد را مقصر دانست. وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت نیرو، شهرداری، مدیریت بحران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی باید با همکاری یکدیگر اقدام به حل مشکلات بازار بزرگ تهران که در صورت بروز حادثه خسارت‌های جبران‌ناپذیری را به همراه دارد، کنند.

بررسی بیشتری لازم است

علیرضا فخاری، استاندار تهران درباره وجود ۵۰۲ چاه جذبی در بازار بزرگ تهران به صمت گفت: موضوع چاه‌های جذبی موجود در بازار بزرگ تهران، موضوعی فنی است و نیاز به بررسی بیشتر دارد که به‌زودی در دستور کار قرار می‌گیرد. ما حتما این موضوع را با شهرداری تهران در میان می‌گذاریم. وی با اشاره به بازرسی‌هایی که توسط استانداری از بازار بزرگ تهران صورت می‌گیرد، اظهار کرد: معاونت اقتصادی استانداری در واقع رابط بین ما و بخش اقتصادی که بازاریان جزء اصلی آن هستند، است.

■ سهم اصناف در سبد اقتصادی

استاندار تهران با تاکید بر لزوم توجه به نقش و سهم اصناف در سبد اقتصادی کشور، بیان کرد: جریان صنوف به‌واسطه نوع اعتقاد، رفتار، انسجام و همبستگی راه را بر نفوذ دشمن می‌بندد و بزرگ‌ترین خدمت صنوف به مردم در این زمینه مشهود است. حضور بازار و اصناف به‌عنوان رکن اصلی اعتمادساز در حوزه سیاسی و اجتماعی کشور سابقه تاریخی دارد و اتکای بزرگان به بازار همواره نقطه قوتی در مسیر اعتلای کشور بوده و هست.

سخن پایانی

خطری بزرگ بازار قدیمی و تاریخی تهران را تهدید می‌کند، اما جالب است که هیچ‌یک از مسئولان مربوطه واکنشی نسبت به آن نشان نمی‌دهند. نکته مهم‌تر اظهار بی‌اطلاعی برخی آقایان از وجود این چاه‌های جذبی است.

یکی از پر رفت‌وآمدترین مکان‌های تهران تعداد زیادی بمب ساعتی در دل خود دارد و هر لحظه ممکن است زیر پای بازار تهران خالی شود و فاجعه‌ای بزرگ رخ دهد. در واقع دردی دیگر علاوه بر خطر آتش‌سوزی، فرسودگی و... روی درد بازار پیر تهران آمده است. ظاهرا برای آقایان همه حوادث بعد از وقوع مهم می‌شوند و اعتقادی به پیشگیری وجود ندارد. در حقیقت مسئولان ما بسیار بر این مثل پافشاری دارند که «چو فردا شود فکر فردا کنیم!»

دقیقا چه اقدامی باید صورت گیرد؟!

مهدی بابایی، رئیس کمیته ایمنی شورای اسلامی شهر تهران درباره چاه‌های جذبی بازار بزرگ تهران به صمت گفت: اطلاع دقیقی از این موضوع ندارم. دقیقا چه اقدامی باید صورت گیرد؟ تعداد ۵۰۲ چاه جذبی بسیار زیاد است، اما ما آماری از این مسئله نداریم.

وی با اشاره به وضعیت ساختمان‌های ناایمن گفت: در نتیجه جلسه مهمی که مدیرعامل سازمان آتش‌نشانی، معاون دادستان و ۱۷ نفر از شهرداران مناطق حضور داشتند، به ۶۲ ساختمان ناایمن اخطاریه ابلاغ شد. مالکان ساختمان‌ها تا پایان سال ۱۴۰۱ فرصت دارند نسبت به انعقاد قرارداد ایمن‌سازی ساختمان‌های خود اقدام و قرارداد مربوطه را به سازمان آتش‌نشانی ارائه کنند. اگر مالکان از این اخطار تخطی داشته باشند، سال آینده احکام مربوط به پلمب ساختمان و قطع انشعابات اجرا می‌شود.

■ شهرداری تا چه زمانی مهلت دارد؟

رئیس کمیته ایمنی شورای اسلامی شهر تهران انتشار اسامی ۱۲۹ ساختمان ناایمن را خواست شهروندان و رسانه‌ها دانست و گفت: ایمن‌سازی ساختمان‌ها به‌صورت عدد و رقم در شاخص‌های احکام برنامه چهارم توسعه شهرداری تهران آمده است؛ بنابراین تا پایان سال ۱۴۰۳ به شهرداری مهلت داده شد که این ۱۲۹ ساختمان ایمن‌سازی شود که این زمان به ۱۴۰۲ کاهش یافت.

اراده‌ای به‌دنبال حذف اتحادیه‌های صنفی است

عضو هیات رئیسه اتاق اصناف تهران با بیان اینکه هیچ رئیس اتحادیه‌ای امضای طلایی ندارد، گفت: اصناف به تکالیف خود براساس قانون تا آنجا که امکان دارد مقید و برای ضابطه‌مند شدن موضوعات قانونی پیش‌قدم هستند؛ اما آنجا که بحث حق مطرح است به ما بی‌توجهی می‌شود.

حمیدرضا رستگار با اشاره به لزوم ایجاد کارگروه مشترک اتاق اصناف در وزارت کشور، افزود: اصناف در حوزه مالیات و نحوه اعطای مجوزهای کسب‌وکار مشکل دارند؛ اصناف منتقد عملکرد دولت در برون‌سپاری کار مردم به مردم هستند و معتقدیم در این حوزه در حد شعار عمل شده است. اتحادیه‌ها و بازاریان کشور در مواقع حساس به مردم و کشور کمک می کنند و صدور مجوز کسب‌وکار جزو وظایف قانونی اتاق اصناف و اتحادیه‌هاست و اگر شخصی اشکالی بر این روند دارد باید سعی در برطرف کردن آنها کند، نه اینکه بخواهد از اساس این حق را از اصناف و اتحادیه‌ها سلب کند.

عضو هیات رئیسه اتاق اصناف تهران تاکید کرد: دولت به بهانه ایجاد دولت الکترونیک می‌خواهد بخش خصوصی را به حاشیه ببرد. نمی‌توان منکر نقش نظارتی و بازرسی اتحادیه‌ها در رسیدگی به تخلفات واحدهای متخلف شد و اتحادیه‌ها اختلافات بین فروشندگان و خریداران را در هیات حل اختلافات حل می کنند. متعجب هستیم که چرا برای تصویب چنین قانونی از اصناف دعوت نکردند و از ما به‌عنوان مطلع چیزی نپرسیدند. به‌نظر می‌رسد اراده‌ای ایجاد شده که می‌خواهد اتحادیه‌های صنفی را حذف کند و از بین ببرد.

رستگار ادامه داد: اگر بنا باشد جواز کسب از طریق سامانه‌های الکترونیکی صادر شود چه کسی می‌خواهد تضمین بدهد که این فرد صنفی مطابق با قانون رفتار خواهد کرد و چه نهادی بر عملکرد آن نظارت می کند؛ ما بر این موضوع بحث داریم. مطابق قانون اختیاراتی به اصناف محول شده که نمی‌خواهیم از آنها تخطی کنیم. کسانی که می‌خواهند به اصناف آسیب وارد کنند در واقع اقتصاد را نشانه رفته‌اند.

گپ‌وگفت

قیمت شیر خشک ۳ برابر می‌شود

کیمیا ملکی- در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، اعتباری ۶۹ هزار میلیارد تومانی به‌عنوان اعتبار مربوط به طرح دارویاری در نظر گرفته شده که سازمان غذا و دارو نسبت به اعتباری که برای بودجه طرح دارویاری پیش‌بینی شده، اعتراض دارد. اعتبار ۶۹ هزار میلیارد تومانی برای بودجه دارویاری در حالی مطرح شده که درخواست سازمان غذا و دارو برای اعتبار اجرای این طرح در سال آینده، ۱۰۵ هزار میلیارد تومان بوده است. متاسفانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، اعتبارات مربوط به یارانه واردات شیر خشک و مواد اولیه تولید این کالا، یارانه کاهش فرانشیز و داروهای صعب‌العلاج و طرح دارویاری به‌شدت کاهش پیدا کرده و حتی نسبت به اعتبارات امسال هم پایین‌تر بوده است؛ بنابراین ۳ ردیف اعتباری مربوط به سازمان غذا و دارو، در بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به بودجه ۱۴۰۱ با کاهش قابل توجهی مواجه بوده است. در این زمینه صمت به گپ‌وگفت با هانی تحویل‌زاده، رئیس انجمن تولیدکنندگان شیر خشک پرداخته است.

صمت از این پس در این ستون به بررسی مشکلات اصناف یا مردم می‌پردازد و درباره آن با اعضای اتحادیه مربوطه گفت‌وگوی کوتاهی خواهد داشت. همچنین صفحه بازار و اصناف صمت آماده دریافت نظرات فعالان صنفی و انعکاس مشکلات شهروندان است.

◉ نظر شما درباره بودجه ۱۴۰۲ و اعتبار اختصاص‌یافته به صنعت شیرخشک چیست؟

در بودجه ۱۴۰۲ اعتبار واردات مواد اولیه شیرخشک نسبت به بودجه ۱۴۰۱ کاهش داشته است. از طرفی گفته شده امکان جایگزینی ارز ترجیحی ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی به‌جای ارز نیمایی و ارز ۴ هزار و ۲۰۰ تومانی قدیم بسیار محتمل است. هرچند زمان این تغییر دقیق اعلام نشده است. تاکنون مواد اولیه تولید شیرخشک با ارز دولتی ۴ هزار و ۲۰۰ تومانی وارد می‌شد که قرار است از این پس با ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی وارد شود. با این شرایط باید تولیدکنندگان برای تامین مواد موردنیازشان ۶ برابر بیشتر هزینه کنند که این افزایش هزینه طبیعتا به حلقه پایانی یعنی مصرف‌کننده منتقل خواهد شد.

◉ برای واردات مواد اولیه موردنیاز تولید شیرخشک چه مقدار ارز لازم است؟

انجمن تولیدکنندگان شیر خشک نوزاد برای تولید ۷۰ میلیون قوطی شیرخشک، به حدود ۲۰۰ میلیون یورو ارز نیاز دارد. یعنی تنها انجمن ما ۴۸۶۰ میلیارد تومان سوبسید نیاز دارد تا قیمت‌ها تغییر نکند و ثابت بماند، وگرنه شاهد افزایش نرخ این کالا خواهیم بود، این درحالی است که به گفته سازمان غذا و دارو به‌زودی ارز واردات این کالا نیز اصلاح خواهد شد.

◉ با این وضعیت افزایش نرخ شیرخشک چگونه خواهد بود؟

با بودجه تنظیم‌شده برای سال ۱۴۰۲ تکلیف اصلا مشخص نیست، اما پیش‌بینی می‌شود با اوضاع موجود شاهد افزایش بی‌رویه قیمت‌ها باشیم و حداقل نرخ شیر خشک نوزاد ۳ برابر خواهد شد. در این صورت ممکن است شاهد تعطیلی واحدهای تولیدی شیر خشک باشیم. باوجود مسائل یادشده، دولت از فعالان این صنعت درخواست ثبات قیمت را دارد، اما باتوجه به اصلاح نرخ ارز واردات مواد اولیه تولید این کالا و بودجه‌ای که در نظر گرفته‌اند این اتفاق ممکن نیست و بی‌شک در تولید و فروش شیرخشک افزایش نرخ خواهیم داشت.

◉ اگر شیر خشک به طرح دارویار اضافه شود، مشکلی حل می‌شود؟

مدت‌هاست که داروخانه‌ها به‌دلیل بدحسابی سازمان بیمه برای پرداخت سهم دولت تمایلی به مشارکت در طرح دارویار ندارند. اگر شیرخشک نیز وارد طرح دارویار شود به‌علت مشکلاتی که در این طرح وجود دارد و بدهی بیمه به داروخانه‌ها، تمایل داروخانه‌داران برای اجرای آن کمتر خواهد شد که در نتیجه آن شاهد کمبود شیر خشک خواهیم بود.

◉ درخواست شما برای ساماندهی این بازار از مسیر حمایت از تولید چیست؟

ما از سازمان برنامه و بودجه می‌خواهیم هرچه سریع‌تر به این بخش ورود کند و نیازهای ما را جویا شود و پیگیری کند تا در سال آینده به مشکل بر نخوریم. اگر ارز ترجیحی واردات مواد اولیه شیرخشک به ارز نیمایی تبدیل شود، راهکار دارو قابل اعمال بر صنعت شیرخشک اطفال نیست و به راهکار دیگری نیاز است که از جمله این راهکارها، ارائه کارت‌های الکترونیکی و سهمیه است. دولت می‌تواند کارت الکترونیکی را مانند یارانه با تعداد مشخص برای والدین به این موضوع اختصاص دهد تا چرخه خرید مصرف‌کننده دچار مشکل نشود.

یادداشت

حل بحران فردا نیازمند تدبیر امروز

محمود زارعی
پژوهشگر اقتصاد

خشکسالی، تنش آبی، خشک شدن دریاچه‌ها، برکه‌ها، تالاب‌ها و رودخانه‌ها، کاهش ذخیره سدها و کاهش بارندگی؛ واژه‌ها و عبارت‌هایی هستند که تکرار آنها در اخبار روزانه حوادث کشور، تشدید شده است. گاهی در قالب بازنمایی وضعیت دریاچه ارومیه، گاهی بحران آب در همدان و زمانی در قالب خشک شدن زاینده‌رود؛ همه اینها سیگنال‌ها و پیش‌لرزه‌های ماجرایی است که خیلی با آن فاصله نداریم.

شرایط فعلی آبی ایران که از کوه‌های آذربایجان در منتهی‌الیه شمال‌غرب کشور تا دشت‌های سیستان در جنوب‌شرقی ایران را فراگرفته است؛ نه‌تنها شرایط فعلی تامین آب شرب، کشاورزی و صنعت را تحت‌تاثیر قرار داده، بلکه تمام ابعاد زیست آتی بشری از فرهنگ، اقتصاد، توزیع جمعیتی، موضوعات سیاسی و امنیتی آینده ایران را نیز تحت‌الشعاع قرار خواهد داد.

به‌صورت معمول در جغرافیای سرزمینی ایران، متوسط میزان بارش سالانه، یک‌سوم متوسط جهانی و یک‌دوم متوسط بارش در آسیا است، در کنار این بارش کمتر از متوسط جهانی، کاهش نزولات جوی به نسبت متوسط چندساله اخیر در کشور حاکی از برهم‌خوردن شدید شرایط اقلیمی است؛ موضوعی که اگرچه مختص ایران نیست، اما آسیب‌پذیری ایران از تغییرات اقلیمی نسبت به سایر کشورها بسیار شدیدتر است.

افزایش ۱.۱ درجه‌ای متوسط دمای کشور که منجر به کاهش حجم یخچال‌های طبیعی و ماندگاری کمتر برف در ارتفاعات شده، در کنار افزایش حجم بارش‌های پراکنده و کوتاه‌مدت، روند رواناب‌ها و رودخانه‌های کشور را تحت‌تاثیر قرار داده است.

از سوی دیگر، وابستگی ۵۵ درصدی تامین آب کشور به منابع آب زیرزمینی، موجب کسری ۱۴۳ میلیارد مترمکعبی سفره‌های زیرزمینی در طول چند دهه گذشته شده که پیامد آن، فرونشست زمین، آلودگی و شوری آب‌های زیرزمینی و این وابستگی ۵۵ درصد متوسط کشوری است، در بسیاری از استان‌ها این وابستگی به مرز اضطرار رسیده است، در حال حاضر خراسان‌رضوی، خراسان‌جنوبی، کرمان، فارس، یزد، هرمزگان، البرز و همدان حدود ۸۰ درصد از سبد تامین آب را از طریق سفره‌های زیرزمینی تهیه می‌کنند. برداشت بی‌رویه آب از منابع استراتژیک زیرزمینی موجب شده است تا ۲۷۷ دشت کشور در حالت بحران آبی و ۱۴۳ دشت در وضعیت فراتر از بحران یا به‌عبارتی، ممنوعه بحرانی جای بگیرند.

مصرف بی‌باکانه و انباشت چندساله مشکلات مدیریتی در حالی همچنان بر آتش بحران آب می‌دمد که این بحران می‌تواند مبدل به زایشگاه بحران‌های ریزودرشت برای کشور شود. ازدیاد مشکلات اقتصادی، افزایش اعتراضات، مهاجرت، رکود در صنایع و... بخشی از آتشی است که می‌تواند از دل بحران آب برخیزد. در همین یک سال اخیر، تجمعات صنفی کشاورزان در استان‌های مختلف به وضعیت آبی کشور، پروژه‌های انتقال آب و تخصیص نیافتن سهم حقابه از جمله پیامدهای بحران آب و تغییرات اقلیمی بوده است.

عدم‌توسعه متناسب با آمایش سرزمین، نبود هماهنگی بین‌بخشی، خرد بودن اراضی کشور، بی‌توجهی نسبت به برخورد با متخلفان و اتکا به سیاست مدیریت عرضه به‌جای مدیریت تقاضا، بخشی از انباشت مشکلات مدیریتی است که در طول زمان موجب تعمیق مشکلات آبی کشور شده است. از سوی دیگر، سوگیری شناختی مردم نسبت به فراوانی و در دسترس بودن آب، تک‌بعدی‌نگری نسبت به بحران آب و عدم‌دخیل‌سازی تغییرات اقلیمی در محاسبات ذهنی خود منجر به مصرف بی‌باکانه آب در کشور شده است.

آنچه رخ داده، حاصل سال‌ها انباشت مشکلات مدیریتی و فرهنگی و حل بحران فردا نیازمند تدبیر امروز است. رسیدن وضعیت آبی کشور به نقطه تعادل، نیازمند کاهش ۱۱میلیارد مترمکعبی مصرف آب سالانه در کشور است. اجرای کامل الگوی کشت محصولات کشاورزی که منجر به کاهش ۱۷ درصدی مصرف آب در بخش کشاورزی خواهد شد، فرهنگ‌سازی آب مبنا، استفاده از فناوری فضایی برای پایش مستمر وضعیت آبی کشور، اصلاح حکمرانی آبی و تمرکز بر مدیریت تقاضا به‌جای افزایش عرضه و توجه به توسعه پایدار بدون اتکا به منابع آبی همگی بخش از اقداماتی است که تمامی افرادی که در چارچوب جغرافیایی ایران زیست می‌کنند، از مسئولان گرفته تا مردم، باید به‌دنبال اجرای آن باشند تا بتوانند نفس آتشین اژدهای سرکش بحران آب را از سر نسل‌های آتی این سرزمین بزدایند.

دستور رئیس‌جمهوری برای تخفیف ۷۰ درصدی در قبوض جدید گاز

مسلم رحمانی، مدیر امور گازرسانی شرکت ملی گاز ایران در گفت‌وگو با فارس بااشاره به تصمیم جدید دولت در صدور قبوض گاز جدید عنوان کرد: طبق مصوبه جدید هیات‌دولت که در ۱۶آذر امسال به‌تصویب رسید، تعرفه گاز ۳ پله اول مصرف گاز خانگی بدون تغییر باقی ماند و هیچ افزایشی نیافت. وی ادامه داد: تعرفه گاز پله ۴ تا ۶ به‌میزان ۳۰ درصد و تعرفه گاز پله ۷ تا ۱۰ به‌میزان ۵۰ درصد نسبت به تعرفه قبلی افزایش یافت، همچنین برای پله‌های ۱۱ و ۱۲ نیز تعرفه ۵۰۰۰ و ۶۰۰۰ تومان در نظر گرفته شد. رحمانی گفت: طبق تعرفه جدید، قبوض جدید گاز نیز صادر شد که برمبنای آن، قبض گاز ۶۰ درصد از مردم هیچ تغییری نکرد و قبض گاز حدود ۹۰ درصد مردم کمتر از ۱۰۲ هزار تومان اعلام شد و فقط مشترکان ۲ پله آخر که حدود ۱.۶ درصد از مردم را شامل می‌شوند، قبوض بالایی به‌دلیل مصارف غیرمتعارف دریافت کردند. مدیر امور گازرسانی شرکت ملی گاز ایران گفت: باتوجه به ارقام چندمیلیونی در برخی قبوض گاز، رئیس‌جمهوری دستور داد که ۷۰ درصد از افزایش قبوض گاز از بازه زمانی ۱۶ آذر تا ۱۵ اسفند امسال به مردم بخشیده و تخفیف داده شود. وی توضیح داد: یعنی روال تخفیف بدین‌صورت است که یک‌بار قبض گاز با تعرفه قدیم و یک‌بار به تعرفه جدید محاسبه می‌شود و در صورت افزایش قبض، ۷۰ درصد از آن به مشترکان بخشیده می‌شود؛ برای مثال حدود ۶۰ درصد مردم که قبض گازشان هیچ تغییری نکرده،به‌طبع تخفیفی نیز دریافت نخواهند کرد، اما مابقی مشترکان از این تخفیف بهره‌مند خواهند شد.

زنگ هشدار خشکسالی به‌صدا درآمد

تیغ بحران کم‌آبی برنده‌تر شد

محمد انوشه‌ئی
editor@smtnews.ir

امسال میزان آب موجود در سدهای کشور نسبت به سال قبل ۱.۲۳ میلیارد مترمکعب کاهش یافته، در استان تهران ۵ سد مهم شامل لار، ماملو، طالقان، کرج و لتیان ۲۴۱ میلیون مترمکعب آب دارد که ۲۵ درصد کاهش داشته است، در این راستا صرفه‌جویی در مصرف آب بسیار جدی است. باوجود فعالیت سامانه‌های بارشی پرقدرت فصل زمستان، همچنان کسری قابل‌توجه بارندگی در فصل پاییز جبران نشده است و سدهای کشور وضعیت مطلوبی نسبت به سال گذشته ندارند.

بر این اساس، در کل کشور از ابتدای مهر ۱۴۰۱ تا ۸ بهمن امسال، ۷.۳۹ میلیارد مترمکعب آب وارد سدهای کشور شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۲۰ درصد کاهش داشته است. از سوی دیگر، مدیریت منابع آبی متناسب با شرایط اقلیمی سبب شده تا خروجی سدهای کشور مدیریت شده و ۱۲ درصد کمتر از سال گذشته رهاسازی آب در دستور کار قرار گیرد.

مدیریت منابع آب سطحی سبب شده تا ضریب ۲۰ درصدی کاهش ورودی آب به مخازن، تنها به کسری ۶ درصدی منابع آبی کشور ختم شود و میزان آب موجود در سدهای کشور نسبت به سال گذشته ۱.۲۳ میلیارد مترمکعب کاهش پیدا کند. صمت در این گزارش بحران کم‌آبی در کشور را بررسی کرده است.

عکس: صمت

کشور ما از دیرباز با مشکل کم‌آبی دست‌وپنجه نرم می‌کند و این موضوع تازگی ندارد، اما در چند سال اخیر عوامل متعددی در تشدید بحران آبی در کشور دخیل بوده که افزایش سرانه آب یکی از آنها است

کمبود آب از مشکلات اساسی ایران

بحران کمبود آب کمابیش به طرق مختلف سراسر کشور را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد و تعداد زیادی از استان‌های کشور زیر تیغ تهدید کم‌آبی هستند. جدیت این معضل به‌قدری است که در بخش‌هایی از کشور شاهد جابه‌جایی و مهاجرت ساکنان از مناطق خشک و کم‌آب به مناطق پرآب و پربارش هستیم.

کمبود آب یکی از مشکلات اساسی در کشور ما است که طی چند دهه اخیر به بحرانی تبدیل شده که از طرفی، خطر خشکسالی را با خود به‌همراه دارد و از طرف دیگر، نه‌تنها تهدیدی در زمینه کاهش میزان آب شرب به‌شمار می‌آید، بلکه بسیاری از فعالیت‌های وابسته به آب از جمله کشاورزی را تحت‌تاثیر خود قرار می‌دهد، همان‌طور که چندی پیش، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست، درباره وضعیت آبی کشور هشدار داد که چراغ‌های قرمز وضعیت تامین آب کشور روشن شده است.

اگرچه کمبود آب به‌اندازه کافی معضل بزرگی است، اما باید توجه داشت که اقداماتی همچون بهره‌برداری‌های بی‌رویه و مداوم از آب‌های زیرزمینی که در راستای جبران کمبود منابع آبی انجام می‌گیرند، از دیگر عواملی است که این بحران را تشدید می‌کند. ریزش‌های جوی کشور نسبت به دوره مشابه سال آبی گذشته، ۲۲ درصد کاهش دارد. با مجموع این بارش‌ها، ۴۰ درصد از مخازن سدهای کشور پر شد که نشان از ادامه بحران آب در ایران می‌دهد.

زنگ هشدار خشکسالی و بی‌آبی از همان ابتدای امسال به‌صدا درآمد. اگرچه برخی به بارش‌های سیل‌آسای تابستان امیدوار بودند، اما جز ویرانی نتیجه‌ای نداشت. بعد از آن، امیدها به بارش‌های پاییز و زمستان بود، اما مخازن سدهای کشور پر نشد، همچنین بررسی‌ها هم نشان از کاهش ۲۵ تا ۷۵ درصدی مخازن سدهای کشور دارد.

هدررفت منابع آبی کنترل شود

علی‌اکبر رجایی، کارشناس محیط‌زیست در رابطه با بحران کم‌آبی در کشور به صمت گفت: متوسط بارندگی در ایران یک‌سوم متوسط بارندگی جهانی است، اما سرانه مصرف آب در ایران نیز وضعیت مناسبی ندارد. براساس گزارش‌ها، سرانه مصرف آب در کشور ۲۵۰ لیتر نفر در روز است، این در حالی است که سرانه مصرف آب در جهان ۱۵۰ لیتر نفر در روز است.

کشور ما از دیرباز با مشکل کم‌آبی دست‌وپنجه نرم کرده است و این موضوع تازگی ندارد، اما در چند سال اخیر عوامل متعددی در تشدید بحران آبی در کشور دخیل و افزایش سرانه آب یکی از آنها است. فرهنگ‌سازی غلط در کنار رشد بی‌رویه جمعیت سبب شده تا مصرف آب در بخش‌های مختلف از حد استاندارد خارج و چند برابر کشورهای دیگر شود.

از سوی دیگر، فرسودگی سیستم آبرسانی شهری از دیگر عواملی است که باعث هدررفت منابع آبی در کشور شده است. همه ما در طول زندگی خود بارها شاهد فوران آب از لوله‌ها و مخازن آبی در شهرها بوده‌ایم که باعث هدر رفتن آب شیرین شده و خسارت‌های زیادی را به‌بار آورده است.

رجایی افزود: علاوه بر این، وقوع خشکسالی‌های نسبتا طولانی‌مدت در کشور و همچنین افزایش گرمای کره زمین که نه‌تنها ایران بلکه بسیاری از کشورهای جهان را تحت‌تاثیر خود قرار داده، بحران کم‌آبی را تشدید کرده است.

ایران کشوری است که بخش قابل‌توجهی از مناطق آن پیش‌تر در تنش آبی قرار داشت و امروز طبیعی است که در شرایط فعلی دامنه این تنش گسترش پیدا کند.

وی تصریح کرد: تغییرات جوی و آب‌وهوایی در سال‌های اخیر میزان بارش برف و باران را به‌شدت کم کرده و کشور را به مرز خشکسالی کشانده است.

خشکسالی به‌طورکلی با کاهش بارش باران شروع می‌شود که افزایش تبخیر آب و استفاده بیش‌ازحد از منابع آبی نیز آن را تشدید می‌کند.

▣ ضعف مدیریت در مواجهه با بحران کم‌آبی

رجایی عنوان کرد: متاسفانه در کشور ما مدیریت انرژی و منابع آبی نتوانسته با بحران‌های موجود مقابله کند؛ اتفاقی که در کشورهای همسایه با آن بهتر برخورد شده و روند مناسب‌تری در مقایسه با ما داشته است.

در حال حاضر کشوری مثل عربستان از شیرین‌کننده‌های فوق‌پیشرفته برای شیرین‌سازی آب دریاها استفاده می‌کند، اما ما با استفاده از آب شرب برای مصرف بخش کشاورزی و صنعتی، این سرمایه ملی را هدر می‌دهیم.

اگرچه ایران از اواخر دهه ۷۰ وارد تنش آب شده، اما مدیریت منابع آب چندان به نتایج خوبی نرسیده است. قطعی زنجیره‌ای آب در ایران می‌تواند نشانه روشنی از این موضوع باشد. سدسازی بی‌رویه از یک‌سو و انتقال آب و فعالیت‌های صنایع از سوی دیگر، مدیریت منابع آب در ایران را زیرسوال می‌برد.

وی خاطرنشان کرد: آثار خشکسالی و نبود مدیریت مناسب در ایران تنها به قطعی آب محدود نمی‌شود. سلسله‌ای از بحران‌ها به‌دنبال بحران آب در کشور رخ می‌دهد. فرونشست زمین، گسترش بیابان‌ها، تشدید آتش‌سوزی‌ها، مهاجرت و... تنها بخشی از آثار این بحران است.

رجایی در پایان گفت: اکنون موضوع فرسایش خاک، آلودگی آب‌وهوا، نابودی جنگل‌ها و... کشور را در مسیر یک فاجعه زیست‌محیطی قرار داده که تمامی این چالش‌ها از سیاست‌های غلط و مدیریت‌های اشتباه سرچشمه می‌گیرد.

اگر این وضعیت تداوم پیدا کند و برای حل آن چاره‌جویی نشود، در آینده نه‌چندان دور تمامی منابع کشور نابود می‌شود و دیگر فرصتی برای جبران نمی‌ماند.

> بحران کم‌آبی در بسیاری از کشورهای جهان به‌دلیل افزایش گرمای کره زمین، خشکسالی‌های طولانی‌مدت را رقم زده است و این موضوع تنها به کشور ما اختصاص ندارد

منابع آب کشور به‌خوبی مدیریت نمی‌شود

حسین آخانی، فعال محیط‌زیست به صمت گفت: مدیریت نادرست منابع آبی و تغییر ساختار اجتماعی و اقتصادی از عواملی هستند که در چند سال اخیر بر افزایش مصرف آب در کشور دامن زده است، همچنین افزایش جمعیت و اصرار بر خودکفایی در تولید محصولات کشاورزی، به بحران آب دامن زده، چرا که بر نیاز کشور به آب افزوده است.

در حال حاضر بحران کم‌آبی در بسیاری از کشورهای جهان به‌دلیل افزایش گرمای کره زمین، خشکسالی‌های طولانی‌مدت را رقم زده است و این موضوع تنها به کشور ما اختصاص ندارد؛ اما از این حیث که کشور ما از گذشته در تنش آبی قرار داشته، این موضوع باید ریشه ای مدیریت شود. وی در ادامه خاطرنشان کرد: اما برطبق پیش‌بینی‌هایی که از وضعیت آبی کشور ما انجام گرفته، نباید این حجم از خشکسالی پدید می‌آمد. بخش اندکی از این بحران مربوط به تغییر اقلیم در کشور است، اما بخش عمده آن به نحوه بهره‌برداری از منابع آبی و به‌ویژه دخالت در روند طبیعی کشور بستگی دارد که سدسازی‌های بی‌رویه و عدم‌مدیریت پروژه‌های انتقال آب از این دسته از دخالت‌ها هستند.

▣ سازگاری با کم‌آبی فرهنگ‌سازی شود

آخانی بیان کرد: اینکه کشور ما در یک منطقه خشک و کم‌آب قرار دارد، یک واقعیت است. رسانه‌ها می‌توانند کمک کنند که چنین باوری به‌صورت فرهنگ در جامعه جا بیفتد. وقتی چنین باوری در ذهن مردم باشد، مصرف، کنترل و مدیریت می‌شود، همچنین ورودی‌های آب کشور به‌صورت سالانه در حال کم شدن است و بارش‌ها بسیار کم شده و در همه جای دنیا چنین مشکلات مشابهی وجود دارد.

جلالی در پایان صحبت‌هایش تاکید کرد: سیاست‌گذاری‌ها درباره منابع آبی کشور باتوجه به حساسیتی که در حوزه آب وجود دارد، باید خیلی قوی‌تر باشد و باید برای هر قطره آب برنامه داشته باشیم. باید به‌صورتی مصرف آب مدیریت شود که دچار بحران نشویم. در این زمینه می‌توانیم خیلی فعال‌تر عمل کنیم و امید است دولت سیزدهم با برنامه‌هایی که در این زمینه دارد، بتواند بسیار موفق عمل کند.

سخن پایانی

در حال حاضر کمبود آب، کل قاره‌های جهان را شامل می‌شود. استفاده از آب در قرن اخیر در جهان به‌دلیل افزایش بیش از دوبرابری جمعیت در حال افزایش است و باتوجه به شرایط اقلیمی و کاهش بارندگی‌ها و کاهش دسترسی به منابع آب شیرین، کل کشورهای جهان با معضل کم‌آبی روبه‌رو هستند.

بحران کم‌آبی در کشورهایی با جمعیت بالا و شرایط آب‌وهوایی خشک جدی‌تر بوده و این امر ممکن است در آینده سبب مهاجرت اجباری میلیون‌ها نفر شود. در کشورهای پیشرفته با مدیریت صحیح منابع آبی و وضع قوانین و مقررات و ارائه راهکارهای مدیریتی، گام‌های موثری دراین‌باره برداشته‌اند.

یکی از چالش‌های مهم زیست‌محیطی در خاورمیانه و کشور ایران بحران کم‌آبی است. باتوجه به کمبود منابع آبی و کاهش بارندگی‌ها و شرایط آب‌وهوایی کشور ایران و عدم‌مدیریت صحیح در حوزه آب، امروزه شاهد مشکلات عدیده‌ای در این حوزه هستیم.

بعد از عامل جمعیت، آب دومین چالش جدی بشر است. امروزه کل جهان با مشکل کمبود آب مواجهند و کشورهایی مثل ایران به‌دلیل شرایط اقلیمی با سرعت بیشتری به‌سوی کم‌آبی پیش می‌رود. در ایران ریزش‌های جوی منبع اصلی تامین منابع آبی است که این میزان بیش از ۱۴۳ میلیارد مترمکعب است. از این میزان، حدود ۷۱ درصد به‌صورت تبخیر از دسترس خارج شده است و تنها بخش کوچکی از آن معادل ۸۸.۵ میلیارد مترمکعب آن برای مصارف کشاورزی، صنعت و شرب استفاده می‌شود.

منابع آبی در ایران محدود و بارندگی کمابیش یک‌سوم تا یک‌چهارم متوسط بارندگی در جهان است و وجود خشکسالی‌های مکرر در کشور و عدم‌استفاده صحیح از منابع آبی در بخش‌های کشاورزی و صنعت از دلایل ایجاد بحران کم‌آبی است.

عکس: صمت

لرزه‌های ریز و درشت به جان صنعت فولاد

کتایون ملکی: **صنعت فولاد پس از بحران‌هایی که در بحث تامین مواد اولیه، برق، گاز و... دارد، حالا با چالش بخشنامه‌های بانک مرکزی مواجه است که می‌تواند خطری برای حجم صادرات کشور باشد. براساس این بخشنامه که توسط بانک مرکزی به صرافی‌ها ابلاغ شده، شرایط خرید و فروش ارز صادراتی تغییر کرده است و دیگر صرافی‌ها امکان خرید ارز صادرکنندگان را ندارند، همچنین سقف وضعیت باز ارزی اسکناس (خرید اسکناس ـ فروش اسکناس) صرافی‌ها در هر روز معادل ۳۰هزار یورو یا معادل آن به سایر ارزها تعیین شده است. طبق این بخشنامه، برگشت ارز حاصل از صادرات به‌صورت اسکناس در مبادی ورودی کشور و با تحویل اسکناس به شعب یا باجه‌های بانک ملی ایران بوده و خرید اسکناس از صادرکنندگان برای صرافی‌ها و ثبت در سامانه نظارت ارز (سنا) به‌منظور رفع تعهد صادرکنندگان مجاز نخواهد بود.**

در سال‌های اخیر، افزایش سهم فولادی‌ها در صادرات غیرنفتی کشور باعث شد تا طرح‌های توسعه‌ای بیشتری در دستور کار این بخش قرار بگیرد. این در حالی بود که آمارهای سالانه نشان می‌داد حجم صادرات رو به افزایش است. به‌عنوان‌مثال، در سال ۹۹، مجموع صادرات واحدهای بزرگ فولادساز کشور در ۵ماهه به رقم یک میلیون و ۷۸۶ هزار و ۶۱۱ تن رسید که از این رقم بیش از ۲۸ درصد آن، سهم تولید در مرداد بود. برپایه آمار، عملکرد مجموعه‌های بزرگ فولادی گویای آن است که در ماه مرداد، ۵۰۷ هزار و ۳۲۰ تن صادرات فولاد انجام گرفته بود. این اتفاق هم کشور را در تامین ارز موردنیاز کمک می‌کرد و هم از سوی دیگر، باعث می‌شد توان رقابت فولادی‌ها در بازارهای صادراتی هم افزایش پیدا کند و تولیدکنندگان حضور مداومی در بازار داشته باشند.

کاهش حجم صادرات فولاد

در این بین مشکلاتی باعث شده تا رفته‌رفته حجم صادرات کشور در صنعت فولاد کاهش پیدا کند. یکی از موضوعاتی که بارها درباره آن صحبت شده، بحث تامین مواد اولیه است. کمبود در این بخش می‌تواند تولید فولادی‌ها را تحت‌تاثیر قرار دهد، البته ورود فولادی‌ها به بخش معدن و سرمایه‌گذاری در این بخش توانسته تا حدودی این مشکل را به‌صورت موقت حل کند اما در بلندمدت، فولاد نیازمند بهره‌برداری بیشتر از سنگ‌آهن است. در غیر این صورت، باید به‌سراغ گزینه واردات برود تا بتواند نیاز خود را تامین کند. البته ناگفته نماند که واردات سنگ‌آهن علاوه بر آنکه نرخ تمام‌شده فولادی‌ها را افزایش می‌دهد، نیازمند تامین زیرساخت‌های بندری، حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای است که در این بخش هم متاسفانه عملکرد قابل‌قبولی دیده نمی‌شود، در نتیجه نمی‌توان چندان امیدوار بود که این سناریو می‌تواند در حل این مشکل کارساز باشد. پس از بحران مواد اولیه، مسئله تامین گاز و برق هم، خود از مهم‌ترین موضوعاتی است که در چند سال اخیر گریبانگیر صنعت فولاد شده و توانسته بر میزان تولید، صادرات و به‌دنبال آن سوددهی مجموعه‌ها اثرگذار باشد.

فولادی‌ها پای کار آمدند

در بحث تامین برق نیز فولادی‌ها برای احداث نیروگاه پای کار آمدند تا بتوانند نیاز خود را تامین کنند. ساخت نیروگاه و سرمایه‌گذاری در طرح‌های در دستور کار هرچند توانسته این مشکل را برطرف کند، اما همچنان امسال قطعی برق از اواخر اردیبهشت صنعت فولاد را با مشکل همراه کرده، اما این موضوع در بحث گاز متفاوت است و انتظار نمی‌رود بخش خصوصی وارد سرمایه‌گذاری در این بخش شود. شاید همین موضوع باعث شده تا فولادی‌ها از کمبود گاز، آسیب بیشتری ببینند. گاز یکی از اصلی‌ترین ورودی‌ها به واحدهای آهن‌اسفنجی است و این در حالی است که کمبود در این حلقه می‌تواند در ادامه، تولید شمش فولاد و دیگر محصولات فولادی را تحت‌تاثیر قرار دهد. در کنار تمامی این موارد، حالا بخشنامه‌ها و تصمیمات بانک مرکزی نیز مزید بر علت شده تا بتواند بر حجم صادرات اثرگذار باشد و سهم فولاد در صادرات غیرنفتی را کاهش دهد. در گام نخست، با الزام عرضه ۱۰۰ درصدی ارز صادرکنندگان فولاد در سامانه نیما بود که می‌تواند علاوه بر کاهش سوددهی، انگیزه صادرکنندگان را هم کاهش دهد. در شرایطی که نرخ ارز افسارگسیخته افزایش یافته و بخش عمده هزینه‌های تولید با نرخ ارز آزاد محاسبه می‌شود، عرضه در سامانه نیما با اختلاف حدود ۳۰ درصدی با ارز آزاد می‌تواند بر سوددهی مجموعه‌های فولادی اثرگذار باشد و سهامداران آنها را نسبت به روزهای پیش‌رو نگران کند.

این در حالی است که بارها فعالان حوزه صنعت نسبت به تغییرات قوانین و مقررات هشدار داده‌اند و این موضوع می‌تواند برای هر بخشی مخرب باشد.

کاهش انگیزه صادرکنندگان

اما حالا بانک مرکزی تصمیم دیگری گرفته است. براساس این بخشنامه که توسط بانک مرکزی به صرافی‌ها ابلاغ شده، شرایط خریدوفروش ارز صادراتی تغییر کرده است و دیگر صرافی‌ها امکان خرید ارز صادرکنندگان را ندارند، همچنین سقف وضعیت باز ارزی اسکناس (خرید اسکناس ـ فروش اسکناس) صرافی‌ها در هر روز معادل ۳۰ هزار یورو یا معادل آن به سایر ارزها تعیین شده است. طبق این بخشنامه، برگشت ارز حاصل از صادرات به‌صورت اسکناس در مبادی ورودی کشور و با تحویل اسکناس به شعب یا باجه‌های بانک ملی ایران بوده و خرید اسکناس از صادرکنندگان برای صرافی‌ها و ثبت در سامانه نظارت ارز (سنا) به‌منظور رفع تعهد صادرکنندگان مجاز نخواهد بود. این اتفاق می‌تواند گام دومی برای کاهش انگیزه صادرکنندگان و کاهش سهم صنعت فولاد در صادرات غیرنفتی باشد. رضا شهرستانی، فعال صنعت فولاد در گفت‌وگو با صمت با اشاره به تصمیم اخیر بانک مرکزی، بیان کرد: پیش‌تر صادرکنندگان و خریداران با هم در ارتباط بودند و درباره اختلاف قیمتی به‌توافق می‌رسند، اما امروز با این تصمیمات نمی‌توان درباره مابه‌التفاوت، توافق داشت، زیرا مستقیم به‌دست دولت می‌رسد و فروشنده نمی‌داند خریدار چه کسی است؟ این موضوع توجیه‌پذیری صادرات را کاهش می‌دهد. وی در ادامه افزود: این موضوع در کنار کمبودهایی که در بحث برق و گاز وجود دارد، صادرات را کاهش می‌دهد. باتوجه به کمبود برق حدود ۲ میلیون تن و در پی کمبود گاز حدود ۲ میلیون تن دیگر در تولید کسر می‌شود.

در واقع، اگر این زیرساخت‌ها تامین می‌شد، امروز می‌توانستیم ۴ میلیون بیشتر تولید داشته باشیم و متقابل، حجم صادرات را افزایش دهیم، اما نبود زیرساخت‌های یادشده تولید و صادرات را با مشکل همراه می‌کند. این در حالی است که کاهش صادرات مستقیم رقابت‌پذیری ایران را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد. امروز عراق نخستین مقصد صادراتی فولاد ایران است، در حالی که ترکیه نقش پررنگ‌تری را در این بازار دارد و این می‌تواند با شرایط بحرانی گاز و برق برای فولاد ایران زنگ خطری در راستای واگذاری این سهم به ترکیه باشد. شهرستانی در این زمینه نیز تصریح کرد: در کردستان عراق صادرات بیشتری داشتیم که به‌دلیل محدودیت‌های انتقال ارزی این فعالیت می‌تواند سخت‌تر شود و سهم ما در بازار عراق را کاهش دهد.

سخن پایانی

بدون شک صنعت فولاد با سرمایه‌گذاری‌های انجام گرفته و اقدامات جدی در بحث بومی‌سازی، تلاش می‌کند تا نرخ تمام‌شده خود را کاهش و در مقابل بتواند میزان صادرات را افزایش دهد.

ورود ارز از این مسیر می‌تواند نیاز ارزی پروژه‌های توسعه‌ای را تامین کند، اما ورود ۱۰۰ درصدی آن به سامانه نیما آن هم با تاکیدی که بانک مرکزی بر ثابت نرخ ارز دارد، می‌تواند شرایط فعالیت برای فولادی‌ها را سخت کند، در حالی که صنعت فولاد نه‌تنها در بحث تولید و صادرات غیرنفتی نقش مهمی دارد، بلکه با توسعه‌های انجام گرفته توانسته سهم اشتغالزایی در این بخش را افزایش دهد و با اجرای برنامه‌هایی در حوزه مسئولیت‌های اجتماعی، توانسته منجر به توسعه اجتماعی و فرهنگی شود، در نتیجه نمی‌توان به‌راحتی و با تصمیمات پی در پی سودآوری صنعتی همچون فولاد را نشانه گرفت و به‌نوعی ارزآوری آن را تهدید کرد. امروز قوانین و مقررات باید مشوق صادرات به‌ویژه صادرات غیرنفتی باشند. برخی واحدها به‌عنوان صادرکننده نمونه معرفی می‌شوند، به‌همین دلیل باید شرایط را برای ادامه حضور آنها در این بخش فراهم کرد.

نوبت اول
شناسه ۱۴۴۶۵۶۰

فراخوان ارزیابی کیفی مناقصه‌گران به شماره ۱۴۰۱/۸۱

شرکت سهامی برق منطقه‌ای کرمان

شرکت سهامی برق منطقه‌ای کرمان (به‌عنوان دستگاه مناقصه گزار) درنظر دارد ارزیابی کیفی جهت اجرای عملیات ساختمانی پست‌های فوق توزیع ۱۳۲/۲۰ کیلوولت خواجوی کرمانی(کرمان ٤)، کرمان ۵، شهرک صنعتی حیرفت، باستانی پاریزی(شهرک صنعتی سیرجان)، جوزم، رابر، ساردوئیه، میانچیل و پست انتقال ۲۳۰/۲۰ کیلوولت هامون به شماره ثبت ۲۰۰۱۰۰۱٤۰٦۰۰۰۰۵۶ را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت برگزار نماید. کلیه مراحل برگزاری ارزیابی کیفی از دریافت اسناد و تحویل اسناد استعلام ارزیابی کیفی تا تهیه لیست پیشنهاددهندگان دارای صلاحیت از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد و لازم است پیشنهاددهندگان در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در فراخوان محقق سازند. لذا از کلیه شرکت‌های واجد شرایط مرتبط با موضوع فوق‌الذکر که مایل به شرکت در ارزیابی کیفی هستند به شرح ذیل دعوت می‌گردد.

۱- **تاریخ انتشار فراخوان در سامانه:** ساعت ۱۲ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۲

۲- **آخرین مهلت دریافت مدارک استعلام ارزیابی کیفی از سامانه:** ساعت ۱۹ روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۸

۳- آخرین مهلت بارگذاری اسناد به همراه اسناد و مدارک درخواستی حداکثر تا ساعت ۸ صبح روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۰۳

٤- بابت دریافت اسناد ارزیابی وجهی اخذ نخواهد شد.

۵- سایر شرایط و اطلاعات مربوط به فراخوان در اسناد استعلام ارزیابی کیفی موجود می‌باشد.

- به مدارک و اسناد فاقد امضاء، مخدوش و غیرمستند ترتیب اثر داده نخواهد شد و پس از بررسی اسناد و مدارک بارگذاری شده در چارچوب ضوابط و مقررات از شرکت‌های واجد شرایط برای دریافت اسناد مناقصات دعوت بعمل می‌آید. بدیهی است بارگذاری مدارک هیچگونه حقی را برای متقاضیان جهت شرکت در مناقصه ایجاد نخواهد کرد.

- دارا بودن گواهینامه صلاحیت پیمانکاری معتبر با پایه حداقل ٤ در رشته ابنیه و ساختمان از سازمان برنامه و بودجه کشور و همچنین گواهی ایمنی معتبر از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی جهت شرکت در ارزیابی کیفی الزامیست.

- سایر اطلاعات و جزئیات مربوطه در اسناد ارزیابی مندرج است.

ضمناً این آگهی در سایت اینترنتی به آدرس‌های http://iets.mporg.ir . www.krec.co.ir و WWW.Tavanir.org.ir در دسترس می‌باشد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۱۱/۱۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۱۱/۱۲

روابط عمومی شرکت سهامی برق منطقه‌ای کرمان

نوبت اول
م الف ۲۶۳

آگهی موضوع ماده ۳ قانون و ماده ۱۳ آئین‌نامه تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی

قوه قضائیه
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
اداره کل ثبت اسناد و املاک استان بوشهر

برابر رای شماره ذیل هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی شمانکاره تصرفات مالکانه و بلامعارض متقاضی ذیل محرز گردیده است. لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می‌شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می‌توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به مدت دو ماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید، ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض، دادخواست خود را به مرجع قضایی تقدیم نمایند.

بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد.

۱- رای شماره ۱۴۰۱۶۰۲۲۴۰۰۸۰۰۰۷۰۵ تصرفات مالکانه و بلامعارض متقاضی آقای حسن بلالی‌نیا فرزند حیدر به شماره شناسنامه ۱۱ صادره از دشتستان به شماره ملی ۶۱۰۹۸۷۹۲۳۹ نسبت به دو دانگ مشاع از ششدانگ یک قطعه زمین مزروعی به مساحت ۳۷۱۲٤/۸۳ متر مربع پلاک ۷۲۹ فرعی از ۷۲۳۲ اصلی مفروز و مجزی شده از پلاک ۷۲۳۲/۲۲۵ اصلی واقع در بخش سه شبانکاره قریه بویری خریداری از مالک رسمی محرز گردیده است.

۲- رای شماره ۱۴۰۱۶۰۲۲۴۰۰۸۰۰۰۷۰۶ تصرفات مالکانه و بلامعارض متقاضی آقای مهدی بلالی‌نیا فرزند حیدر به شماره شناسنامه ۱۲۸ صادره از دشتستان به شماره ملی ۶۱۰۹۹٤۱۵۸۱ نسبت به دو دانگ مشاع از ششدانگ یک قطعه زمین مزروعی به مساحت ۳۷۱۲٤/۸۳ متر مربع پلاک ۷۲۹ فرعی از ۷۲۳۲ اصلی مفروز و مجزی شده از پلاک ۷۲۳۲/۲۲۵ اصلی واقع در بخش سه شبانکاره قریه بویری خریداری از مالک رسمی محرز گردیده است.

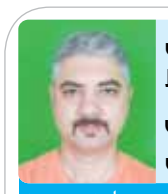
۳- رای شماره ۱۴۰۱۶۰۲۲۴۰۰۸۰۰۰۷۰۵ تصرفات مالکانه و بلامعارض متقاضی آقای هادی بلالی‌نیا فرزند حیدر به شماره شناسنامه ۳٤ صادره از دشتستان به شماره ملی ۶۱۰۹۹۳۶۷۳۱ نسبت به دو دانگ مشاع از ششدانگ یک قطعه زمین مزروعی به مساحت ۳۷۱۲٤/۸۳ متر مربع پلاک ۷۲۹ فرعی از ۷۲۳۲ اصلی مفروز و مجزی شده از پلاک ۷۲۳۲/۲۲۵ اصلی واقع در بخش سه شبانکاره قریه بویری خریداری از مالک رسمی محرز گردیده است.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۱۱/۱۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۱۱/۲۶

الهمراد رزمجو، رئیس اداره ثبت اسناد و املاک واحد شبانکاره

یادداشت

سیاست‌گذاری غلط علت اصلی سقوط بورس

امید پورمحمود
کارشناس بازار سرمایه

آغاز فروش خودرو در بورس کالا در ماه‌های اخیر اقدام مثبتی بوده که به رشد سهام خودروسازان در بازار منتهی شده است. از آنجا که گروه‌های خودرویی به‌عنوان لیدر بازار شناخته می‌شوند، روند رو به رشد ارزش سهام این شرکت‌ها و امیدواری به صعود آنها، محرک مثبتی برای کل بورس به‌شمار می‌رود. بااین‌وجود در طول هفته‌های گذشته حاشیه‌هایی در زمینه توقف فرآیند فروش خودرو از طریق بورس کالا مطرح شد که این حاشیه‌ها به‌طور مرتب تکرار و تکذیب شدند. با وجود اینکه روند عرضه خودرو در بورس کالا همچنان ادامه دارد، ابهاماتی که پیرامون تداوم فرآیند عرضه این محصول در بورس به‌وجود آمد، در نهایت به ضرر این صنایع تمام شد.

خودروسازان در طول سال‌های گذشته و تحت تاثیر تداوم سیاست قیمت‌گذاری دستوری با چالش‌های جدی در روند فعالیت خود روبه‌رو بوده‌اند. این واحدهای تولیدی محصولات خود را با بهای پایین‌تر از هزینه تمام‌شده تولید درب کارخانه به فروش می‌رساندند، اما همین محصولات با قیمت به‌مراتب بالاتر در بازار آزاد خریدوفروش می‌شد و می‌شود که همین موضوع در نهایت به ضرر این صنایع منتهی خواهد شد. خسارت یادشده در قالب زیان انباشته صنایع قابل رؤیت است. متاسفانه سود چنین سیاست‌هایی به جیب مردم به‌عنوان مصرف‌کننده نهایی نمی‌رود، بلکه تنها عده‌ای سودجو و واسطه از این شرایط منتفع می‌شوند.

متاسفانه سیاست‌های اتخاذشده ازسوی مسئولان و سیاست‌گذاران در هفته‌های اخیر خط بطلانی بر تداوم روند صعودی بازار سرمایه کشیده است. اماواگرهای متعددی که در زمینه عرضه خودرو در بورس کالا به میان آمد، یکی از دلایل ریزش بورس است. علاوه بر این سیاست‌های ارزی اتخاذشده از سوی رئیس‌کل جدید بانک مرکزی و تلاش برای تثبیت نرخ دلار نیمایی، مسیر صعود بورس را مسدود کرد.

بسیاری از صنایع مهم و اثرگذار در بازار سرمایه صادرات‌محور هستند و اصرار دولت بر پایین نگه‌داشتن نرخ دلار نیمایی که مبنای مبادلات تولیدکنندگان و بازگشت ارز صادراتی آنها است، از سودآوری این واحدهای تولیدی می‌کاهد؛ بنابراین سیاست دولت در کنترل نرخ ارز در نهایت به‌ضرر فعالان این شرکت‌ها تمام خواهد شد.

در چنین شرایطی شاهد دست‌به‌دست شدن سهام و افت چندروزه بازار بوده‌ایم؛ افتی که به سقوط شاخص از مرز یک‌میلیون و ۶۰۰ هزار واحدی منتهی شد.

با این وجود باید خاطرنشان کرد روند صعودی بهای دلار در بازار آزاد همچنان ادامه دارد. در واقع باید بپذیریم بهای دلار از دستورات سیاست‌گذاران و تیم اقتصادی دولت تبعیت نمی‌کند. انتظار می‌رود این مسیر صعودی در بلندمدت از سودآوری سهام شرکت‌های صادراتی حمایت و زمینه رفع مشکلات یادشده را فراهم کند.

بازار سرمایه در طول سال جاری همپای تورم رشد نداشته است. بسیاری از سهم‌هایی که در این بازار خریدوفروش می‌شوند همچنان ارزنده هستند، در نتیجه بازگشت بورس به مسیر رشد و تداوم صعود این بازار عجیب یا دور از ذهن نیست.

اما نباید از این نکته غافل بود که سیاست‌های متغیر دولت همچنان مهم‌ترین ریسک‌هایی هستند که عملکرد تالار شیشه‌ای را تحت تاثیر منفی قرار می‌دهد. سیاست‌های دولت قابلیت پیش‌بینی‌پذیری ندارد و همین موضوع نیز ریسکی جدی برای بازار سرمایه به‌شمار می‌رود. چنانچه دولت برای جبران کسری بودجه خود اقدام به فروش اوراق قرضه کند، این اقدام تاثیر منفی بسزایی بر عملکرد بازار سرمایه دارد و بازار به رکود می‌رسد. بااین‌وجود همچنان نسبت P/E بازار که حکایت از ارزندگی سهم‌ها دارد، قابل‌توجه است. گروه سیمانی‌ها، شیمیایی‌ها و خودرویی‌ها همچنان جای رشد دارند. امید می‌رود با بازگشت ثبات به روند تصمیم‌گیری مسئولان شاهد بازگشت دوباره این بازار مولد به مسیر رشد باشیم.

اضافه شدن ۳ شاخص جدید به فرابورس

براساس اعلام رئیس سازمان بورس قرار است ۳ شاخص جدید به فرابورس اضافه شود؛ اما آیا با اضافه‌شدن شاخص‌های جدید وضعیت بازار سرمایه تغییر می‌کند؟

به گزارش تجارت‌نیوز در حال حاضر بازار سرمایه، شفاف‌ترین بازار است و اضافه‌شدن ۳ شاخص جدید به فرابورس می‌تواند اعتماد سهامداران را بیش از گذشته جلب کند. اکنون آمار معاملات بازار پایه فرابورس روی شاخص محاسبه نمی‌شود و اضافه شدن شاخص جدید می‌تواند کلیت بازار را بیش از گذشته شفاف کند و این شفافیت نیز به افزایش اعتماد سهامداران کمک خواهد کرد.

مجید عشقی در این باره اظهار کرد: مطابق برنامه‌ریزی انجام شده، مصوبه لازم برای محاسبه و انتشار ۳ شاخص جدید در بازار فرابورس، از کمیته شاخص اخذ شد. وی گفت: مطابق آخرین تصمیماتی که در کمیته شاخص اتخاذ شده، محاسبه و انتشار ۳ شاخص هم‌وزن، کل نرخ و هم‌وزن نرخ در بازار فرابورس اجرایی می‌شود. عشقی با اشاره به ضرورت تنوع شاخص‌ها در بازار سرمایه بیان کرد: در بازار فرابورس تنها یک شاخص (شاخص کل فرابورس) وجود داشت اما با محاسبه و انتشار شاخص‌های جدید، فعالان می‌توانند با سنجه‌های بیشتری بازار فرابورس را مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهند. وی افزود: به‌دلیل تمرکز و ناهمگن بودن ارزش بازار ناشران حاضر در فرابورس، نیاز دسترسی به شاخص‌های متنوع‌تر از جنس شاخص‌های هم‌وزن وجود داشت که با تصمیم کمیته شاخص، این اتفاق رخ داد. رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار مطرح کرد: فرمول و مفهوم شاخص‌های جدید فرابورس، مشابه شاخص‌های نظیر خود در بورس تهران است.

اضافه کردن شاخص جدید می‌تواند روند معاملات را تغییر دهد و شفافیت بیشتری به بازار تزریق کند. علاوه بر این انتظار می‌رود با افزایش شفافیت در معاملات، شاهد ورود نقدینگی جدید و افزایش اعتماد سهامداران به کلیت بازار سرمایه باشیم.

منفعت‌طلبی، مانع ساماندهی بازار

سود لاتاری خودرو به جیب چه کسانی می‌رود؟

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

تبدیل خودرو از کالایی مصرفی به کالایی سرمایه‌ای، فرآیند خریدوفروش این محصول را در سال‌های اخیر پرحاشیه کرده است. از چند ماه گذشته با هدف سروسامان دادن به روند خریدوفروش این محصول، عرضه خودرو در بورس کالا آغاز شد. این سیاست با هدف گسترش شفافیت معاملات خودرو اجرایی شد. عرضه خودرو در بورس الزامی برای ارزانی این محصول فراهم نمی‌کند، اما با این روند عرضه مشخص می‌شود که سود حاصل از فروش این محصول به جیب چه کسانی می‌رود. با این حال مدتی است که مخالفت‌هایی با عرضه خودرو در بورس کالا آغاز شده است. بدون‌تردید ایراداتی به فرآیند عرضه و فروش خودرو در بورس کالا وارد است و به‌اعتقاد بسیاری از فعالان اقتصادی حذف انحصار از صنعت خودرو، آزادسازی واردات و به دنبال آن فعالیت تولیدکنندگان این صنعت در فضایی رقابتی، بهترین راهکار ممکن برای خریدوفروش این محصول در فضایی شفاف است. اما در شرایطی که امکانی برای تحقق این خواسته وجود ندارد، می‌توان با تکیه‌بر ظرفیت‌های بورس کالا، فرصت حذف دلالی و سودجویی‌های ویژه را از برخی افراد گرفت. چندی پیش به‌دنبال عرضه جدید خودرو در قالب فرآیند قرعه‌کشی برای خرید ۲۰ هزار خودرو، حدود ۱۰ میلیون نفر ثبت‌نام کردند که تفاوت قابل‌توجه میان بهای این محصول در بازار آزاد و درب کارخانه، محرک اصلی حضور در چنین قرعه‌کشی‌هایی است و سود اصلی حاصل از آن نه به جیب مردم بلکه به جیب دلالان می‌رود.

عکس: صمت

اظهارنظرهای غیرکارشناسی مسئولان، ریسک قابل‌توجهی را به بازار تحمیل می‌کند؛ بنابراین انتظار می‌رود مسئولان نسبت به اظهارنظرهای خود، مسئول باشند

> حذف انحصار از صنعت خودرو، آزادسازی واردات و به‌دنبال آن فعالیت تولیدکنندگان این صنعت در فضایی رقابتی، بهترین راهکار ممکن برای خریدوفروش خودرو در فضایی شفاف است

چه کسانی حامی رانت هستند؟

مهدی سوری، کارشناس بازار سرمایه در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: اتخاذ هر سیاستی که منجر به دونرخی شدن محصولات شود، چالش‌زا است و به بروز رانت در اقتصاد منتهی می‌شود. سیاست قیمت‌گذاری دستوری در هیچ کدام از دولت‌های پیشین جوابگو نبوده و زمینه ارزانی بهای محصولات مختلف را فراهم نکرده و به بهبود معیشت مردم نیز منتهی نشده است.

وی افزود: در طول سال‌های گذشته نهادهای متعددی همچون شورای رقابت، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و... با هدف ارزان‌سازی قیمت‌ها به میدان آمده‌اند. تلاش نهادهای یادشده نه‌تنها زمینه‌ساز ارزانی قیمت محصولات مصرفی توسط مردم نبوده، بلکه به دونرخی شدن محصولات مختلف منتهی شده است.

متاسفانه با نگاه کلی به نتایج این دست راهکارها باید اعتراف کرد تلاش‌های یادشده در نهایت به منشأ پرونده فسادهای مالی در کشور منتهی می‌شود؛ پرونده‌هایی که هرازگاهی اخبار آن منتشر می‌شود و جامعه را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

سوری گفت: روند قیمت‌گذاری خودرو نیز از این شرایط مستثنا نیست. در طول سال‌های گذشته شاهد تعریف روش‌های مختلفی برای عرضه و فروش خودرو به مردم بوده‌ایم. در همین راستا لاتاری گسترده‌ای برای خریدوفروش خودرو به‌وجود آمده است. خودرو کالایی مصرفی است، اما باتوجه به شرایط خاص اقتصاد کشور و همچنین ابهاماتی که در فرآیند فروش خودرو وجود دارد، تقاضای سفته‌بازی در این بازار شکل گرفته و گسترش یافته است؛ تا جایی که باید اقرار کرد بخش بزرگی از تقاضا برای خرید خودرو نه مصرفی بلکه سفته‌بازانه است.

▣ خرید سرمایه‌ای، محرک اصلی بازار

این کارشناس بازار سرمایه گفت: میزان نیاز کشور به خودرو سالانه حدود یک میلیون دستگاه برآورد می‌شود، اما چندی پیش در جریان ثبت‌نام برای خرید ۲۰ هزار خودرو، حدود ۱۰ میلیون نفر مشارکت کردند. بدون‌تردید بخش عمده‌ای از شرکت‌کنندگان در این لاتاری به‌دنبال آن هستند که خودرو را از درب کارخانه با قیمت ارزان خریداری کنند و با بهای به‌مراتب بالاتر در بازار آزاد به فروش برسانند. عموما در چنین فرآیندهایی برندگان نهایی، از امتیازات ویژه‌ای برخوردارند یا به رانت دسترسی دارند.

بنابراین می‌توان این‌طور ادعا کرد که سود حاصل از فروش خودرو در یک لاتاری، به جیب واسطه‌های صاحب نفوذ و قدرت می‌رسد و مردم یا مصرف‌کنندگان واقعی نیز ناچارند خودرو موردنظر خود را با بهایی به‌مراتب بالاتر از بازار آزاد خریداری کنند. این سیاست حتی به ضرر خودروسازان نیز منتهی می‌شود و آثار آن در زیان انباشته قابل‌توجه صنایع خودرویی کشور قابل‌ملاحظه است.

وی گفت: سود حاصل از دلالی خودرو انگیزه بازگشت فرآیند فروش خودرو به مسیر قبلی است. همین سود نیز محرکی برای گسترش فساد در روند خریدوفروش این محصول محسوب می‌شود. البته اطلاعات و آمار شفافی از فساد احتمالی و دست‌های پشت‌پرده برای فروش خودرو طبق فرآیندی غیرشفاف وجود ندارد، اما در موارد متعددی مسئولان و سیاست‌گذاران نیز به وجود چنین تخلفاتی اذعان کرده‌اند.

▣ راهکار چیست؟

سوری گفت: بدون‌تردید عرضه خودرو در بورس کالا، بهترین راهکار برای فروش این محصول به مردم نیست. در شرایط ایده‌آل پیشنهاد می‌شود از یک سو واردات خودرو آزاد شود و از سوی دیگر خرید و فروش خودرو داخلی نیز در فضایی آزاد ممکن باشد، اما تحت تاثیر شرایط اقتصادی در حال حاضر اجرای چنین راهکاری ممکن و شدنی به‌نظر نمی‌رسد.

وی تاکید کرد: در واقع باید پذیرفت وجود انحصار در صنایع مختلف چالش‌زا است، این در حالی است که این انحصار عموما در دست نهادهای دولتی یا صنایع وابسته به دولت یا شبه‌دولتی قرار دارد. در حال حاضر نیز شاهد آثار سوء این سیاست‌گذاری در صنایع مختلف هستیم.

سوری تاکید کرد: از مجموع موارد یادشده می‌توان این‌طور جمع‌بندی کرد که بورس کالا بهترین راهکار برای عرضه و فروش خودرو نیست، اما باتوجه به وضع موجود، تنها راهکار منطقی است، چراکه کشف قیمت خودرو در فضایی شفاف و رقابتی انجام می‌شود و قیمت نهایی خودرو نیز در تقابل میان مصرف‌کننده و تولیدکننده به تعادل می‌رسد. علاوه بر این امکانی برای حذف دلالی و واسطه‌گری در فرآیند خریدوفروش خودرو فراهم می‌شود.

این کارشناس بازار سرمایه گفت: چنانچه تمامی محصولات خودرویی تولیدشده در کشور در بورس کالا عرضه شوند، مشکلات کنونی که در حال حاضر در این بازار شاهد آن هستیم نیز از میان خواهد رفت.

وی با اشاره به حواشی ایجادشده در فرآیند عرضه خودرو در بورس کالا گفت: چندی پیش به‌دنبال شدت گرفتن حواشی عرضه خودرو در بورس کالا و افزایش مخالفت‌ها با این روند، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس در نامه‌ای به رئیس قوه قضاییه گفت «باتوجه به اهمیت دستگاه قضایی در پیشگیری از انحراف و فساد و حضور پررنگ نمایندگان قوه قضاییه در شوراهای تصمیم‌گیری خواهشمند است ضمن اعطای ماموریت به سازمان بازرسی در جهت مقابله با فساد و نیز لزوم حمایت از رویکرد عرضه خودرو در بورس، حسب صلاحدید دستور مقتضی برای نظارت بر نحوه همکاری دستگاه‌های اجرایی در جهت اجرای مصوبه شورای عالی بورس در دستور کار قرار گیرد.»

حال با دستور رئیس قوه قضاییه مقرر شده سازمان بازرسی نیز برای بررسی این موضوع ورود کند. بی‌تردید فعالان بورسی از شفاف‌سازی در فرآیند خریدوفروش خودرو استقبال می‌کنند. علاوه بر این از نمایندگان مجلس شورای اسلامی انتظار می‌رود از ظرفیت تحقیق و تفحص مجلس برای بررسی این پرونده استفاده کنند تا مشخص شود دونرخی شدن خودرو در نهایت به نفع چه کسانی است؟

سوری در ادامه با اشاره به نامه منتشرشده از سوی رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار به رئیس شورا و مرکز ملی رقابت تاکید کرد: طبق ادعای مجید عشقی انتشار بدون هماهنگی نامه رئیس شورای رقابت به زیان ۱۰۰ هزار میلیارد تومانی سهامداران منتهی شده است.

وی گفت: فارغ از آمار و ارقام یادشده باید تاکید کرد این دست اظهارنظرهای غیرکارشناسی مسئولان، ریسک قابل‌توجهی را به بازار تحمیل می‌کند؛ بنابراین انتظار می‌رود مسئولان نسبت به اظهارنظرهای خود، مسئول باشند.

این کارشناس بازار سرمایه گفت: متاسفانه نهاد مستقلی که از حقوق سهامداران حمایت کند، وجود ندارد، به همین دلیل از سازمان بورس درخواست کرده‌ایم در جایگاه نماینده سهامداران وارد عمل شود، از ظرفیت حقوقی خود استفاده و از کسانی که به سهامدار ضرر زده‌اند، شکایت کند. سیاست‌گذارانی که زمینه متضرر شدن سهامداران را فراهم کرده‌اند، باید بهای اشتباه خود را بپردازند.

سود و زیان خودروسازی

فردین آقابزرگی کارشناس بازار سرمایه در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: زیان ناشی از انتشار اخباری مبنی بر لغو عرضه خودرو در بورس کالا به زیان ۱۰۰ هزار میلیارد تومانی سهامداران بازار سرمایه منتهی شد. وی افزود: میان قیمت فروش خودرو درب کارخانه با بهای آن در بازار آزاد تفاوت قابل‌توجهی وجود دارد و باتوجه به همین گپ قیمتی امکانی برای دلالی و سودجویی برای عده‌ای خاص فراهم می‌شود. در چنین موقعیتی نظرات برخی تصمیم‌گیران نیز در جهت منافع عده‌ای خاص، منحرف می‌شود.

وی افزود: نبود هماهنگی میان تصمیمات مسئولان دولتی و سیاست‌گذاران منتخب دولت نیز از دیگر دلایل اصلی بروز اختلاف در شیوه عرضه خودرو در بورس کالا و اظهارات ضدونقیض است. شورای رقابت ۱۵ عضو دارد؛ از میان این اعضا، ۱۰ نفر نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و همچنین سازمان برنامه‌وبودجه هستند که حکم آنها توسط وزرای دولت امضا می‌شود و ۲ نفر از این اعضا نیز توسط رئیس‌جمهوری انتخاب می‌شوند. حال چطور ممکن است نظرات این شورا با تصمیمات دولت یا شورای عالی بورس مغایر باشد؟

آقابزرگی گفت: در واقع نقض تصمیمات دولت در این شورا حکایت از ناهماهنگی در تصمیمات و سیاست‌های اقتصادی دولت دارد. علاوه بر این بخشی از چالش‌های یادشده از عدم درک منافع کلان اقتصادی کشور نشأت می‌گیرد. این چالش در جای‌جای حوزه‌های اقتصادی و تصمیم‌سازی به‌چشم می‌خورد.

این کارشناس بازار سرمایه گفت: مجموع زیان صنعت خودروسازی بالغبر ۶۵ هزار میلیارد تومان برآورد شده و چنانچه خودرو در بورس کالا به فروش برسد، سود حاصل از آن به جیب خودروساز می‌رود و در نتیجه آن زیان خودروسازان جبران خواهد شد.

وی افزود: سودی که در سایه فروش دونرخی خودرو حاصل می‌شود، محرک لغو عرضه خودرو در بورس کالا است. علاوه بر این متاسفانه حمایت دولت از بازار سرمایه واقعی نیست و تنها به حرف و شعار محدود می‌شود. این ناهماهنگی به شکاف در سیاست‌های دولت منتهی می‌شود.

آقابزرگی گفت: بخش محدودی از خودروهای داخلی با قیمت درب کارخانه در اختیار مردم قرار می‌گیرد. سال گذشته در مجموع ۱۲ هزار خودرو از طریق قرعه‌کشی فروش رفت، در حالی که مجموع فروش خودرو توسط خودروسازان بزرگ کشور حدود ۵۰۰ هزار دستگاه بود؛ بنابراین تنها کمتر از ۳ درصد خودرو تولیدشده در کارخانه با همان قیمت در اختیار مردم قرار گرفت و مابقی این خودرو با قیمت بازار آزاد به مصرف‌کننده نهایی فروخته شد؛ در نتیجه این دست اقدامات شوآف و تبلیغات کاذب است.

این کارشناس بازار سرمایه گفت: با اصلاح فرآیند قیمت‌گذاری خودرو و فروش این محصول در بورس کالا، ذی‌نفعان اصلی ازجمله خودروسازان و به‌دنبال آن سهامداران منتفع می‌شوند. علاوه بر این امکانی برای پوشش زیان عملیاتی این صنایع فراهم می‌شود.

سخن پایانی

به‌گفته رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار، نامه تاییدنشده و بدون هماهنگی شورای رقابت مبنی بر توقف فروش عرضه خودرو در بورس کالا زیان ۱۰۰ هزار میلیارد تومانی را به فعالان بازار سرمایه تحمیل کرد. باوجود اعتراض فعالان این بازار و همچنین نامه اعتراضی مجید عشقی، شایعات پیرامون توقف عرضه خودرو در بورس کالا ادامه‌دار است؛ کما اینکه شنبه‌شب خبری با عنوان لغو عرضه برخی خودروها در بورس کالا با دستور مستقیم معاون اول رئیس‌جمهوری منتشر شد. البته خبر یادشده به‌سرعت توسط رسانه‌های رسمی تکذیب شد. با این وجود روند انتشار و تکذیب مداوم اخبار عرضه خودرو در بورس کالا، واهمه اجرایی شدن آن در آینده نزدیک را شدت می‌بخشد، این در حالی است که تبدیل فرآیند فروش خودرو به بخت‌آزمایی نه‌تنها به نفع مردم نیست، بلکه به ابزاری برای تداوم سود واسطه‌ها بدل شده است.

رونمایی از ۱۰ محصول فناورانه صنعت دریایی

در حاشیه برپایی نمایشگاه توانمندی‌ها و محصولات فناورانه حوزه صنایع دریایی که در خانه نوآوری و فناوری ایران در نمایشگاه بین‌المللی برگزار شد، از ۱۰ محصول فناورانه این حوزه رونمایی شد. به گزارش ایسنا، نشانگر رسوب یکی از این موارد است که این حسگر در اندازه‌گیری تیرگی آب به‌عنوان یک ابزار مناسب برای پایش پیوسته فرآیندهای آزمایشگاهی در محیط‌های آبی کاربرد دارد. سیستم شناسایی خودکار ساحلی نیز از اصلی‌ترین سیستم‌های موردنیاز در تمام بنادر کشور است که افزایش ایمنی و جلوگیری از برخورد و تصادم کشتی‌ها در دریا را به‌دنبال دارد، ضمن آنکه موجب تسهیل مدیریت ترافیک بنادر و ناوبری می‌شود، همچنین خدمات آنلاین حمل‌ونقل دریایی نیز در این نمایشگاه رونمایی شد که این سامانه، خدمات حمل‌ونقل آنلاین کشتیرانی را اجرایی می‌کند. زیرسطحی دومنظوره نیز با هدف بازرسی و نظارت خطوط لوله انتقال نفت، گاز و اینترنت برای عمق ۴۰ متر ساخته شده و از قابلیت مانیتورینگ از سطح آب برخوردار است. همچنین ربات کاوشگر آرتمیس با ۴ موتور پیشران و ۶ درجه آزادی و مجهز به هوش مصنوعی برای مسیریابی و تشخیص اجسام است، همچنین طراحی و تولید سیستم بادشونده نجات غریق نیز یکی دیگر از دستاوردهای این نمایشگاه است که برای کاربردهای نجات غریق گروهی و فردی کاربرد دارد. سامانه مانیتورینگ بویه نیز برای سنجش بویه‌ها کاربرد دارد، ضمن آنکه قادر به شتاب‌سنجی بویه‌ها و مجهز به جی‌پی‌اس است، همچنین سامانه هوشمند و یکپارچه واکنش اضطراری دریا برای نجات دریایی و بازیافت کشتی‌ها کاربرد دارد. دریافت اطلاعات از AIS، گزارش خودکار از SAR، تخمین زمان و موقعیت رسیدن به مقصد از دیگر قابلیت‌های این سامانه به‌شمار می‌رود.

نیمی از دانش‌بنیان‌ها در تهران مستقر هستند

پایتخت پر جاذبه

مهتاب دمیرچی
editor@smtnews.ir

رشد صعودی شرکت‌های دانش‌بنیان با شیب تند در ۳ سال اخیر نشان از فعال بودن اکوسیستم نوآوری در کشور دارد که بی‌ارتباط با توجه حاکمیت به این دست از فعالیت‌ها نیست. براساس آمار، تعداد دانش‌بنیان‌ها به ۷ هزار شرکت رسیده که کمابیش ۳ هزار و ۳۵۵ شرکت دانش‌بنیان بدون در نظر گرفتن استارت‌آپ‌ها و مراکز رشد در تهران مستقر هستند. قانون نانوشته‌ای وجود دارد که اگر شرکتی در هر یک از شهرهای کشور یا در هر استانی به مرحله‌ای از تولید و رشد رسید، بهتر است برای تداوم فعالیت، در تهران مستقر شود. در واقع، بسیاری از این شرکت‌ها پس از گذشت مدت زمانی از فعالیت‌شان، ترجیح می‌دهند، شهر و استان خود را ترک کنند و برای توسعه و یافتن بازار موردنظر، پایتخت‌نشین شوند؛ شهری که امروز جمعیت ۱۵ میلیون نفری را در خود جای داده و در نگاه بسیاری از فعالان دنیای فناوری همان جایی است که می‌توان در آن پیشرفت کرد و در مسیر تجاری‌سازی بیشتر محصولات شرکت‌ها گام برداشت.

صمت در این گزارش به چالش‌های شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها در استان‌ها پرداخته، همچنین دلایل تمایل فعالان این عرصه برای استقرار در تهران را بررسی کرده است.

عکس: آیدا فریدی

به‌دلیل وجود نیروی کار زیاد و متخصص در پایتخت، شرکت‌های دانش‌بنیان یا استارت‌آپ‌هایی که به تولید رسیده‌اند، می‌توانند نیروی کار توانمند و بهتری را در این شهر جذب کنند

جنب‌وجوش اقتصاد با توسعه دانش‌بنیان‌ها

شرکت‌های دانش‌بنیان در راستای توسعه فناوری‌های نوین، تولید ثروت در جامعه، اشاعه دانش، ترویج کارآفرینی، ایجاد مشاغل جدید، توسعه و پایدار کردن اقتصاد دانش‌بنیان و توسعه بهره‌وری اقتصادی ایجاد می‌شوند. در این راستا و برای توسعه چنین شرکت‌هایی، در دنیایی که دانایی حرف اول را می‌زند، نیاز است مراکز حمایتی که بتوانند همه‌جانبه از توسعه و پیشرفت این شرکت‌ها حمایت کنند، به‌وجود آیند. یکی از مراکز مهم در راستای ارتقای نوآوری‌ها و کارآفرینی و توسعه اقتصادی کشور، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری هستند که با حمایت‌های این مراکز، شرکت‌های دانش‌بنیان توسعه یافته و باعث جنب‌وجوش در چرخه اقتصادی کشور می‌شوند. پارک‌های علم و فناوری می‌توانند جریان دانش و فناوری را در میان دانشگاه و مراکز تحقیق و توسعه و صنعت برقرار کنند و رشد و توسعه اقتصادی را رقم بزنند.

مجبوریم به تهران بیاییم

بابک میدانی، مدیر توسعه یک استارت‌آپ فعال در زمینه حمل‌ونقل هوشمند شهری است که فعالیتش را از استان آذربایجان‌شرقی آغاز کرده و خواهان ادامه فعالیت در پایتخت است. میدانی در گفت‌وگو با صمت بااشاره به دلایل تمایل استقرار دانش‌بنیان‌ها و استارت‌آپ‌ها در تهران گفت: از آنجایی که متولیان مادی و معنوی اکوسیستم دانش‌بنیان در کشور نظیر معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان و صندوق نوآوری و شکوفایی در تهران مستقر هستند، واضح است که برای دریافت تسهیلات و انجام فرآیندهای اداری، هر شرکت دانش‌بنیان خواهان استقرار در تهران باشد. چند سالی می‌شود که برای انجام تمام فعالیت‌های اداری به‌ناچار به تهران می‌آییم و به‌طورمداوم در رفت‌وآمد هستیم، حتی برای دریافت یک وام ساده اشتغالزایی مجبور شدیم چندبار و به مدت چند روز در تهران به‌سر ببریم.

تسهیلات، فناوران را به تهران می‌کشاند

وی افزود: کمابیش همه می‌دانیم که دریافت تسهیلات مالی و بانکی مراحل مشخصی دارد که باید برای انجام آن حضور یافت، حتی در برخی موارد این مراحل همراه با روند دشوارتری برای فعالان دنیای نوآوری نسبت به دیگر افراد است. با اینکه مراحل ابتدایی در بستر آنلاین انجام می‌شود، اما به‌طورمعمول برای مراحل پایانی باید در تهران در رفت‌وآمد بود. میدانی بااشاره به این امر که نمایندگان نهادهای دولتی در شهرستان‌ها از قدرت و اختیار کافی برخوردار نیستند، گفت: نمایندگان نهادهای دولتی متولی در اکوسیستم دانش‌بنیان اختیارات لازم را ندارند، به‌همین دلیل برای کوچک‌ترین اقدامی باید به تهران بیاییم. برای مثال، این نهادها در شهرستان‌ها توان ارائه مجوزهایی را که می‌توان در تهران به‌راحتی دریافت کرد، ندارند و معمولا در شهرستان‌ها باید زمان طولانی‌تری را برای انجام چنین اموری صرف کرد. وی دسترسی به نیروی کار حرفه‌ای و توانمند را از دیگر دلایل تمایل استارت‌آپ‌ها برای حضور در تهران دانست و گفت: به‌دلیل وجود نیروی کار زیاد و متخصص در پایتخت، شرکت‌های دانش‌بنیان یا استارت‌آپ‌هایی که به تولید رسیده‌اند، می‌توانند نیروی کار توانمند و بهتری را جذب کنند. در واقع، شمار زیاد افراد باتجربه و حرفه‌ای در تهران و جذب آنها برای همکاری در یک شرکت دانش‌بنیان یا استارت‌آپ مزیت مهمی است که در نهایت به توسعه این شرکت‌ها می‌انجامد. به‌گفته میدانی، فعالیت در استان‌ها و شهرستان‌ها تاریخ دارد و بعد از سررسید آن زمان، بهتر است در تهران به ادامه فعالیت پرداخت. به‌عبارت دیگر، شهرستان‌ها ظرفیت بالایی برای پیشرفت ندارند.

میدانی گفت: وجود سرمایه‌گذاران از دلایل دیگر توجه فناوران برای استقرار در تهران است. فعالیت در پارک‌های علم و فناوری استانی برای بیشتر استارت‌آپ‌ها تبدیل به امری محال شده است که این امر به لابیگری حاکم در این مجموعه‌ها برمی‌گردد. به‌همین دلیل فرآیند توسعه استارت‌آپ‌ها در پارک‌های علم و فناوری استانی به‌سختی شکل می‌گیرد. چندین‌بار در تلاش بودیم که از پارک‌ها به‌منظور جذب نیروی کار و حمایت‌هایی نظیر جذب سرمایه‌گذاری بهره ببریم، اما متاسفانه نه‌تنها موفق به دریافت این حمایت‌ها نشدیم، بلکه اجازه استقرار در مکان پارک را هم پیدا نکردیم.

دانش‌بنیان‌ها با استقرار در تهران افزون بر اینکه به بازار ۱۵ میلیون نفری متصل می‌شوند، بازاری به بزرگی ایران را در اختیار خواهند داشت

روایتی دیگر از توزیع ناعادلانه امکانات

در ادامه، سراغ عبدالرضا واعظی، رئیس پارک علم و فناوری استان آذربایجان‌شرقی رفتیم. وی در گفت‌وگو با صمت درباره مزایای استقرار استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان در تهران گفت: اینکه شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها تمایل دارند در تهران مستقر شوند و به ادامه فعالیت بپردازند، چند علت اصلی دارد. بخشی از این دلایل به سیاست‌های غلط متمرکز بودن امکانات بر می‌گردد؛ از آنجایی که در واقع، هیچ‌گاه در کشور توزیع عادلانه امکانات اتفاق نیفتاد و محقق نشد، امروز شاهد کوچ بسیاری از فناوران برای ادامه فعالیت هستند. به‌عبارت دیگر، وقتی همه امکانات در تهران که کلونی جمعیتی ۱۵ میلیونی دارد، متمرکز شده، طبیعی است که بیشتر فعالان اکوسیستم نوآوری علاقه داشته باشند که کسب‌وکار خود را در تهران توسعه دهند.

وی گفت: دانش‌بنیان‌ها با استقرار در تهران افزون بر اینکه به بازار ۱۵ میلیونی متصل می‌شوند، بازاری به بزرگی ایران را در اختیار خواهند داشت. این در حالی است که اگر دانش‌بنیانی مستقر در استان‌های دیگر باشد، محدود به استان خود است که این امر به سیاست‌های غلط تمرکززدایی در تهران بر می‌گردد.

مدیران روشنفکر در تهران بیشتر هستند

واعظی گفت: دلیل دیگری که دانش‌بنیان‌ها خواهان استقرار در تهران هستند، نگرش‌های دست‌وپاگیر مدیرانی است که در شهرستان‌ها فعالیت می‌کنند. گفتنی است، این افراد نگرش بسته‌تری نسبت به مدیران پایتخت‌نشین به دانش‌بنیان‌ها دارند. واقعیت این است که دید مدیران در حوزه‌های مختلف دانش‌بنیانی بازتر است و ریسک بیشتری برای سرمایه‌گذاری می‌کنند.

به‌گفته رئیس پارک علم و فناوری استان آذربایجان‌شرقی، به استناد قانون دانش‌بنیان، پروژه‌های صنعتی و غیرصنعتی را می‌توان به این شرکت‌ها سپرد. خوشبختانه این نگرش در مدیران تهرانی وجود دارد و به‌همین دلیل در بیشتر موارد ریسک همکاری با شرکت‌های دانش‌بنیان را می‌پذیرند؛ اما در شهرستان‌ها چنین فرآیندی وجود ندارد و بیشتر محافظه‌کارانه با دانش‌بنیان‌ها برخورد می‌کنند. گفتنی است، این نوع محافظه‌کاری‌ها بسان دست‌اندازهایی است که سد راه دانش‌بنیان‌ها قرار گرفته است. واعظی بااشاره به فرآیند دریافت مالیات در استان‌ها گفت: با اینکه دانش‌بنیان‌ها معاف از مالیات هستند، اما نگرش ممیزی‌های مالیاتی در شهرستان‌ها معمولا از قوانین پیروی نمی‌کنند. به‌طورضمنی در اداره مالیاتی هر استان یا شهرستان ۲ گزینه در برخورد با شرکت‌های دانش‌بنیان وجود دارد. گزینه نخست، دانش‌بنیان‌ها را به‌رسمیت می‌شناسد و آنها را معاف از مالیات می‌کند. گزینه دوم، تفاوتی میان آنها با دیگر شرکت‌ها قائل نمی‌شود که بیشتر ممیزی‌ها در شهرستان‌ها معمولا گزینه دوم را در برخورد با دانش‌بنیان‌ها انتخاب می‌کنند و دید محافظه‌کارانه دارند. به‌گفته وی، حتی موردی بوده که ممیز مالیاتی به شرکت دانش‌بنیانی گفته است که هیچ تفاوتی ندارد که شرکتی دانش‌بنیان باشید یا خیر، باید مالیات بدهید.

شهرستانی‌ها قانون جهش دانش‌بنیان را اجرا نمی‌کنند

واعظی بااشاره به تفاوت روند اجرا شدن قانون جهش دانش‌بنیان در شهرستان‌ها با تهران گفت: در شهرستان‌ها معمولا قانون جهش دانش‌بنیان اجرا نمی‌شود و طبق قوانین تولید با این دست از فعالان برخورد می‌شود. این در حالی است که در تهران علاوه بر توجه به قانون جهش دانش‌بنیان، می‌توان قانون را خم کرد و با تبصره‌هایی به‌نفع شرکت‌های دانش‌بنیان گام‌هایی برداشت. در شهرستان نگرش حمایتی از دانش‌بنیان‌ها به‌ندرت در مدیران و سرمایه‌گذاران یافت می‌شود.

وی افزود: همچنین شرکت‌های مستقر در تهران در رقابت‌های صنعتی برنده‌تر هستند. معمولا صاحبان صنایع بزرگ از شرکت‌های مستقر در تهران بیشتر بهره می‌گیرند تا شرکت‌هایی که در شهرستان‌ها فعال هستند. نظارت بر شرکت‌ها در تهران بیشتر است و همین امر باعث شده که تولیدات شرکت‌های مستقر در تهران در نظر بیشتر فعالان صنعتی و غیرصنعتی موجه‌تر باشد.

واعظی گفت: دسترسی به مسئولان در تهران بیشتر است؛ می‌توان این را هم دلیل دیگری دانست که دانش‌بنیان‌های شهرستانی تمایل داشته باشند در تهران مستقر شوند.

همه‌چیز تهران هم خوب نیست

وی در ادامه، ضمن اشاره به برخی معایب پایتخت در مسیر توسعه اکوسیستم دانش‌بنیان‌ها گفت: ناگفته نماند که در تهران معایبی هم وجود دارد که در شهرستان‌ها نمی‌توان آنها را مشاهده کرد. یکی از معایب فعالیت در تهران به‌ویژه در پارک‌های علم و فناوری این است که ظرفیت بیشتر پارک‌های علم و فناوری تهران پر شده و فضای کافی وجود ندارد، اما در شهرستان‌ها و در مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری، جا برای رشد وجود دارد، در حالی که در تهران این ظرفیت اشباع شده است.

واعظی افزود: از معایب دیگر پایتخت، نبود پارک علم و فناوری استانی است. گفتنی است، بیشتر پارک‌های علم و فناوری در تهران وابسته به دانشگاه‌ها هستند که تنها دانش‌بنیان‌ها یا فناورانی را حمایت می‌کنند که در همان دانشگاه درس خوانده باشند. در حالی که پارک‌های علم و فناوری در استان‌ها عمومیت بیشتری دارند. نداشتن یک پارک بزرگ استانی در تهران که به حمایت فناوران خارج از دانشگاه بپردازد، ایرادی بزرگ در اکوسیستم نوآوری است.

سخن پایانی

باتوجه به موارد یادشده، می‌توان مهم‌ترین دلیل جذابیت پایتخت را برای دانش‌بنیان‌ها در ابتدا نزدیکی به متولیان دولتی این اکوسیستم دانست. نهادهایی که مسئولیت حمایت‌های مادی و معنوی از اکوسیستم نوآوری دارند، تمامی آنها در تهران مستقر هستند. از این موارد که بگذریم، وجود کارگاه‌های تولیدی و صنعتی زیاد و دانشگاه‌های برتر در تهران، سالانه افراد باسواد و باتجربه زیادی را به بازار کار تحویل می‌دهد؛ همان مولفه‌ای که شرکت‌های دانش‌بنیان به آن نیاز دارند. آنها با دسترسی به این افراد به‌راحتی می‌توانند در مسیر تجاری‌سازی گام بردارند، همچنین دسترسی به بازار مسیر راحت‌تری را پیش‌پای دانش‌بنیان‌ها می‌گذارد، بنابراین با یک حساب ساده سرانگشتی درمی‌یابیم که دانش‌بنیان‌ها حق دارند، بخواهند برای همیشه ترک دیار کنند و به تهران بیایند.

یادداشت

تهران، جایی برای توسعه

سیامک آزادی
رئیس پارک علم و فناوری کرمانشاه

حضور بازیگران مهم اکوسیستم نوآوری در تهران دلیل اصلی تمایل دانش‌بنیان‌ها به استقرار در پایتخت است. از آنجایی که ساختمان اصلی نهادهای متولی دولتی در تهران بنا شده است و از طرفی چون دانش‌بنیان‌ها تعامل زیادی با این ساختمان‌ها دارند، به‌راحتی نتیجه می‌گیریم که مسیر توسعه و تجاری‌سازی دانش‌بنیان‌ها در تهران هموارتر است. در واقع، وجود کارآمدی بالا در تهران موجب جذابیت‌های این استان برای کارآفرینان شده است، همچنین بازاری که در تهران در اختیار استارت‌آپ‌ها و دانش‌بنیان‌ها قرار می‌گیرد، دلیل دیگری است که بیشتر فعالان در دنیای فناوری می‌خواهند به تهران بیایند و فعالیت خود را در پایتخت ادامه دهند.

بیش از ۷۰ درصد شرکت‌های دانش‌بنیان به دولت وابسته هستند؛ همان‌گونه که گفته شد، تعاملات زیادی هم با دولت دارند. در تعامل بودن با دولت، بروکراسی خاص خودش را دارد که نزدیکی به آنها این فرآیند را تسهیل می‌کند. دانش‌بنیان‌ها در تهران به‌سبب اینکه در مرکزیت هستند، به‌راحتی می‌توانند، با ساختارهای بالادستی نظیر وزارتخانه‌ها ارتباط سریع‌تری بگیرند. این امر می‌تواند یکی از عواملی باشد که میان شهرستان و تهران تفاوت ایجاد می‌کند، اما فراموش نکنیم که عوامل دیگری وجود دارد که عام هستند و ما نیاز داریم که نوع حکمرانی در کشور متناسب با هدف‌گذاری با اقتصاد دانش‌بنیان داشته باشیم. به‌عبارت دیگر، باید تمامی اجزای تاثیرگذار همراه و قوانین و مقررات با اهداف دانش‌بنیان همسان باشند. به‌اعتقاد من، اگر آیین‌نامه‌های قانون جهش دانش‌بنیان اجرایی شوند، بسیار می‌توانند در اقتصاد کشور تاثیرگذار باشند و این فرآیند را تسریع کنند. تسهیلات و تامین مالی یکی از این عواملی است که به فضای کسب و کار برمی‌گردد. به‌طورکلی این فضا در تهران برای دانش‌بنیان‌ها و استارت‌آپ‌ها فراهم‌تر است. از آنجایی که فعالیت بیشتر دانش‌بنیان‌ها به بخش دولتی وابسته است، متاسفانه اختیارات بخش دولتی در شهرستان‌ها به‌شدت پایین است، به‌طوری که برای ارائه هر مجوز، باید از سازمان متبوع خود در تهران اجازه بگیرد و خود این، مانع توسعه شرکت‌ها خواهد شد. در این شرایط، دانش‌بنیان‌ها ترجیح می‌دهند یا به تهران بیایند و کار خود را انجام دهند یا در کل، در تهران مستقر شوند تا اسیر کاغذبازی‌های بیشتر اداری نشوند. به‌طورقطع پارک‌ها می‌توانند پل ارتباطی خوبی میان استارت‌آپ‌ها و نهادهای متولی دولتی باشند و اتفاقات خوبی هم می‌افتد. برای مثال، پارک‌ها می‌توانند مشکلات استارت‌آپ‌ها را با ارتباطاتی که با وزارتخانه‌ها دارند، حل کنند که خوشبختانه این اتفاقات در پارک‌ها می‌افتد. ناگفته نماند شرکت‌ها یا استارت‌آپ‌هایی که فعالیت‌شان بومی‌محور است و تولیدات بومی دارند، شرایط خوبی در مسیر تجاری‌سازی در استان‌ها و شهرستان‌ها خود دارند که بازار آنها در حد یک کشور است. به‌همین‌دلیل، دانش‌بنیان‌های بومی هم در تلاش هستند که در مقیاسی وسیع به فعالیت بپردازند و بخواهند در تهران مستقر شوند. برای بهبود این وضعیت و ایجاد جذابیت در استان‌های دیگر باید بتوان اجزای اکوسیستم فناوری را در کنار هم درست قرار دهیم و هدف‌گذاری دقیق‌تری در نوآوری داشته باشیم. در شهرستان‌ها معمولا بخش دولتی پویا و چابک عمل نمی‌کند و چرخه طولانی ایجاد می‌کند که شرکت‌ها را متضرر و به استارت‌آپ‌های نوپا ضربه وارد می‌کند. مهم‌ترین چالش و معضل شهرستان‌ها در قوانین و مقررات و اجرای آن، نیاز است اصلاح جدی در این زمینه به‌وجود آید. گفتنی است، تامین مالی در تمام استان‌ها می‌تواند راهکار دیگری در مسیر توسعه دانش‌بنیانی باشد. در ایران طی سالیان گذشته، نهادسازی‌های مناسبی برای تامین مالی در بازار سرمایه شکل گرفته و ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه و صندوق‌های سهام خصوصی در این مسیر بوده است. همچنین، بازارهایی همچون تامین مالی جمعی نیز کمک‌های شایانی به تامین مالی اکوسیستم دانش‌بنیان کرده‌اند، اما مسئله جوان بودن این نهادها و تعامل با بقیه نهادها است. در این زمینه، تصویب آیین‌نامه ماده ۱۷ قانون جهش تولید دانش‌بنیان کمک شایانی در این زمینه خواهد داشت.

یادداشت

مالیات، ابزار مهار تورم

ناصر موسوی لارگانی- عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی

یکی از مطالبات اساسی مردم از مجلس و دولت کنترل «تورم» است؛ به‌گونه‌ای که حل این مشکل بر محبوبیت دولت‌ها و مجلس‌ها می‌افزاید.

در بحث تورم و علل شکل‌گیری آن نظریات مختلفی مانند افزایش نقدینگی، عملکرد بانک مرکزی و... مطرح است. یکی از عواملی که شاید بتوان آن را در ایجاد تورم موثر دانست موضوع دارایی‌هایی است که به‌راحتی می‌توانند در اقتصاد جولان دهند و از بازاری به بازار دیگر بروند.

قانون مالیات بر دخانیات در بیشتر کشورهای دنیا اجرا می‌شود. قرار است این مالیات جلوی برخی از بحران‌ها را در بازار ارز و مسکن بگیرد. بازار ارز شامل یک بازار رسمی و یک بازار غیررسمی است که طبق آمار ارائه‌شده ازسوی بانک مرکزی حدود ۹۵ درصد بازار رسمی و ۵ درصد غیررسمی و آزاد است.

باید به این نکته توجه کرد که چه اتفاقی می‌افتد که همان بازار ۵ درصدی غیررسمی، سایر بخش‌های اقتصادی را تحت تاثیر قرار می‌دهد و بر بازار ۹۵ درصدی رسمی اثرگذار است.

برای جلوگیری از تاثیر مخرب بازار غیررسمی بر بازار رسمی، مالیات بر عایدی سرمایه تعریف می‌شود. مالیات بر عایدی سرمایه نقش تنظیم‌گری دارد؛ یعنی اتفاقات بازارهای غیرمولد را تنظیم می‌کند. ماهیت این نوع تنظیم‌گری این است که فعالیت‌ها به سمت امور غیرمولد (دلال‌بازی سوداگری) حرکت نکند.

در مالیات بر عایدی سرمایه در بخش خودرو خانواده‌هایی که کمتر از ۴ خودرو دارند، از پرداخت مالیات معاف می‌شوند. بررسی آمارهای بودجه خانوار نشان می‌دهد ۹۹ درصد مردم مالک کمتر از ۴ خودرو بوده و اصلا مشمول این مالیات نمی‌شوند و تنها یک درصد خانوارهای کشور باید این مالیات را بپردازند. همچنین مشخص شده یک نفر با حساب‌های اشخاص مختلف ۷ هزار خودرو در دوره قبل خریده و عملا زندگی ۷ هزار نفر را با دلالی و سوداگری تحت تاثیر قرار داده است.

لازم به ذکر است اجرای طرح مالیات بر عایدی سرمایه بدون بستر اجرایی کارآمد نیست. تاکید ما در مجلس شورای اسلامی این است که طرح این مالیات به‌گونه‌ای نباشد که اجرایی نشود.

بسیاری از اوقات یکی از نگرانی‌های مجلس شورای اسلامی و کارشناسان امر، مشمول شدن نیازهای مردم جزو مالیات بر عایدی سرمایه است. برای افراد بالای ۱۸ سال سن در خانواده مالکیت تا ۴ ملک مشمول مالیات نمی‌شود و اگر ملک پنجمی اضافه شود از نظر ما فرد در حوزه‌ای وارد شده که غیرمولد است.

اگر قصد حل مشکلات مردم را داریم باید روند عملکرد نهادهای زیرساختی اقتصاد کشور مانند بانک، مالیات، بودجه و... اصلاح شود. یکی از مواردی بسیار موثر در کاهش تورم، اخذ مالیات از سوداگری است. البته این قانون و مشابه آن قطعا ایراداتی نیز دارد. بخشی از بستر اجرایی در سامانه مودیان و پایانه‌های فروشگاهی اجرایی شده و در این قسمت تکمیل می‌شود و این اقدام برکات بسیار زیادی برای اقتصاد کشور خواهد داشت. به‌گفته معاون اقتصادی رئیس‌جمهوری قرار نیست در بودجه ۱۴۰۲ به پایه‌های مالیاتی یا حتی میزان مالیات افزوده شود، اما قرار است جلوی فرارهای مالیاتی گرفته شود تا دولت از این طریق بتواند هم جلوی رونق بازارهای سوداگری را بگیرد و هم سهم درآمدهای مالیاتی را در بودجه افزایش دهد.

بنابراین قبل از آغاز سال ۱۴۰۲ طرح مالیات بر عایدی سرمایه باید به صحن علنی برود. اعضای کمیسیون اقتصادی بر این موضوع اهتمام دارند که تصویب طرح مالیات بر عایدی سرمایه برای ۹۵ درصد افراد جامعه دردسرساز نخواهد بود و تنها ۵ درصد افراد که در بازارهای دلالی و سوداگری به فعالیت مشغولند را در بر خواهد گرفت و از این گروه مالیات‌ستانی براساس درآمد صورت می‌گیرد، زیرا هدف اصلی این طرح مبارزه با تورم و گسترش عدالت اجتماعی از طریق توزیع درآمدهای مالیاتی است.

خلق ۶۷۰۷ هزار میلیارد تومان سپرده دیداری جدید

در دی امسال حجم کل سپرده‌های دیداری به ۱۶۲۰ هزار میلیارد تومان رسید که ۵۵ درصد کل سپرده‌ها را شامل می‌شود. به گزارش ایبنا، در دی امسال با خلق ۶۷.۷ هزار میلیارد تومان سپرده دیداری جدید، حجم کل سپرده‌های دیداری به ۱۶۲۰ هزار میلیارد تومان رسید که ۵۵ درصد کل سپرده‌ها را شامل می‌شود. باتوجه به افزایش انتظارات تورمی که معلول رشد نقدینگی، بی‌ثباتی اقتصادی و سیاسی، افزایش نرخ ارز و کاهش ارزش ریال است، شاهد ۴.۳ درصد رشد سپرده‌های دیداری و ۱.۵ درصد رشد سپرده‌های غیردیداری در دی بوده‌ایم. رشد ریالی کل سپرده‌های بانکی، ۸۶.۸ هزار میلیارد تومان بوده که نسبت به آذر ۳.۱ درصد رشد داشته است. منظور از سپرده‌های دیداری در این گزارش مجموع سپرده‌های قرض‌الحسنه و سپرده‌های کوتاه‌مدت است. سپرده دیداری یا جاری به سپرده‌ای گفته می‌شود که بانک متعهد می‌شود به محض تقاضای صاحب آن، وجه سپرده شده را مسترد کند. ویژگی عمده سپرده دیداری این است که نیاز به مراجعه مستقیم صاحب سپرده نیست، بلکه وی می‌تواند به‌وسیله حواله (چک) وجه موردنظر را به دیگری منتقل کند و به همین جهت این نوع سپرده از اقلام حجم پول جامعه به‌حساب می‌آید. سپرده‌های دیداری معمولا جنبه موقتی داشته و غالبا برای تسهیل در مبادلات بازرگانی داخلی یا خارجی مورداستفاده قرار می‌گیرند. بانک‌ها به این نوع سپرده بهره‌ای پرداخت نمی‌کنند؛ بنابراین جزو ارزان‌ترین منابع مالی به‌حساب می‌آیند. به این جهت بانک‌ها با ارائه خدمات حساب جاری به‌صورت مجانی و گسترش شعب بانکی، سعی در جذب هرچه بیشتر این نوع سپرده‌ها دارند.

صمت پیامدهای افزایش مالیات دخانیات در بودجه ۱۴۰۲ را بررسی کرد

مالیات پر ابهام سیگار

مریم غدیرپور
editor@smtnews.ir

در کشور ما حوزه سلامت بودجه‌ای دارد که منابع آن مشخص است. یکی از محل‌های تامین منابع حوزه سلامت کشور، اخذ مالیات از سیگار است، اما طرح مالیات‌ستانی از دخانیات به‌ویژه سیگار برای سال‌ها در راهروهای مجلس خاک خورد تا اینکه سال گذشته به‌اذعان دولتمردان رقمی قابل‌توجه به مالیات دخانیات در بودجه تخصیص یافت. البته موضوع اخذ مالیات از سیگار همواره محل مناقشاتی بین وزارت بهداشت و تولیدکنندگان سیگار بوده است. تولیدکنندگان معتقدند افزایش مالیات سیگار منجر به افزایش قاچاق می‌شود، اما جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات بارها اعلام کرده‌اند ایران کمترین مالیات را در بین کشورها بر محصولات دخانی اعمال می‌کند و معتقدند افزایش مالیات منجر به کاهش مصرف دخانیات می‌شود. به‌باور این گروه هدف از افزایش مالیات، کاهش مصرف سیگار با هدف بالا بردن الگوی زیست سلامت در جامعه است. در بودجه ۱۴۰۲ دولت دوباره رقم مالیات بر سیگار و مواد دخانی را افزایش داد. صمت نظر کارشناسان را درباره افزایش مالیات سیگار در بودجه جویا شده است.

عکس: صمت

در جوامع پیشرفته مالیات سیگار آنقدر بالاست که گاهی نرخ یک پاکت سیگار با هزینه‌های سبد غذایی خانوار برابری می‌کند

افزایش مالیات سیگار در بودجه ۱۴۰۲

هر نخ سیگار تولید داخل با نشان ایرانی ۵۰ تومان، با نشان بین‌المللی ۱۰۰ تومان و هر بسته ۵۰ گرمی تنباکو داخلی ۲۰ تومان مالیات دارد.

به گزارش ایسنا، براساس لایحه بودجه از ابتدای سال ۱۴۰۲ از هر نخ سیگار تولید داخل با نشان ایرانی مبلغ ۵۰ تومان، تولید داخل با نشان بین‌المللی ۱۰۰ تومان و هر بسته ۵۰ گرمی تنباکوی قلیان داخلی ۲۰ هزار تومان به‌عنوان مالیات و همچنین از هر نخ سیگار وارداتی ۸۰۰ تومان و هر بسته ۵۰ گرمی تنباکوی قلیان وارداتی ۳۵ هزار تومان به‌عنوان حقوق ورودی دریافت می‌شود تا مطابق ردیف‌های این قانون برای بخش سلامت و ورزش همگانی و ورزش بانوان هزینه شود.

همچنین وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است درآمدهای حاصل از صدور مجوز توزیع دخانیات و حق انحصار دریافتی بابت واردات و تولید محصولات دخانی را به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کند.

در این لایحه درآمد وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت) بابت حقوق انحصار و صدور مجوز توزیع محصولات دخانی ۵۰۰ میلیارد تومان خواهد بود که نسبت به رقم ۳۸۵ میلیارد تومان در سال جاری بیش از ۲۹.۹ درصد افزایش داشته است.

گفتنی است از ۱۳ دی سال قبل مقرر شد صنعت دخانیات کشور در قالب ۲ سرفصل برای محصول تولیدی عوارض و مالیات پرداخت کند. بند «ت» ماده ۲۶ قانون دائمی ارزش‌افزوده و حق انحصار تولیدکننده داخلی با برند ایرانی را ملزم به پرداخت ۲۷ درصد، تولیدکننده داخلی با برند بین‌المللی را ملزم به پرداخت ۴۲ درصد و واردکننده را ملزم به پرداخت ۷۵ درصد مالیات و عوارض کرده است. همچنین مقرر شده بود هر سال ۵ درصد به ارقام فوق افزوده شود تا در نهایت جمع مالیات و عوارض دریافتی از تولیدکننده داخلی با برند ایرانی به ۵۷ درصد، تولیدکننده داخلی با برند بین‌المللی تا ۹۷ درصد و واردات به ۱۳۵ درصد افزایش یابد.

سهم ناچیز مالیات در کنترل مصرف سیگار

حسن ولی‌بیگی، کارشناس مسائل اقتصادی درباره اثرات افزایش مالیات سیگار و مواد دخانی به صمت گفت: در جوامع پیشرفته مالیات سیگار آنقدر بالاست که گاهی نرخ یک پاکت سیگار با هزینه‌های سبد غذایی خانوار برابری می‌کند.

وی افزود: ارقام محقق‌شده از مالیات‌ستانی دخانیات همچنان ناکافی است و این رقم برای کنترل و پیشگیری از مصرف مواد دخانی ناکارآمد است. باید هزینه این کالا در سبد مصرفی آنقدر گران باشد که در کشور ما هم، نظیر کشورهای پیشرو در این عرصه سیگار به کالایی لوکس تبدیل شود تا از شمار مصرف‌کنندگان آن کاسته شود.

▣ مالیات نخی

ولی‌بیگی با تشریح چگونگی افزایش مالیات سیگار در لایحه بودجه ۱۴۰۲، اظهار کرد: طبق آنچه در لایحه بودجه آمده مالیات سیگار به‌صورت نخی ۵۰ تومان برای تولیدات داخلی با نشان ایرانی و نخی ۱۰۰ تومان برای سیگار تولید داخل با برند بین‌المللی در نظر گرفته شده است. این در حالی است که نمایندگان مجلس در قانون جدید مالیات بر ارزش‌افزوده که از دی سال گذشته اجرایی شده، با اتخاذ یک سازکار هوشمند همه مالیات‌های قبلی بر سیگار را تجمیع کرده‌اند؛ بنابراین وضع «مالیات نخی» در زمانی که مالیات ارزش‌افزوده جدید به‌صورت سالانه و پلکانی ۵ درصد افزایش می‌یابد، قابل‌توجیه نیست.

▣ مالیات ناکارآمد

این کارشناس اقتصاد افزایش مالیات را در کاهش مصرف سیگار بی‌اثر دانست و گفت: افزایش مالیات سیگار با نرخ‌های ذکرشده در لایحه بودجه به‌هیچ‌وجه نمی‌تواند مانعی برای مصرف سیگار باشد، زیرا معمولا افراد سیگاری به‌دلیل وابستگی به آن از هزینه جاری زندگی برای خرید سیگار کم می‌کنند؛ بنابراین رقم فعلی افزایش مالیات نمی‌تواند در کاهش مصرف سیگار موثر باشد.

ولی‌بیگی با تشریح علت عدم کاربرد ابزار مالیات در بازار دخانیات ایران گفت: باتوجه به چند تحقیق بین‌المللی انجام‌شده، می‌توان گفت در کشورهایی که با معضل قاچاق کالا دست‌وپنجه نرم می‌کنند، به ازای هر ۱۰ درصد افزایش مالیات سیگار، حدود ۷ درصد گرایش به مصرف سیگار قاچاق افزایش می‌یابد.

▣ افزایش قاچاق

این کارشناس اقتصاد با تاکید بر اینکه افزایش مالیات تنها راهکار موجود برای کاهش مصرف سیگار در ایران نیست، افزود: هنگامی‌که توزیع‌کننده با فروش سیگار قاچاق و پرداخت مالیات کمتر، سود بیشتری کسب کند، تمایلش به عرضه سیگار قانونی کم می‌شود و کسب‌وکار خود را به‌سوی فروش سیگار قاچاق سوق می‌دهد، این در حالی است که وقتی گردش مالی سیگار قاچاق بیشتر شود، قدرت نظارت حاکمیت بر کیفیت و استاندارد محصولات نیز کاهش می‌یابد و در واقع نه‌تنها هدف قانون‌گذار محقق نمی‌شود، بلکه مشکلات هم تشدید می‌شود.

▣ سیگار دلاری

ولی‌بیگی اعلام کرد: به‌سبب نوسانات ارزی طی ماه‌های اخیر و تورم فراگیر در کشور، افزایش نرخ سیگار متاثر از افزایش عوارض گمرکی و مالیات، حداکثر ۲۰ تا ۳۰ درصد بوده است. گرچه این میزان افزایش، بازار عرضه را هم متاثر کرده، اما تاثیر چشمگیری در کاهش مصرف سیگار در بزرگسالان نداشته است. با این حال افزایش نرخ دلار تاثیر خود را بر نرخ سیگار خارجی گذاشته است.

▣ عدم توفیق مالیاتی

وی در پاسخ به این پرسش که آیا رقم مالیات در نظر گرفته‌شده برای دخانیات در لایحه بودجه ۱۴۰۲ سال آینده محقق می‌شود، گفت: بعید به‌نظر می‌رسد که ۲۰ هزار میلیارد تومان درآمد مالیاتی از محل فروش دخانیات محقق شود، زیرا کشور در شرایطی قرار دارد که رشد اقتصادی نزدیک صفر است و بنابر آنچه که گفته می‌شود، تورم برای سال آینده حدود ۴۰ درصد خواهد بود. وقتی رشد اقتصادی مثبت نباشد روی همه تولیدات از جمله تولید سیگار نیز تاثیرگذار خواهد بود؛ بنابراین با رکود به‌وجود آمده در این بخش تحقق مالیات پیش‌بینی‌شده در بودجه دور از انتظار است.

سهم مالیات دخانیات در بودجه ۲۰ هزار میلیارد تومان اعلام‌شده که تحقق این رقم در سال آینده مورد شک و تردید است

تامین بودجه فرهنگی با مالیات سیگار

علی صادقی، کارشناس اقتصاد درباره تاثیر افزایش مالیات سیگار در کاهش مصرف این ماده دخانی به صمت گفت: در بودجه سال ۱۴۰۲ در بحث تامین منابع از محل درآمدهای مالیاتی رقم حدود ۸۰۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده که سهم مالیات دخانیات در این رقم ۲۰ هزار میلیارد تومان اعلام‌شده که تحقق این رقم در سال آینده مورد شک و شبهه است.

وی با بیان اینکه در بودجه ۱۴۰۲ درآمدهای مالیاتی در ۳ بخش مدنظر قرار گرفته، گفت: یکی درآمدهای مالیاتی پیشین، دوم ایجاد پایه‌های مالیاتی جدید و سوم مالیات بر سیگار که ۲۰ هزار میلیارد تومان برای این بخش در نظر گرفته شده است.

▣ ورزش زنان و مالیات سیگار

صادقی درباره تاثیر ایده‌هایی مانند افزایش مالیات از تولید و فروش سیگار و تخصیص آن به بخش فرهنگ و ورزش بانوان بیان کرد: سابقه خوبی از پیشنهاد جبران کسری بودجه فرهنگی از محل‌های اضافه وجود ندارد؛ به‌عبارت‌دیگر متاسفانه این باور که هزینه در حوزه فرهنگ، موجب کاهش هزینه در حوزه‌های مختلف از جمله آسیب‌های اجتماعی خواهد شد، هنوز در جامعه وجود ندارد. این کارشناس اقتصاد در ادامه یادآور شد: در دولت و مجلس‌های گذشته به ضرورت تقویت و جایگاه فرهنگ در جامعه توجه لازم صورت نگرفته و این رویکرد، مانع پیشرفت حوزه فرهنگ شده است.

▣ احتمال کاهش درآمد دولت

وی در پاسخ به پرسش که چرا افزایش مالیات در ایران نمی‌تواند باعث کاهش مصرف دخانیات و افزایش درآمدهای مالیاتی دولت شود، گفت: هر مقدار افزایش مالیات سیگار، منجر به افزایش درآمد دولت نمی‌شود و حتی از یک مرحله به بعد این مسئله نتیجه عکس خواهد داشت، زیرا قاچاق افزایش پیدا خواهد کرد که کاملا از تاثیر ابزارهای کنترلی اقتصاد رسمی مانند مالیات مصونیت دارد؛ بر همین اساس می‌توان پیش‌بینی کرد با افزایش غیرمنطقی مالیات نه‌تنها تولید مجاز دخانیات در کشور کاهش می‌یابد، بلکه با تشدید قاچاق سیگار، درآمد دولت از محل مالیات دخانیات نیز کاهش خواهد یافت. صادقی با تاکید بر اینکه ساختار کنونی جامعه پذیرای افزایش مالیات مواد دخانی نیست، ادامه داد: شاید در نگاه کلی میزان مالیات بر یک نخ سیگار در ایران فاصله زیادی با کشورهای پیشرو در کنترل مصرف دخانیات دارد، اما این احتمال وجود دارد در غیاب نظارت قوی بر مبادی ورودی کشور شرایط برای قاچاقچیان این محصول فراهم شود.

▣ افزایش سهم قاچاق

وی با تاکید بر اینکه افزایش نامتعارف مالیات سیگار برای خرید و مصرف سیگار باکیفیت کاهش می‌یابد و مجبور به استعمال سیگارهای قاچاقی می‌شوند که کنترلی بر کیفیت آنها صورت نمی‌گیرد.

وی متذکر شد: وضع مالیات بر سیگار صرفا نباید با هدف افزایش درآمدهای دولت انجام شود؛ بنابراین در تعیین آن باید نقش تنظیم‌گری مالیات هم بسیار موردتوجه قرار گیرد، زیرا وضع صحیح مالیات بر هر کالایی موجب ایجاد تعادل در بازار آن کالا می‌شود.

در ایران موجب کاهش مصرف دخانیات نمی‌شود، اظهار کرد: افزایش مالیات سیگار منجر به کاهش توان رقابت تولیدکنندگان مجاز سیگار و سقوط صنعت دخانیات می‌شود که در نهایت کاهش تولید این کالا در کشور و افزایش سهم قاچاق در بازار را به‌دنبال خواهد داشت؛ به‌عبارت‌دیگر افزایش مالیات سیگار در داخل کشور سبب می‌شود از یک سو، تولیدکنندگان داخلی که موظف به پرداخت مالیات می‌شوند در برابر افرادی که به‌صورت قاچاق سیگار را وارد کشور می‌کنند توان رقابتی خود را از دست دهند و از سوی دیگر، مصرف‌کنندگانی هستند که قدرت آنها

سخن پایانی

همواره در زمینه نقش تنظیم‌گری مالیات این سوال مطرح بوده که آیا وضع مالیات بر کالاهایی که مصرف آنها سلامت افراد و جامعه را به‌خطر می‌اندازد، سبب خواهد شد افراد کمتر از کالاهای خطرآفرین استفاده کنند. گرچه هر سال، به‌ویژه در آستانه ارائه لایحه بودجه، با هدف کاهش وابستگی بودجه دولت به درآمدهای نفتی بر افزایش پوشش مالیاتی تاکید می‌شود، اما نکته مهم‌تر درباره تعیین مالیات سیگار، موضوع تنظیم‌گری است؛ به‌عبارت‌دیگر اهداف دولت‌ها از اخذ مالیات علاوه بر افزایش درآمد، کاهش فعالیت‌های نامناسب و تشویق فعالیت‌های مطلوب است. کارشناسان اقتصادی بر این باورند که تعیین مالیات غیرمنطقی بر سیگار موجب افزایش قاچاق این محصول پررونق خواهد شد. در روی دیگر سکه به‌دلیل رکود تورمی حاکم بر کشور تحقق درآمد ۲۰ هزار میلیارد تومانی دولت از محل مالیات دخانیات در هاله‌ای از ابهام است.

در گفت‌وگوی صمت با یک جامعه‌شناس تشریح شد

کاهش مصرف سیگار چگونه محقق می‌شود؟

گروه گفت‌وگو
editor@smtnews.ir

عکس: آیدا فریدی

دخانیات دشمن اصلی ریه بوده و استعمال‌کننده و استنشاق‌کننده، هر دو را قربانی می‌کند. آمارهای تکان‌دهنده از مرگ‌ومیرهای ناشی از مصرف دخانیات به‌جز مواد مخدر، عمق فاجعه را ملموس‌تر می‌کند.

مرگ سالانه ۸۰ هزار نفر، عدد بزرگی است و اسفناک‌تر اینکه یک‌پنجم این افراد یعنی ۱۶ هزار نفر حتی یک‌بار هم لب به سیگار نزده‌اند. به گفته محمدرضا مسجدی، دبیرکل جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات، تلفات سیگار در ایران معادل سقوط روزانه ۲ هواپیماست. چرا با وجود تحریم صنایع گوناگون از جمله مواد غذایی و دارو، شرکت‌های خارجی سرمایه‌گذار در تولید سیگار هنوز در کشورمان فعالیت دارند؟

به‌گفته مسجدی به‌طور متوسط سالانه حدود ۶۰ میلیارد نخ سیگار معادل ۳ میلیارد پاکت سیگار در کشور مصرف می‌شود که اگر متوسط هر بسته سیگار ۲۰ هزار تومان باشد ضربدر ۳ میلیارد پاکت، حدود ۶۰ میلیارد تومان می‌شود. این در حالی است که برآوردی از هزینه قلیان و توتون آن در دست نیست.

در راستای اجرای بیانیه سازمان ملل متحد برای کاهش ۲۵ درصدی مرگ‌ومیر ناشی از بیماری‌های غیرواگیر در ایران، کاهش ۳۰ درصدی مصرف دخانیات تا افق ۱۴۰۴ هدف‌گذاری شده است. در این میان، ابادر اشتری‌مهرجردی، جامعه‌شناس و عضو موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی نظر دیگری دارد.

مشاور جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات در گفت‌وگو با صمت از افزایش تولید و تقاضا در کشور می‌گوید که سالانه آمار جانباختگان را افزایش داده است. در ادامه مشروح این گفت‌وگو را می‌خوانید.

> افزایش قیمت، چه برای قشر نوجوان و چه برای بزرگسالان، محدودیت ایجاد می‌کند. اگر نرخ هر پاکت سیگار، نه ۳ میلیون تومان که ۲۰۰ هزار تومان شود، باز هم می‌توان امیدوار بود افراد کمتری به سمت آن گرایش پیدا کنند

◉ در مضرات سیگار آمده، تلفات مصرف آن در ایران معادل سقوط ۲ هواپیما در روز است. این در حالی است که براساس افق ترسیم‌شده برای ۱۴۰۴ باید آمار مصرف سیگار در ایران ۳۰ درصد کاهش پیدا کند. در حال حاضر، وضعیت مصرف سیگار چگونه است و چرا هدف‌گذاری کاهش مصرف، محقق نشده است؟

یک سلسله آمارهای جهانی در حوزه مصرف سیگار وجود دارد و یک سلسله آمارهای ملی که با مقایسه این دو می‌توان وضعیت مصرف سیگار در کشور را مشخص کرد. آمار جهانی اعلام می‌کند به ازای مصرف هر یک میلیون نخ سیگار در سال، یک نفر فوت می‌کند.

در ایران میزان مصرف مشخص نیست اما آمار تولید می‌گوید سالانه بین ۶۵ تا ۶۷ میلیارد نخ سیگار تولید و عرضه می‌شود. رئیس شرکت ملی دخانیات کشور در سال ۱۳۹۹ اعلام کرد ایران در تولید سیگار خودکفا شده است.

در کنار این آمار، موضوع قاچاق هم مطرح است. در بازار شاهد عرضه انواع سیگارهای قاچاق مانند کنت، انواع وینستون و... هستیم که عموما برندهای امریکایی هستند. برآورد شده ۲۰ درصد کل مصرف دخانیات کشور مربوط به این سیگارهاست. اگر این ۲۰ درصد به حدود ۶۵ میلیارد نخ اضافه شود که حدود ۱۰ میلیارد نخ است، مصرف سالانه سیگار در کشور بین ۷۷ تا ۸۰ میلیارد نخ سیگار می‌شود.

براساس آمار جهانی اگر هر یک میلیون نخ سیگار معادل مرگ یک نفر باشد؛ یعنی سالانه ۸۰ هزار نفر در ایران به‌واسطه سیگار فوت می‌کنند. اگر این عدد بر تعداد روزهای سال تقسیم شود، روزانه ۲۲۰ نفر به‌دلیل مصرف سیگار دچار مرگ می‌شوند.

اما فاجعه اینجاست که یک‌پنجم این آمار (۸۰ هزار نفر) یعنی ۱۶ هزار نفر در مدت عمرشان حتی لب به سیگار نزده‌اند و چون در معرض دود دسته دوم و سوم قرار داشته‌اند، دچار مرگ زودرس شده‌اند.

مسئله دخانیات موضوعی شخصی نیست، بلکه مسئله‌ای اجتماعی است. هنگامی‌که موضوع فردی تلقی می‌شود فقط روی کسانی که مصرف‌کننده هستند تمرکز شده که براساس آمار حدود ۱۵ درصد جامعه اعم از مرد و زن مصرف‌کننده دخانیات هستند.

حدود ۲۲ درصد از مردان و ۵ درصد زنان کشور، دخانیات استعمال می‌کنند. اما اگر مسئله از موضوعی فردی به اجتماعی تبدیل شود، مرگ‌ومیر ۱۶ هزار نفر از دخانیات مربوط به کسانی است که حتی لب به سیگار نزده‌اند مانند کودکان، زنان باردار و... که فقط در معرض دود سیگار بوده‌اند، که عمق فاجعه را ملموس‌تر می‌کند.

◉ در بحث مضرات مصرف دخانیات، نقش قلیان چقدر است؟

مشکل ما در کشور این است که به قلیان به‌عنوان دخانیات توجه نمی‌شود. آمارهای غیررسمی می‌گوید (آمار رسمی نداریم مطالعات موردی مانند پایان‌نامه‌های دانشجویی آمار تقریبی به ما می‌دهد.) مصرف قلیان در زنان دو برابر مردان است.

این نکته در کنار خانوادگی شدن مصرف قلیان (یکی از لوازم تفریحی در سرگرمی‌های خانوادگی) عمق فاجعه را بیشتر نشان می‌دهد.

شکسته شدن قبح موضوع و خانوادگی شدن مصرف قلیان، مزید بر علت عوارض مصرف دخانیات در کشور شده که پیامدهای آن در آینده‌ای نه‌چندان دور بیشتر خود را نشان می‌دهد. علاوه‌بر اینکه کشیدن یک قلیان کامل معادل دود کردن ۹۰ نخ (۵ پاکت) سیگار است.

مسئله دیگر عدم‌آگاهی افراد نسبت به عمق فاجعه است. آمار حوزه دخانیات آن‌قدر دور از انتظار است که تصور می‌شود چنین آماری امکان‌پذیر نیست. قابل درک برای افراد نیست که ۱۶ هزار نفر بدون اینکه سیگار بکشند، قربانی می‌شوند.

افراد سیگاری قادر نیستند یک پاکت سیگار را در ۳۰ دقیقه دود کنند، در حالی که ممکن است به‌طور کامل در کمتر از یک ساعت یک قلیان بکشند که معادل ۹۰ نخ سیگار است.

نسبت به این حقایق باید به مردم اطلاع‌رسانی کرد. تصور این است که یک قلیان در ۳۰ تا ۴۵ دقیقه کشیده می‌شود و اتفاقی رخ نمی‌دهد.

فراموش نکنیم با گذشته زمان، نشست انواع سموم و فلزات سنگین و از آن مهم‌تر قارچ‌هایی که آب قلیان به بدن منتقل می‌کنند، مشکلات ریوی، کلیوی و... ایجاد می‌کند.

◉ وظیفه نهادهای ذی‌ربط چیست؟

مهم‌ترین کار فرهنگ‌سازی بوده و نقطه شروع فرهنگ‌سازی این است که دخانیات مانند مواد مخدر یک مسئله اجتماعی تلقی شود. در این زمان، وزارت آموزش‌وپرورش، بهداشت، فرهنگ و ارشاد اسلامی و... پشت کار آمده و پیگیر موضوع می‌شوند.

امروز یکی از حامیان تولید دخانیات در کشور به‌دلیل موضوعاتی مانند اشتغالزایی، وزارت صنعت، معدن و تجارت بوده که دردآور است. دلیل این امر، بدفهمی موضوع است، زیرا نهادهای ذی‌ربط دخانیات را مسئله‌ای فردی تلقی می‌کنند.

در حالی که پیامدهای آن اجتماعی است.

دقیقا از سال ۱۳۹۲ که کشور تحریم شد تا امروز (به‌ویژه در دوره دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور پیشین امریکا) تنها محصولی که تحریم نشد، دخانیات بود و شرکت‌های خارجی همچنان در ایران فعالیت دارند. همچنین در دوره برجام، حدود ۳ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه تولید دخانیات در کشور انجام شد. به‌عنوان مثال، ژاپن ۴ کارخانه تولید سیگار راه‌اندازی کرد.

این سرمایه‌گذاری خارجی چه نفعی برای کشور داشته است؟ تولید سیگار چه ارزش‌افزوده‌ای برای جامعه دارد؟ آیا مرگ‌ومیر ۲۲۰ نفر در روز به اشتغالزایی آن می‌ارزد؟ تولید کنیم که سالانه ۸۰ هزار نفر را به‌طور مستقیم و غیرمستقیم به کام مرگ بکشانیم؟ قابل‌توجیه است؟ پاسخ این پرسش‌ها را باید وزارت بهداشت و صنعت، معدن و تجارت بدهند.

مجلس قوانین خوبی در این حوزه مصوب کرده است. به‌عنوان نمونه ممنوعیت فروش سیگار به شکل نخی یکی از آنهاست. آیا رعایت می‌شود؟ ضمانت اجرایی آن چیست؟ ممنوعیت فروش سیگار به افراد زیر ۱۸ سال قانون دیگر است، آیا اجرا می‌شود؟

◉ ممنوعیت فروش نخی سیگار چه کمکی به کاهش مصرف آن می‌کند؟

پول توجیبی نوجوانان عدد مشخصی است. به‌عنوان مثال، یک نوجوان ۱۲ یا ۱۳ ساله که هفتگی ۵۰ هزار تومان از والدین پول دریافت می‌کند نمی‌تواند یک پاکت کامل سیگار خریداری کند اما می‌تواند چند نخ سیگار بخرد و تفریحی بکشد. با این ممنوعیت زمینه گرایش نوجوانان به دخانیات کمتر شده، چون پول خرید پاکت سیگار را ندارند؛ بنابراین وقتی هزینه آن نباشد، به سمت آن هم نمی‌روند.

یکی از کشورهایی که به موضوع کاهش حجم مصرف سیگار توجه ویژه دارد و اقدامات جدی داشته، استرالیاست. یک پاکت سیگار در این کشور ۹۶ دلار بوده که حدود ۳ میلیون تومان در ایران می‌شود.

◉ اگر قیمت سیگار افزایش پیدا کند، میزان مصرف نزولی خواهد شد؟

چند نفر در کشور حاضرند برای یک پاکت سیگار ۳ میلیون تومان بپردازند؟ افزایش قیمت، چه برای قشر نوجوان و چه برای بزرگسالان، محدودیت ایجاد می‌کند. اگر نرخ هر پاکت سیگار، نه ۳ میلیون تومان که ۱۰۰ هزار تومان شود، باز هم می‌توان امیدوار بود افراد کمتری به سمت آن گرایش پیدا کنند.

توجه داشته باشید بیشترین مصرف دخانیات در بین طبقه متوسط رو به پایین جامعه است. متوسط درآمد این طبقه زیر ۱۰ میلیون تومان در ماه بوده و عموما حقوق وزارت کار است.

آیا فردی با ۶ تا ۷ میلیون تومان درآمد حاضر است برای یک پاکت سیگار، ۲۰۰ هزار تومان بپردازد که اگر روزی یک پاکت مصرف شود، ماهانه ۳ میلیون تومان می‌شود.

چنین هزینه‌کردی بسیاری از افرادی که برای نخستین‌بار می‌خواهند سیگار را امتحان کنند، از منصرف می‌کند.

◉ دراین‌باره دولت باید افزایش قیمت سیگار را در دستور کار قرار دهد؟

کارشناسان باید مطالعه کنند که در سطح کلان چه باید کرد تا نوجوانان برای سرگرمی به سمت انواع دخانیات اعم از سیگار و قلیان نروند.

تجربه در سایر کشورها نشان داده که فراهم کردن محل‌های ورزشی و سایر سرگرمی‌ها می‌تواند یکی از اهرم‌هایی باشد که از ورود نوجوان به مسئله دخانیات جلوگیری می‌کند.

◉ چرا امروز گرایش نوجوانان به سیگار در کشور زیاد شده است؟

نوجوان در این مقطع سنی، به‌دنبال ایجاد شخصیتی مستقل نسبت به دیگران به‌ویژه خانواده است. تا پیش از این، کودک زیر ۱۱ سال به‌واسطه خانواده شناخته می‌شد اما پس از این سن، نوجوان به‌دنبال شخصیت مستقل از افراد خانواده است و اینکه به‌واسطه خودش شناخته شود.

متاسفانه یکی از راه‌هایی که به‌طور غیررسمی پیش پای او گذاشته شده، سیگار کشیدن است. در بین نوجوانان سیگار کشیدن به معنی بزرگ شدن است و به غلط این‌طور جا افتاده که اگر سیگار بکشد، نشانه شخصیت و منزلت او در بین سایرین خواهد بود.

معنای این هنجارشکنی این است که فرد جسارت و شجاعت داشتن یک شخصیت مستقل را پیدا کرده است.

◉ درحال‌حاضر ایران در مصرف دخانیات رتبه چندم را دارد؟

آمار رسمی از سال ۲۰۱۸ میلادی بروزرسانی نشده است. این آمارها هر ۴ سال یک بار استخراج می‌شود. فراموش نکنیم رتبه خیلی مهم نیست و آنچه اهمیت دارد، اقدامات پیشگیرانه است.

براساس اهداف افق ۱۴۰۴ باید آمار دخانیات ۳۰ درصد کاهش عرضه و تقاضا داشته باشد اما در ۶ سال گذشته تولید داخلی روند افزایشی داشته و به همان نسبت عرضه نیز بیشتر شده است و به‌دلیل عدم‌فراهم کردن ابزار سرگرمی سالم، افزایش تقاضا هم تجربه شد.

آمار رسمی وجود ندارد اما براساس گزارش‌های آماری از تولید و قاچاق می‌توان به این نتیجه رسید که تولید صعودی بوده است.

> یک سلسله آمارهای جهانی در حوزه مصرف سیگار وجود دارد و یک سلسله آمارهای ملی که با مقایسه این دو می‌توان وضعیت مصرف سیگار در کشور را مشخص کرد

سخن پایانی

مهم‌ترین زمینه برای فرهنگ‌سازی، آگاهی‌سازی است. نخست باید تلاش شود که مردم آگاه شوند. تجربیات جهانی می‌گوید ۱۶ درصد مردم با آگاهی یافتن نسبت به مسئله‌ای، تغییر رفتار می‌دهند.

۱۶ درصد با اعمال قانون و روش‌های سلبی و زور تغییر رفتار دارند و ۶۸ درصد باقی از طریق اقدامات فرهنگی و فعالیت‌های اجتماعی تغییر رفتار می‌دهند که این بخش دقیقا برعهده وزارت آموزش‌وپرورش، آموزش عالی، فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت بهداشت است.

بین‌الملل

بزرگ‌ترین تاجران سیگار جهان

ترجمه و تدوین ملیکا انصاری: تنباکو به‌عنوان ماده اصلی تولید کالاهای دخانی، همواره تجارت پرسودی را سالانه به جیب دولت‌ها و حتی فعالان غیرقانونی آن می‌ریزد. براساس آمار oec.world در سال ۲۰۲۰، تنباکوی خام که همچون دخانیات خام نیز شناخته می‌شود، با معامله ۸.۳۵ میلیارد دلار، رتبه ۳۵۷ را در محصولات پرمعامله جهان دارا است. بین سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰، صادرات تنباکو خام ۱۵ درصد کاهش یافت و از ۹.۸۲ میلیارد به ۸.۳۵ میلیارد دلار رسید. تجارت دخانیات خام ۰.۰۵ درصد از کل تجارت جهانی را تشکیل می‌دهد که رقم قابل توجهی است. در میان کالاهای دخانی و مشتقات تنباکو، سیگار به‌عنوان پرمصرف‌ترین آنها شناخته شده و در جایگاه ۱۲۱ تجارت کالاهای پرسود جهانی ایستاده است. باید توجه کرد تولید، خرید و فروش کالاهای با پایه تنباکو تنها تجارت دخانیات نبوده و محصولاتی مانند سیگارهای الکترونیکی نیز جزوی از این اقتصاد به‌حساب می‌آیند.

گرداب سیگارهای قاچاق

در بیشتر کشورها، سیگارهای غیرقانونی بسیار ارزان‌تر از سیگارهای قانونی هستند. همواره هزینه‌های مالیاتی و تعرفه‌های وارداتی منجر شده تا هزینه تمام‌شده سیگارهای قانونی بیشتر شود. این ارزان بودن سیگارهای قاچاق سبب می‌شود تا علاقه مردم به استفاده از آنها و در نتیجه واردات غیرقانونی سیگارها افزایش یابد. افزایش علاقه و دسترسی مردم به سیگارهای ارزان قاچاق، سلامت جامعه را موردهدف قرار داده و اگر آن را در کنار فرارهای مالیاتی در این بحث قرار دهیم، تجارت سیگارهای قاچاق را می‌توان یک معضل اقتصادی-اجتماعی عنوان کرد، اما افزایش قاچاق تنها پیامد این مسئله نیست؛ افزایش تولید و واردات سیگارهای بی‌نام‌ونشان و حتی تقلبی یکی از بحران‌های مهم سیگارهای ارزان است. اگر تجارت غیرقانونی جهانی سیگار از بین برود، دولت‌ها از سال ۲۰۳۰ به بعد به‌طور سالانه، حداقل ۳۱ میلیارد دلار سود اضافه از تجارت سیگار کسب خواهند کرد.

تولید تنباکو در ایالات‌متحده

تولید تنباکو در ایالات‌متحده از دهه ۱۹۸۰ به‌طور قابل توجهی کاهش یافته است، اما ایالات‌متحده همچنان یکی از تولیدکنندگان اصلی برگ تنباکو است. ایالات‌متحده پس از چین، هند و برزیل، چهارمین کشور بزرگ تولیدکننده تنباکو در جهان محسوب می‌شود. در سال ۲۰۲۰، برزیل بزرگ‌ترین صادرکننده تنباکوی تولیدنشده (تنباکوی طبیعی) از نظر حجم صادرات بود. کمابیش نیم میلیون کیلوگرم تنباکوی تولیدنشده در آن سال از برزیل صادر شد. در مقایسه، چین دومین صادرکننده بزرگ این کالا در سال ۲۰۲۰ بود و حدود ۱۸۶ میلیون کیلوگرم تنباکوی تولیدی صادر کرد. براساس آمار کمیسیون تجارت فدرال ایالات‌متحده (FTC)، کل مقدار تنباکوی بدون دود فروخته‌شده توسط تولیدکنندگان به عمده و خرده‌فروشان در ایالات‌متحده حدود ۱۲۶ میلیون پوند در سال ۲۰۱۹ بود که نسبت به فروش ۱۲۸.۴۱ میلیون پوند این محصول در سال ۲۰۱۸، کاهش داشت. در فاصله زمانی ژوئن ۲۰۱۸ تا ژوئن ۲۰۱۹، ۳ شرکت Altria Group Inc.، British American Tobacco و Swedish Match حدود ۹۸ درصد از فروش دلاری تنباکوی بدون دود را به خود اختصاص دادند که در مجموع بیش از ۶ میلیارد دلار فروش داشتند. در سال ۲۰۲۰، بزرگ‌ترین صادرکنندگان سیگار حاوی تنباکو به‌ترتیب لهستان با ۴.۰۶ میلیارد دلار، امارات‌متحده‌عربی ۳.۴۶ میلیارد دلار، آلمان ۱.۳۸ میلیارد دلار، لیتوانی ۱.۰۵ میلیارد دلار و جمهوری چک با صادرات ۹۲۸ میلیون دلار سیگار بودند. از سویی دیگر، در همین سال، ژاپن با بیش از ۲.۲ میلیارد دلار واردات سیگار حاوی تنباکو، بزرگ‌ترین واردکننده این محصول دخانی شناخته شد. پس از آن، ایتالیا با ۱.۸۷ میلیارد دلار، آلمان ۱.۶۱ میلیارد دلار، اسپانیا ۹۹۱ میلیون دلار، عراق ۹۲۱ میلیون دلار و فرانسه با واردات ۷۲۸ میلیون دلار به‌عنوان مهم‌ترین واردکنندگان سیگار به‌شمار می‌روند.

سیگار کمترین تعرفه تجارت را دارد

در سال ۲۰۱۸، متوسط تعرفه سیگارهای حاوی تنباکو ۱۱.۳ هزار درصد بود؛ این رقم نشان می‌دهد سیگار کمترین نرخ تعرفه را در جهان میان طبقه‌بندی محصولات برمبنای HS-CODE دارد. (کد بین‌المللی کالا یا HS-CODE کد کالای بین‌المللی است که جزئیات کالا را در بازارهای تجارت خارجی مشخص می‌کند.) براساس آمار oec.world، کشورهایی که بالاترین تعرفه وارداتی برای سیگارهای حاوی تنباکو دارند به‌ترتیب جزایر کوک با ۳۸.۷ میلیون درصد، سنت کیتس و نویس ۴۹۵ هزار درصد، مصر ۴۱۴ هزار درصد، سوئیس ۳۵۷ هزار درصد و لیختن اشتاین ۳۵۷ هزار درصد هستند. از سویی دیگر، نرخ تعرفه واردات سیگار در کشورهای مصر، موریس، امارات‌متحده‌عربی، ارمنستان و هنگ‌کنگ صفر درصد است.

اقتصاد سیگار امریکا

ایالات‌متحده به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان تنباکو و محصولات زنجیره آن، اقتصاد وابسته‌ای به این کالاها در تجارت داخلی و خارجی دارد. براساس آمار کمیسیون تجارت فدرال ایالات‌متحده (FTC)، در طول سال ۲۰۱۷، حدود ۲۴۹ میلیارد نخ سیگار در ایالات‌متحده فروخته شد که این رقم کاهش ۳.۵ درصدی را نسبت به سال ۲۰۱۶ نشان می‌دهد. ۴ شرکت فیلیپ موریس امریکا، رینولدز امریکن، ITG برندز و لیگت، حدود ۹۲ درصد از فروش سیگار در ایالات‌متحده را به خود اختصاص دادند.

واردات سیگار برای امریکا بیشتر از ۲ کشور کانادا و کره‌جنوبی انجام می‌شود. حدود ۸.۳ درصد از موجودی سیگار ایالات‌متحده در سال ۲۰۱۶ و ۷.۹ درصد در سال ۲۰۱۷ را سیگارهای وارداتی تشکیل می‌دهند. به‌طور متوسط، ۴۴.۳ درصد از مالیات غیرمستقیم فدرال و ایالتی در امریکا را نرخ خرده‌فروشی سیگار تشکیل می‌دهد.

سه‌شنبه
۱۱ بهمن ۱۴۰۱- ۹ رجب ۱۴۴۴ - ۳۱ ژانویه ۲۰۲۳- شماره ۲۲۵۸-پیاپی ۳۵۷۶

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»
مدیرمسئول: ناصر بزرگمهر
سردبیر:عاطفه خسروی

سازمان آگهی‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۲ - ۰۹۹۹۹۱۹۵۷۶۱
ایمیل آگهی‌ها: ads.smtnews@gmil.com
تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر:(داخلی-۱۰۴) پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم‌مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶ - کد پستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه: هنر سرزمین سبز

www.smtnews.ir info@smtnews.ir
telegram.me/smtnews instagram.com/smtnewspaper
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با رتبه ۱
در میان روزنامه‌های تخصصی مقام ۱
در میان روزنامه‌های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

سیگار جای روزنامه

کیمیا ملکی: سال‌ها است که کیوسک‌های مطبوعاتی به سیگار فروشی و تنقلات فروشی بیشتر شبیهند تا دکه روزنامه فروشی؛ کیوسک‌هایی که بسته به «پا خور» محل استقرارشان، بعضا سودهایی نجومی برای مالکانشان دارند و مالکان، اجاره‌های بسیار سنگین چند میلیونی از مستاجرانشان، دریافت می‌کنند. فروش محصولات دخانی در دکه‌های روزنامه‌فروشی با انتقادات بسیاری همراه است تا آنجا که این مراکز بیشتر مختص فروش سیگار و تنقلات شده‌اند. در همین حال مرداد امسال اجازه فروش محصولات دخانی در دکه‌ها مشروط شد. طبق اعلام اتاق اصناف، با اصلاح دستورالعمل موضوع ماده ۷ مبارزه با قاچاق محصولات دخانی مبنی بر اضافه شدن اتحادیه دکه‌داران و جراید به اتحادیه‌های مجاز و مرتبط محصولات دخانی، مقرر شده واحدهای صنفی دکه‌داران و جراید، هر چه سریع تر نسبت به استعلام از وزارت بهداشت، صدور پروانه کسب و ساماندهی فعالیت واحدهای فاقد پروانه کسب اقدام کنند.

نقش اصناف در مدیریت عرضه محصولات دخانی

قاسم نوده فراهانی، رئیس اتاق اصناف ایران، درباره تصمیمات اتاق اصناف در حوزه مدیریت عرضه محصولات دخانی، گفت: تمرکز اتاق اصناف بر ارائه راهکارهای مبارزه با محصولات قاچاق و تقلبی است. در حال حاضر بار کالای قاچاق همراه با تریلی هزاران کیومتر مسیر را تا مرز استان‌ها طی می‌کنند؛ اما هیچ برخوردی با آن‌ها صورت نمی‌گیرد. وفور محصولات دخانی قاچاق در سراسر کشور، حاکی از ورود قابل توجه این کالاها از مرزهای کشور است؛ بنابراین حاکمیت باید با استفاده از رویکردهای نوین، از مبدا ورود تا آخرین زنجیره توزیع، به صورت یکپارچه با کالای قاچاق برخورد کند. وی همچنین تاکید کرده تمام واحدهای عرضه کالای دخانی باید پروانه کسب و QR کد داشته باشند. نکته مهم‌تری که طبق اعلام اتاق اصناف در این نشست مطرح شده، ضرورت اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا در خصوص احیا ماده ۶۲ قانون نظام صنفی و همچنین اصلاح دستورالعمل موضوع ماده ۷ مبارزه با قاچاق محصولات دخانی مبنی بر اضافه شدن اتحادیه دکه‌داران و جراید به اتحادیه‌های مجاز و مرتبط محصولات دخانی است که بر این اساس مقرر شده اتحادیه‌های صنفی طبق مصوبات سیزدهمین جلسه ستاد مبارزه با کالاهای قاچاق و تقلبی محصولات دخانی وزارت صمت و با توجه به موافقت مهلت یک ساله از سوی وزارت بهداشت به واحدهای صنفی دکه‌داران و جراید، هرچه سریع تر نسبت به استعلام از وزارت بهداشت، صدور پروانه کسب و ساماندهی فعالیت واحدهای فاقد پروانه کسب اقدام کنند. این موضوع سال‌ها مورد بحث بوده، چراکه طبق قانون فروش محصولات دخانی در دکه‌ها ممنوع است، اما به گفته تاجدار، رئیس انجمن تولیدکنندگان صادرکنندگان و واردکنندگان محصولات دخانی، تا ۷۰ درصد درآمد دکه داران از محل فروش سیگار تامین می‌شود. عمده سیگار قاچاق هم در دکه‌های روزنامه‌فروشی عرضه می‌شود. اما طبق گفته‌های تاجدار، اجاره بالای این دکه‌ها و همزمان کاهش تعداد و فروش جراید، این شرایط را اجتناب ناپذیر کرده است. بنابراین نمی‌توان به زور دکه‌داران را مجبور کرد سیگار نفروشند و باید به گونه‌ای دکه‌ها ساماندهی شوند که سود آن‌ها هم در نظر گرفته شود.

مشت نشانه خروار نیست!

نادر فداکار، عضو سابق اتحادیه دکه داران تهران در گفت‌وگو با صمت درباره تفاوت دکه‌های جراید و تنقلات گفت: اتحادیه دکه‌داران با بیش از ۷۶ سال سابقه در ۵ رسته شغلی تنقلات، گل، صنایع دستی، خرده فروشی از طریق دکه‌ها و کتاب فروشی و اطلاعات شهری کد آیسیک دارد که کدگذاری به عنوان روش ساده و دقیق برای تعیین هویت کالا، قطعات، مدارک و اموال، سال‌ها است که در شرکت‌ها و زنجیره‌های تأمین مورد استفاده قرار می‌گیرد. اما اتحادیه جراید تنها یک کد آیسیک برای فروش جراید دارد. فداکار در ادامه گفت: هر دکه‌ای که قصد تغییر کاربری داشته باشد باید برای دریافت جواز به سراغ اتحادیه مربوطه برود و این قانون نظام صنفی است. با افت فروش روزنامه و روی آوردن مردم به فضای مجازی دکه‌داران جراید، درآمدی نداشتند.

به همین علت دکه‌داران برای امرار معاش خود شروع به فروش تنقلات کردند که در این صورت با اعضای صنف دکه‌داران تداخل شغلی داشتند. با وجود شرایط بد اقتصادی سعی کردیم با آنها تعامل داشته باشیم و صبر کنیم اما متاسفانه این موضوع باعث افزایش تعداد دکه هایی شد که به فروش تنقلات می‌پردازند.

فداکار با اشاره به اینکه یکسری از واقعیت‌ها را باید پذیرفت و می‌دانیم که همه روزنامه‌فروشان اقدام به فروش تنقلات می‌کنند، تصریح کرد: فروش دخانیت در دکه‌ها سابقه‌ای دیرینه دارد و بیش از ۵۰ درصد درآمد آنها از فروش سیگار است.

وی با تکذیب درآمدهای ۱۰۰ میلیونی حاصل از فروش سیگار برای این صنف گفت: در همه مشاغل این موضوع برقرار است که عده‌ای درآمد بهتری نسبت به هم صنفان خود دارند. این تعریف خوبی نیست که همه دکه‌داران درآمد خوبی از فروش سیگار یا تنقلات دارند و شاید تنها این تعریف به ۱۰ درصد آنها اختصاص داشته باشد. بسیاری از دکه‌داران حتی از پس هزینه‌های زندگی خود بر نمی‌آیند. عضو سابق اتحادیه دکه داران تهران با ذکر قوانین ابلاغی به دکه‌داران در رابطه با فروش دخانیات، افزود: همه دکه‌داران موظف به اجرای ۳ قانون در خصوص فروش سیگار هستند؛ کالای قاچاق دخانی به فروش نرسد، سیگار در معرض دید نباشد و به افراد زیر ۱۸ سال سیگار نفروشند و بابت این موضوع از اعضای صنف تعهد گرفته شده است. فداکار در ادامه بیان کرد: اتحادیه دکه‌داران هر روز به بازرسی اعضای صنف مشغول است. بازرسان ما می‌دانند که شکل ظاهری جراید و دکه‌داران متفاوت است در نتیجه به بررسی دقیق آنها می‌پردازند.

دکه‌های اعضای صنف ما بزرگ‌تر و هر ۴ طرف آن کرکره خور است اما جراید ۳ طرف آن بسته و اندازه آن کوچک تر است. در نهایت بازرسی‌ها و اعلام تخلفات با تکرار و بی‌توجهی به اخطارها جواز آنها باطل خواهد شد. همچنین پر رابطه با فروش سیگارهای قاچاق، اگر بازرسان شاهد این موضوع در دکه‌ها باشند به سرعت این محصولات جمع آوری شده و جریمه‌های سنگینی دارد. رئیس سابق اتحادیه دکه داران تهران در پایان در رابطه با سهمیه‌های سیگار برای دکه‌داران بیان کرد: برای فروش سیگار باید مجوز جداگانه تهیه شود که در انتظار دریافت آن هستیم به همین علت دکه‌داران هیچ سهمیه دولتی برای سیگار ندارند اما با دریافت مجوز می‌توانیم از شرکت‌های فروش سیگار برای سهمیه دولتی اقدام کنیم.

تخلف را به جرم تبدیل کنید

داود فکوری، رئیس سابق اتحادیه سوپرمارکت داران و مواد پروتئینی تهران گفت‌وگو با صمت درباره فروش سیگار در سوپرمارکت‌ها گفت: سه اتحادیه اتحادیه سوپرمارکت داران و مواد پروتئینی تهران، اتحادیه خوارو بارفروشان و اتحادیه صنف عطار و سقط مبادی قانونی صدور مجوز برای واحدهای صنفی تحت پوشش هستند. یعنی هنگامی که فردی جواز دریافت می‌کند در مقابل ما یک پروانه خرده فروشی برای توزیع سیگار به آن می‌دهیم. این افراد سیگارهای با کیفیت را از شرکت‌های پخش دریافت و در جایگاه ویژه فروش سیگار در سوپرمارکت‌ها قرار می‌گیرند. وی به بیان قوانین فروش سیگار در سوپرمارکت‌ها پرداخت و افزود: فروش سیگار به افراد زیر ۱۸ سال، فروش فله و نخی و فروش کالای قاچاق ممنوع است. در صورت مشاهده این موضوع به فرد متخلف تذکر داده می‌شود. رئیس سابق اتحادیه سوپرمارکت داران و مواد پروتئینی تهران در پایان با بیان راهکاری برای کمک به کاهش مصرف سیگار اظهارکرد: برخوردها باید شدیدتر باشد. اگر یک واحد صنفی بداند که فروش سیگار به افراد زیر ۱۸ سال جرم است و برای این جرم قانون‌گذار مواردی را پیشنهاد می‌کند. زمانیکه بازرسان به سوپرمارکت‌ها مراجعه کنند و شاهد چند بسته سیگار باز باشند متوجه اقدام این فروشنده به فروش سیگارهای نخی می‌شوند و در ادامه اقدامات لازم را انجام می‌دهند. اگر ممنوعیت فروش سیگار به افراد زیر ۱۸ سال یا فروش به صورت نخی به صورت رسمی اعلام شود و همه فروشندگان این موضوع را به عنوان یک قانون شناختند، در نتیجه می‌توان برخورد قانونی شدیدی با این افراد کرد. اگر این اتفاق رخ دهند فرهنگ‌سازی خوبی خواهد شد زیرا استعمال سیگار برای افراد زیر ۱۸ سال آسیب‌های فراوانی را به دنبال دارد و گاهی ممکن است با افزایش سن به مصرف موادمخدر برسد.

سخن پایانی

مصرف بالای سیگار و آسیب‌های آن بر هیچ کس پوشیده نیست. بسیاری از نوجوانان این روزها اقدام به خرید سیگارهای نخی می‌کنند تا به دور از چشم خانواده و به قول خودشان « پکی بزنند و غم دنیا را فراموش کنند» اما چه تضمینی وجود دارد که این افراد چند سال دیگر به دام اعتیاد به مواد مخدر نیوفتند. اینکه چه زمان می‌توان راهکاری دائمی برای کنترل مصرف آن پیدا کرد مشخص نیست. آیا دولت مانند برخورد با افرادی که کمربند خود را پشت فرمان نمی‌بندند یا حتی افرادی که پوشش مناسبی ندارن قانون یا دستورالعملی جدی برای جلوگیری از سیگار کشیدن افراد زیر ۱۸ سال ندارد؟

نظرگاه

مالیات سیگار را زیاد کنید

میثم رادپور، کارشناس اقتصاد: یکی از راهکارهای کاهش مصرف کالاهای آسیب‌رسان، اعمال مالیات ارزش‌افزوده یا افزایش نرخ این نوع محصولات است. در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته جهان، از اعمال نرخ مالیات بالا بر دخانیات به‌عنوان ابزار سیاست کنترل مصرف این‌گونه مواد، کاهش بیماری‌های ناشی از مصرف دخانیات و بهبود سلامت جامعه بهره برده می‌شود. افزایش مالیات سیگار و دخانیات، زمینه‌ساز افزایش نرخ این مواد است و افزایش نرخ نیز احتمال قطع مصرف در اقشار کم‌درآمد و کاهش مصرف در قشرهایی با درآمد بالاتر و به‌طور کل، کاهش قابل‌توجه میزان مصرف مواد دخانی در جامعه را به‌دنبال دارد.

این صنعت و بازار آن جزو ۵ صنعت پرسود دنیا به‌شمار می‌رود و در بسیاری از کشورها نیز از نظر سوددهی هم‌رده صنعت فولاد و پتروشیمی است. ایران یکی از کشورهایی است که کمترین میزان مالیات را از مواد دخانی در منطقه خاورمیانه و جهان دریافت می‌کند.

میزان مالیات سیگار در ایران در مقایسه با کشورهای دیگر بسیار ناچیز است، اما این موضوع به این مفهوم نیست که نرخ سیگار برای مصرف داخلی خیلی ارزان است، چراکه عملا قیمت‌ها افزایش یافته‌اند، اما این سودها در فقدان نرخ‌های مالیاتی منطقی، عاید دلالان، قاچاقچیان و واسطه‌ها شده است. این درحالی است که مستندات علمی و قوانینی که در داخل کشور یا سطح بین‌الملل در زمینه مبارزه با دخانیات تصویب می‌شود، با هدف حفاظت سلامت عمومی در برابر صنایع دخانی است، هرچه نفع صنعت دخانیات افزایش یابد، منافع حوزه سلامت که همان کاهش مصرف دخانیات با اعمال تمهیدات مالیاتی است، کاهش می‌یابد. براساس اعلام سازمان جهانی بهداشت در کشورهای دارای درآمد بالا که بر توتون و دخانیات مالیات بالایی وضع کرده‌اند، بازار سیاه سیگار به‌وجود نیامده است. برهمین اساس می‌توان گفت بازار گرم قاچاق دخانیات در کشورهایی با درآمد کم، دقیقا به‌دلیل ضعف نظام‌های مالیاتی و قوانین کنترلی بر صنعت دخانیات است. افزایش مالیات مواد دخانی میلیون‌ها نفر را نجات خواهد داد. در پایین‌ترین میزان، افزایش مالیاتی که موجب افزایش ۲۰ درصدی نرخ محصولات دخانی شود، می‌تواند از بیش از ۱۰ میلیون مرگ‌ومیر زودهنگام ناشی از مصرف دخانیات در طول ۵۰ سال آینده پیشگیری کند. باوجود اینکه سال گذشته کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی طرح افزایش مالیات را برای درج در قانون بودجه ۱۴۰۱ پذیرفت، همچنان ایران کمترین مالیات را بر محصولات دخانی دارد و قاچاق فقط بهانه و توجیهی برای جلوگیری از افزایش مالیات و متقاعد ساختن دولت و مجلس برای عقب‌نشینی از تصمیماتی که می‌تواند منجر به کاهش مصرف مواد دخانی از یک طرف و بکارگیری مالیات دریافت‌شده برای رفاه مردم از طرف دیگر شود. به نظر می‌رسد تنها با افزایش مالیات از کاهش سن مصرف‌کنندگان سیگار جلوگیری شود تا آثار زیانبار مصرف سیگار بر سلامتی کاهش پیدا کند و دولت مجبور نباشد چند برابر میزانی که از فروش سیگار نفع می‌برد برای درمان هزینه کند. همچنین دولت با وضع مالیات بر سیگار می‌تواند هزینه‌های آتی سیگار کشیدن را افزایش دهد و مصرف‌کننده آن را تنبیه کند و فرد تعداد نخ‌های کمتری مصرف کند یا آنکه به‌طور کل سیگار را ترک کند. به علاوه اینکه یکی از مهم‌ترین سیاست‌های جهانی در کاهش تقاضا برای سیگار، تنظیم قیمت این محصول است. تحمیل اشکال مختلف مالیات، یکی از راهبردهای کلیدی تنظیم قیمت برای جلوگیری از شروع مصرف و افزایش میزان ترک سیگار است.

براساس استانداردهای جهانی و در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته باید بخشی از درآمد حاصل از فروش دخانیات در حوزه سلامت هزینه شود تا با اصلاح الگوی مصرف و کاهش تقاضا ناشی از مالیات سرانه هزینه دارو و درمان کشور هم کاهش یابد.

یادداشت

تهدیدهای سیگار برای محیط‌زیست

سعید مرادی کیا
کارشناس پسماندهای شهری

سیگار فارغ از تمام آسیب‌هایی که برای انسان به‌دنبال دارد، به‌عنوان یک ماده بسیار خطرناک برای طبیعت شناخته می‌شود، چون در فیلتر آن تا ۴ هزار ماده خطرناک اعم از فلزات سنگین وجود دارد که تجزیه آن در طبیعت بین یک تا ۳۶ ماه طول می‌کشد.

در فیلتر سیگار بین ۲ تا ۴ هزار ماده خطرناک اعم از فلزات سنگین وجود دارد که می‌تواند حیات انسان و حیوان را تهدید کند. در ادامه فاطمه اکبرپور، رئیس اداره محیط‌زیست انسانی استان تهران در گفت‌وگو با ایسنا به ۶ نکته درباره آسیب‌های سیگار به محیط‌زیست اشاره کرده است:

۹۰درصد فیلتر سیگارهای تولیدی در جهان از اَستان سلولز تشکیل‌شده که به‌سختی تجزیه می‌شوند. این ماده به‌دلیل داشتن مواد شیمیایی و خطرناک علاوه بر تهدید محیط‌زیست، سلامت انسان، گیاهان و سایر جانداران را به مخاطره می‌اندازد.

تجزیه و تخریب اَستان سلولز در طبیعت در شرایط بی‌هوازی بین یک تا دو ماه، در خاک بین ۶ تا ۹ ماه و در آب‌های شیرین ۳۶ ماه طول می‌کشد؛ بنابراین یکی از معضلات زیست‌محیطی ناشی از استعمال دخانیات از جمله سیگار صرف‌نظر از ضررهای آن بر سلامت انسان‌ها، دفع ته‌سیگارها (فیلتر سیگار) در محیط‌زیست است که آلودگی خاک و اثرات منفی در رشد گیاهان، جانداران و پرندگان را به‌دنبال دارد.

فیلتر سیگار از طریق روان‌آب‌ها و باران به جریان‌های آبی منتقل و با ورود به زنجیره غذایی سبب مسمومیت پستانداران دریایی، موجودات آبزی، لاک‌پشت‌ها و... می‌شود و تنوع زیستی را تهدید می‌کند.

فیلتر سیگار دارای مواد شیمیایی متعدد و خطرناک است که باعث آسیب رساندن به محیط‌زیست می‌شود همچنین افزون بر ۴ هزار ترکیب شیمیایی بر اثر استعمال سیگار حاصل می‌شود که ۳ هزار مورد در فاز گازی و هزار مورد در فاز جامد و نیمه‌جامد از جمله فیلتر سیگار است.

هیدروکربن‌های پلی‌آرماتیک، نیتروز آمین‌ها، آمین‌های آرماتیک، فرمالدئید، استالدئید، بنزن و فلزات سمی مانند آلومینیوم، روی، سرب، سلنیم، کروم، نیکل و کادمیوم از جمله این مواد خطرناک است که به شکل بیش از ۶۰ ماده شیمیایی ترکیبی دارای خاصیت سرطان‌زایی تولید می‌شود. این مواد خطرناک با ورود به محیط‌زیست سبب آلودگی آب، خاک و هوا می‌شوند و سلامتی انسان و تنوع زیستی را نشانه می‌گیرند.

کاغذ دور فیلتر سیگار از بهترین جنس کاغذ یعنی شیت است که برای تولید آن درختان زیادی نابود می‌شود.

همچنین برای تولید هر نخ سیگار مقدار زیادی مواد اولیه و انرژی و برای کاشت توتون مقدار زیادی زمین، آب و کود و هزینه زیادی هم برای این فرآیند صرف می‌شود.

همچنین می‌توان به جابه‌جایی، انبارداری، انرژی‌های گوناگونی که صرف خشک‌کردن و فرآوری این محصول می‌شود، اشاره کرد. برای بسته‌بندی و ساخت پاکت‌های سیگار یا انواع دخانیات از کاغذ استفاده می‌شود و برای تولید کاغذ باید از چوب استفاده کرد. سایر قسمت‌ها و پلاستیک دور آن هم نیاز به‌صرف منابع طبیعی دارد.

همه این موارد باعث می‌شود در پشت پرده با مصرف سیگار، مقدار زیادی از منابع طبیعی را از دست بدهیم. فرآیند تولید سیگار یکی از آسیب‌های آن است که معمولا کمتر به آن توجه می‌شود.

در دنیا قانونی با عنوان EPR یا امتداد مسئولیت تولیدکننده وجود دارد. اگر در کشور یا در اتحادیه‌ای مانند اتحادیه اروپا این قانون اعمال و وضع شود، تمام تولیدکنندگان در قبال پسماندهای محصولات خود باید پاسخگو باشند. متاسفانه در ایران این قانون به‌طور رسمی که مثلا مجلس شورای اسلامی آن را مصوب کرده باشد، نیست.

فیلتر سیگار از مواد مقاوم و الیاف مصنوعی ساخته‌شده که تجزیه آن در طبیعت به‌راحتی انجام نمی‌شود و ۵۰ تا ۱۵۰ سال در طبیعت باقی می‌ماند.

مشکلات محیط زیستی استفاده از سیگار به همین‌جا ختم نمی‌شود. در بسیاری از اوقات شاهد بودیم که پرنده‌ها ته‌سیگار را با یک ماده غذایی اشتباه گرفته و آن را خورده‌اند که باعث مرگ‌شان شده است.

مطالعات مختلف اعداد و نتایج گوناگونی از پیامدهای رها شدن ته‌سیگار در طبیعت ارائه می‌دهد و دلیل آن این است که تنباکوها و حتی اندازه سیگارها با هم متفاوت است. اما آنچه در تمام نتایج متفق‌القول به آن اشاره شده این است که رها شدن سیگار علاوه بر اینکه می‌تواند باعث آتش‌سوزی به‌ویژه در فصول گرم سال در جنگل‌ها شود، اگر در معرض آب قرار بگیرد یا در خاک مرطوب باشد به‌واسطه آب‌شویی، سموم سیگار می‌تواند روی رشد گیاهان تاثیر بگذارد.

از سوی دیگر، با رها شدن سیگار در طبیعت بسیاری از میکروارگانیسم‌هایی که در خاک زندگی مشارکتی با ریشه گیاه دارند و مواد غذایی برای ریشه گیاهان تولید می‌کنند یا حتی باعث ایجاد یک‌سری جانوران کوچک می‌شوند، از بین می‌روند.

زمانی که میکروارگانیسم‌ها از بین بروند، اکوسیستم آن ناحیه هم از بین می‌رود. متاسفانه در بعضی جاها در کنار اتوبان‌ها در فاصله دو باند پر از ته‌سیگار شده که به یقین این وضعیت بر اکوسیستم آنجا تاثیر جدی می‌گذارد.

همه می‌دانیم که صفر تا صد مصرف سیگار آسیب‌زاست. هرچند دخانیات، صنعت بسیار درآمدزایی است و هیچ دولتی را نمی‌توانید پیدا کنید که جلوی این صنعت را گرفته باشد. این واقعیت تلخی است که هیچ‌کس درباره آن بلندبلند صحبت نمی‌کند. اما به هر صورت در زمینه مدیریت پسماندهای سیگار، گزینه‌های پیش‌روی ما برای انتخاب بین بد و بدتر است.

گزینه بدتر این است که پسماند تعداد زیادی سیگار که در روز مصرف می‌شود به‌صورت پراکنده همراه با پسماندهای تر که می‌توانند تبدیل به یک کود ارگانیک به اسم کمپوست شوند، در جایی مانند آرادکوه تهران وارد مدیریت پسماند شوند.

سوزاندن میلیون‌ها قطعه سیگار همراه با پسماندهای تر و خشک در کنار آلودگی کمپوستی که تولید می‌شود، گزینه بدتر است.

یکی از خلأهای موجود در مدیریت پسماند در ایران، نبود ضوابط در مقابل مسئولیت تولیدکنندگان نسبت به پسماند محصولات‌شان است. از سویی برخی کارشناسان معتقدند قوانین بازدارنده و وضع جریمه برای دورانداختن پسماندی مانند سیگار در کشورهای در حال توسعه با درآمد پایین، نه‌تنها لزوما کارا نیست، بلکه ممکن است جواب عکس هم بدهد.